

T.C.

MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ

YAŞAYAN DİLLER ENSTİTÜSÜ

SÜRYANİ DİLİ VE KÜLTÜRÜ ANA BİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

**URHOYLU RABBULA’NIN TEOLOJİK İÇERİKLİ
MEKTUPLARI: ÇEVİRİ, İNCELEME VE TAHLİL**

Ramazan ALTAŞ

20731002

Danışman

Prof.Dr. Mehmet Sait TOPRAK

Mardin 2023

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
YAŞAYAN DİLLER ENSTİTÜSÜ
SÜRYANİ DİLİ VE KÜLTÜRÜ ANA BİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

URHOYLU RABBULA’NIN TEOLOJİK İÇERİKLİ
MEKTUPLARI: ÇEVİRİ, İNCELEME VE TAHLİL

Ramazan ALTAŞ
20731002

Danışman
Prof.Dr. Mehmet Sait TOPRAK

Mardin 2023

ETİK BEYAN

Mardin Artuklu Üniversitesi Türkiye’de Yaşayan Diller Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tez çalışmasının hazırlık, bilgi, belge, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarda bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun davrandığımı,
- Tez çalışmada kullanılan tüm eserlere eksiksiz atıf yaptığımı ve kullanılan tüm eserlere kaynaklar/ kaynakçada yer verdiğimi,
- Tez çalışmasının özgün olduğunu,
- Tez çalışmasının Mardin Artuklu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı“ ile tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini beyan eder, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabullendiğimi bildiririm.

İmza

Ramazan ALTAŞ

04/09/2023

T. C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
YAŞAYAN DİLLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Ramazan ALTAŞ tarafından hazırlanan “**Urhoylu Rabbula’nın Teolojik İçerikli Mektupları: Çeviri, İnceleme ve Tahlil**” adındaki çalışma, 04.09.2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jürimiz tarafından Süryani Dili ve Kültürü Anabilim Dalı, Bilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet Sait TOPRAK

[İ m z a]

Prof. Dr. Mehmet ÇELİK

[İ m z a]

Doç. Dr. Ahmet GÜL

[İ m z a]

Doç. Dr. Ahmet KIRKAN

TYD Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Hristiyan inancının duyurulması ve yaşanması tarihsel Mesih karakteri tarafından belirlenen ve yaşayan mirasın bir parçasıdır. Bu gelenekte, erken dönem Hristiyanlığında ilk kilise babaları özel bir yere sahiptirler. Çünkü onlar daha sonraki tüm kilise geleneklerinin ortak zeminini temsil ederler. Süryani kilise babaları, geleneğin teşekkülündeki rollerini büyük ölçüde değerlendirilmiş değildir. Bu tez çalışmamız söz konusu, tarihsel ve teolojik alanda bu kilise babalarının en önemlilerinden biri olan Rabbula'nın çabalarını anlamaya küçük bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Rabbula'nın tarihte Süryani Hristiyanlık ruhaniliği, kilise yaşamının gelişimi ve vahiy geleneğinin entelektüel kavranışı açısından gerçek anlamda önemine değinilmemiştir. Zira bunun sebebine gelince onun hakkında önyargıların olması ve bazı olayların ana figürlerinin gölgesinde kalmış olması yegâne sebeplerindendir. Bu anlamda özellikle Türkçe'de Rabbula'ya hiçbir akademik çalışma bulunmamaktadır. Bu sebeple Urhoğlu Rabbula'nın yaşamıyla dönemi üzerinde çok yönlü etkilerini görülebilmesi için kapsamlı monografik bir anlatının oluşturacağı bir literatürün ihtadı gereklidir. Bu tez çalışmamızda üç konu ele alınacaktır: Rabbula'nın hayatı, edebi kişiliği ve kristolojik tartışmalardaki konumu; İskenderiyeli Kurilos, Samosatlı Andreos, Perrhe Piskoposu Gemellina'ya Mektuplar, İskenderiye İlahiyat Okulu ve Antakya İlahiyat Okulu'nun teolojik tartışmalarını odağında olan kristolojik düşüncesi açısından konumu değerlendirilmiştir. Mevcut kaynaklar ışığında ele aldığımız teolojik mektuplarla birlikte tarihsel tenkit ile onun düşüncesini tetkiki ancak mümkün olmuştur. Bu anlamda çalışmamız Süryani Hristiyanlığının teolojik tartışmaların gölgesinde kalmış bir figür olan Rabbula'nın seçtiğimiz teolojik risalelerini değerlendirerek bu tartışmaları bir nebze olsun gün ışığına çıkarmayı hedeflemiştir.

Öncelikle, tez konusu olarak Rabbula'nın eserini çalışmam için beni yönlendiren ve en başından sonuna kadar desteğini benden esirgemeyen, eleştiri ve önerileriyle ufkumu açan, Süryanice, İbranice, Aramice, Arapça ve İngilizce metinlerin çeviri ve yorumlarında yetkinliğini kullanarak bilimsel katkılarını vermekten geri durmayan ve hem Lisans hem de Yüksek Lisans eğitim-öğretim sürecinde danışmanım olan Prof. Dr. Mehmet Sait TOPRAK hocam'a minnettarım ve tüm yaptıklarından ötürü teşekkürlerimi arz ediyorum.

Ramazan ALTAŞ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Urhoylu Rabbula'nın Teolojik İçerikli Mektupları:

Çeviri, İnceleme ve Tahlil

Ramazan ALTAŞ

Mardin Artuklu Üniversitesi

Türkiyede Yaşayan Diller Enstitüsü

Süryani Dili ve Kültürü Anabilim Dalı

2023: 103+IX Sayfa

Rabbula'nın kendi döneminin kilise babaları kadar bir şöhrete sahip olmaması, onun Doğu'daki kilise ve teoloji tarihi için çok büyük bir önem taşımadığı ya da mevcut tarihsel kaynakların Urhoy Piskoposu'nu kapsamlı bir şekilde değerlendirmek için yeterli bir zemin sağlamadığı için böyle bir izlenim yaratmış olabilir. Rabbula'ya ait olduğu var sayılan teolojik içerikli mektuplarda, dönemine ait kristolojik tartışmalara ve döneminin ruhban sınıfına inanç konusundaki uyarılarına yer verilmiştir. Mesih ve Meryem'e dair kristolojik tartışmalar ekseninde Rabbula mektupları bu konular sorulan sorular çerçevesinde ve kendisine yöneltilen eleştiriler çerçevesinde yer verilmiştir. Rabbula'nın Türkçe'ye çevirdiğimiz söz konusu mektuplarında hem Eski Ahit hem Yeni Ahit'ten yaptığı atıflar dikkate şayandır.

Çalışmamızda, giriş ile birlikte birinci bölümde Urhoylu Rabbula'nın hayatı, dönemin dini ve siyasi konuları ele alınmıştır. İkinci bölümde ise Rabbula'nın seçtiğimiz teolojik içerikli Süryanice mektuplarının tenkitli bir Türkçe çevirisi yapılmıştır. Üçüncü bölümde ise söz konusu mektupların inceleme ve tahlili yer almaktadır. Nihayet sonuç, kaynakça ve eklerle tezimiz sonuçlanmıştır.

İlkin Rabbula'nın Perrhe Piskoposu Gemellina'ya gönderdiği mektup, kilise yapısı ve ruhban sınıfının inanç ve iman konusunda yaptığı uyarıları ihtiva eden mahiyettedir. İkincileyin Samosatlı Andreos'un Rabbula'ya gönderdiği mektup ise ona karşı hakaret ve onun aforoz edilmesine dair tartışmaları içermektedir. Son olarak İskenderiyeli Kurilos'un I.Efes Konsiline dair bilgisi, Nestorius'un heretik öğretileri ve süregelen kristolojik tartışmaları konu edinir.

Anahtar Sözcükler: Rabbula, Kurilos, Andreos, Gemellina, I.Efes, Nestorius, Kilise, Teolojik tartışmalar, Meryem, Mesih

ABSTRACT

Master of Arts Thesis

Theological Letters of Rabbula of Urhoy:

Translation, Examination and Analysis

Ramazan ALTAŞ

Mardin Artuklu University

Institutes of Living Languages in Turkey

Department of Syriac Language and Culture

2023: 103+IX pages

The fact that Rabbula was not as famous as the church fathers of his time may have created the impression that he was not of great importance for the history of the Church and theology in the East. However, this impression arises from the fact that the available historical sources do not provide a sufficient basis for a comprehensive evaluation of the Bishop of Urhoy. Theological letters, which are assumed to belong to Rabbula, include christological debates of his time and warnings about faith to clergies. In the context of christological discussions about Christ and Mary, Rabbula's letters are included within the framework of the questions asked about these issues and the criticism directed to him. Rabbula's references to both the old and new covenants in the letters we translated into Turkish are noteworthy. When it comes to christological discussions about Christ and Mary, Rabbula included these issues in his letters within the framework of the questions asked and criticisms directed at him. Rabbula's references to both the Old and New Testaments in his letters, which we translated into Turkish, are noteworthy. In the first part of our study, together with the Introduction, the life of Rabbula of Urhoy and the religious and political dynamics of the period are discussed. In the second part, a critical Turkish translation of Rabbula's Syriac letters with theological content that we selected has been completed. The third chapter includes the examination and analysis of the letters in question. Finally, our thesis has been concluded with conclusion, bibliography and appendices. First, the letter that Rabbula sent to Gemellina, Bishop of Parin, contains his warnings to the church structure and clergy about faith and belief. Secondly, the letter sent by Andreas of Samosat to Rabbula contains discussions about insults and excommunication. Finally, it deals with the thoughts of Cyrillos of Alexandria on the First Council of Ephesus, the heretical teachings of Nestorius and the ongoing christological debates.

Key words: Rabbula, Cyrillos, Andreos, Gemellina, I. Ephesus, Nestorius, Theological debates, Mary, Christ.

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN.....	I
TEZ ONAYI	II
ÖN SÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT.....	V
KISALTMALAR.....	VIII
GİRİŞ	1
Araştırmanın Amacı.....	2
Araştırmanın Konusu.....	2
Araştırmanın Önemi.....	3
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1.URHOYLU RABBULA’NIN YAŞAMI, DÖNEMİNİN SİYASİ VE DİNİ DURUMU:	4
1.1.Urhoylu Rabbula’nın Hayatı ve Eserleri:.....	4
1.1.1 Urhoylu Rabbula’nın Hayatı:	4
1.1.2. Urhoylu Rabbula’nın Eserleri ve Edebi Kişiliği:	6
1.1.2.1. Rabbula’ya Atfedilen Rahipler ve Ahdin Çocukları için Emir ve Öğütler.....	8
1.1.2.2. Rabbula’nın Konstantinopolis’teki Vaazı.....	10
1.1.2.3. İskenderiyeli Kurilos’un “De Recta Fide Ad Theodosium” (Gerçek İman) Adlı Söylev’in Süryanice Çevirisi.....	10
1.1.2.4 Rabbula ve Süryanice İncil.....	11
1.1.3. Rabbula Döneminde Süryani Dili ve Edebiyatı	12
1.2. Urhoylu Rabbula’nın Yaşadığı Dönemin Siyasi ve Dini Durumu:	13
1.3.Urhoylu Rabbula’nın Yaşadığı Urhoy’un Dini Durumu	16
1.3.1. I.Konstantinopolis Konsili (381).....	18
1.3.2. I.Efes Konsili(431)	21
1.3.3. II. Efes Konsili (449).....	24
1.3.4. Antakya İlahiyat Okulu’nun İsa Mesih’e Dair Görüşleri	26
1.3.5. İskenderiye İlahiyat Okulu’nun İsa Mesih’e Dair Görüşleri	30
1.3.5.1 Kurilos (412-444) ile Nestorius (428-431) Kristolojik Tartışmaları:..	32
1.3.5.2 Kurilos’un Kristolojik Hakkındaki Görüşleri:.....	34

1.3.5.3 Kurilos'un Yahudilere ve Diğer Gruplarla Mücadelesi.....	35
2.URHOYLU RABBULA'NIN SÜRYANİCE MEKTUPLARIN TÜRKÇE ÇEVİRİSİ	
37	
2.1.Urhoylu Rabbula'dan Perîn Piskoposu Gemellina'ya Mektup	37
2.2.Urhoy Piskoposu Aziz Rabbula'nın Samosatlı Andreas'a Mektubu	45
2.3.Samosatlı Andreos'un Urhoylu Rabbula'ya Mektup	46
2.4. Urhoylu Rabbula'nın İskenderiyeli Kurilos'e Mektubu	55
2.5.İskenderiyeli Kurilos'un Urhoylu Rabbula'ya Mektubu	55
2.6.Mektupların Süryanice Metni	58
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	78
MEKTUPLARIN İNCELENMESİ	78
DEĞERLENDİRME ve SONUÇ	84
KAYNAKÇA.....	86
EKLER.....	90
EK-1: Rabbula'nın Mektuplarında Eski Ahit ve Yeni Ahit Kulliyatında Yapılan İndekslerin Süryanicesi....	90
EK-2: III.Yüzyıl ile VI. Yüzyıl Arasında Urhoy Piskoposların Adları	101
EK-3: III.Yüzyıl ile VI. Yüzyıl Arasında Bizans Hükümdarların Adları	102
ÖZGEÇMİŞ	103

KISALTMALAR

Kısaltmalar Açıklamalar

age.	: adı geçen eser
agm.	: adı geçen makale
ACO	: Acta conciliorum oecumenicorum
Bkz.	: bakınız
C.	: cilt
Ch	: Church History
Chron. Ed.	: Chronicle of Edessa
Chron. Mich.	: Chronicle of Michael the Syrian
CPG	: Clavis patrum graecorum
çev.	: çeviri
ed.	: editör
Hist. eccl.	: Historia ecclesiastica (Church History)
h.	: hükümdarlık yılları
M. Ö.	: Milattan Önce
M. S.	: Milattan Sonra
ö.	: ölüm tarihi
Rab.	: Life of Rabbula
RSO	: Rivista degli studi orientali
S.	: sayı
s.	: sayfa
ss.	: sayfaları arasında
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Vat.	: Borg. Syr.
vd.	: ve devamı
yy.	: yüzyıl

GİRİŞ

Rabbula'nın diğer kilise babaları kadar bir şöhrete sahip olmaması, onun Doğu'daki kilise ve teoloji tarihi için çok büyük bir önem arz etmediği anlamına gelmez bununla beraber elimizdeki kaynaklar Rabbula'yı her ne kadar kapsamlı değerlendirmek için yeterli gözükmese de mevcut çalışmalarla onun değerini ortaya koymak mümkün olabilmektedir. Kanaatimizce Urhoy'un, Roma ve Sasani sınırlarına yakın olması ve bundan dolayı Urhoy'da sürekli dini ve siyasi istikrarsızlığın hâkim olması Rabbula'nın şöhret kazanmasının önünde bir engel teşkil etmiştir. Nitekim Rabbula'nın, tarihsel, politik ve dini yönleriyle kesişen bu kadar hareketli bir coğrafyada bulunmasına rağmen onun kendi piskoposluk konumunu uzun süre koruması oldukça şaşırtıcıdır. Rabbula'nın hayatı ve ona atfedilen çeşitli kanon koleksiyonları, Urhoy'daki siyasi ve dini güçler arasındaki ilişkiye dair bazı ipuçları sunmaktadır. Rabbula yerel halkı memnun edecek iktisadi, siyasi ve dini politikalar gütmüştür. Rabbula'nın kilise içindeki muhaliflerinin dışında, “bnay qyomo ve bnat qyomo” ahdin oğulları ve ahdin kızları, ruhban sınıfında ya da kilisede yüksek mevkilerde bulunan ve bu nedenle manastır bağışları üzerinde kontrol sahibi olan güçlü soylu aileler tarafından desteklendiği neredeyse kesindir. Rabbula'nın Mor Efrem'in kilise hiyerarşisini genişleterek bu konuda ruhban sınıfını savurganlıktan uzaklaştırmak, yoksullara yardım etmek, kadınlara hastane inşa etmek ve diyokozları Urhoy dışına gönderip yoksulların açlık çekmemelerini sağlamıştır. Rabbula'nın Urhoy Akademisinde rakibi olan İbas'a rağmen makamında kalması, güçlü bir halk kitlesinin Rabbula'yı desteklediğini düşündürmektedir. Bu dönemde Urhoy'da varlıklı aileler ve dini kurumlar arasındaki özel ilişkiyi belirleyecek çok az kanıt vardır.

Rabbula'nın Nestorius'la fikir ayrılığı özellikle İsa'nın beşeri ve Tanrısal doğasının ilişkisi konusundaki görüş ayrılıklarından kaynaklanmıştır. Rabbula'nın, I.Efes Konsili öncesinde İskenderiyeli Kurilos'u desteklemesi doğu piskoposların çoğunun öfkesini üzerine çekmesine sebep olmuştur. Konsilden hemen sonra yazıldığı tahmin edilen Samosatalı Andreos'un Rabbula'ya gönderdiği mektupta, onun aforoz edileceğini açıkça görülmektedir. Kurilos, İskenderiye'de amcasından devr aldığı patriklikle gücünü ve otoritesini kullanarak I.Efes Konsilini yönetmeyi başarmıştır. Kurilos'un Nestorius'un aforoz edilmesi için yaptığı politik oyunlar ve sarayla temas halinde olması,

Nestorius ve taraftarlarına büyük bir darbe vurmuştur. Nestorius'a karşı çıkan Kurilos ile İskenderiye piskoposlarının yanında yer alan Rabbula, Anatolya ve Doğu piskoposlarından oluşan azınlığın açık sözlü bir üyesiydi. Nestorius'un kristolojisinin kökeni olan Mepsuestialı Theodore'nun (ö. 428) fikirlerini yayan ve eserlerinin çevirisini yapan Hiba'nın bu faaliyetleri onu Rabbula'nın Urhoy'daki Pers okulunda oldukça etkili bir muhalifi haline getirmiştir.

Rabbula'nın ele aldığımız teolojik içerikli mektuplarının çevirisi, tahkiki ve tenkidi çalışmaya konu ettiğimiz risaleleri sonraki çalışmalarda diğer bütün eserleriyle ele alınıp doktora düzeyinde bir çalışmaya konu edilmek üzere burada bırakılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Süryani literatürü içerisinde başta hagiografi ve tarih olmak üzere pek çok araştırma alanının henüz yeterli düzeyde araştırıldığı söylenemez. Ancak Süryani hagiografisinin edebi yönleri ile Helen-Roma biyografi ve methiyelerle ilişkisi üzerine çok sayıda çalışma yapılmıştır. Rabbula'nın hayatı bu tür çalışmalar için zengin bir bilgi kaynağı sunar. Çileci tarih yazıcılığının köklerinin Suriye'de Hristiyanlık ve diğer dinlerin kesiştiği bir yerde ortaya çıktığı söylenebilir. Hristiyan yazarlar, çileciliği Helen-Roma felsefesinden ödünç aldıkları edebi ve kavramsal bir çerçeveye yorumlamışlardır. Ülkemizin sınırları içerisinde yaşamış olan bu tarihi şahsiyet hakkında her hangi bir akademik çalışma yapılmamıştır. Tezimizin amacı Rabbula'nın hayatı ve edebi kişiliği, mektupları ve diğer çalışmaları hakkında kısa da olsa bir literatür oluşturmaktır. Rabbula tarafından yazıldığı düşünülen mektupların Türkçe'ye çevirilerek gerek kilise yaşamı gerekse dönemin kristolojik tartışmaları hakkında bilgi edinmemize yardımcı olacağını düşünmekteyiz. Bu açıdan söz konusu mektupların içeriğine bakıldığında Rabbula'nın kendi döneminin kristolojik tartışmalarının nasıl bir aşamada olduğunu görebiliriz.

Araştırmanın Konusu

Rabbula'nın, Perrhe Piskoposu Gemellina'ya gönderdiği ilk mektubunda ruhban sınıfının nasıl olması gerektiği, Mesih'e sadakatle bağlamanın değeri, kilisenin yapısına ve ruhban sınıfının iman ve inanç konusunda yaptığı uyarıları dile getirmiştir. Rabbula, Samosatlı Andreos'un mektubuna verdiği cevapta ise kristolojik tartışmalardan dolayı yorgun ve hasta olduğunu ifade etmiş, Andreos'un mektubunda öne sürdüğü kristolojik

düşüncelere yanıt vermiştir. Son olarak Rabbula'nın Kurilos'a gönderdiği mektubta ise Nestorius'un Kilikya bölgesinden etkili konuşan ve ikna eden bir piskopos olduğunu, Bema üzerinde halkı memnun etmek için bazı şeyleri yorumladığını, zararlı bazı şeyleri onların sahip oldukları kitapların içine yerleştirdiğini ifade etmiştir. Rabbula aynı mektubunda, Kutsal bakirenin (Meryem'in) Tanrı'yı doğurmadığını, Tanrı'nın ondan var olmadığını, bu fikri ortaya ilk atan kişinin Nestorius olduğunu ve bunu çok güçlü olduğu bir zamanda güçlü bir şekilde ilan ettiğini, yeni sünnetin başı Nestorius'un böylece Tanrı'nın yolundan çıktığını ifade etmiştir. İskenderiyeli Kurilos'un Rabbula'ya gönderdiği mektupta ise onun I.Efes Konsilindeki tavrına dair takdiri yer almakta ve kilisenin direği olduğu belirtilmektedir.

Araştırmanın Önemi

Yüz yılı geçen bir süre önce Julian Joseph Overbeck, Rabbula'nın ilk biyografisini ve o dönemde bilinen bazı yazıları British Museum'daki çeşitli el yazmalarına dayanarak düzenledi. Overbeck çalışmasında, anonim bir yazarın biyografisinin yanı sıra, üç kanonik koleksiyonu, Rabbula'nın, Samosatalı Andreos ve İskenderiyeli Kurilos ile birbirilerine yazdıkları mektuplara, ayrıca Perrhe Piskoposu Gemellina'ya gönderdiği mektuba, Rabbula'nın Konstantinopolis'te verdiği bir vaaza ve ilavetten Rabbula'dan çeşitli dini içerikli metin alıntılarına bu koleksiyonda yer verilmiştir. Overbeck'in öncü bilimsel çalışmasını, Kurilos'un Rabbula'ya kadar uzanan kristolojik incelemesi olan “**De Recta Fide Ad Theodosium**”un (Gerçek İman), P.E. Pusey tarafından yapılan Süryanice çevirisi takip etti. Daha sonra Overbeck'in daha önce sadece parçalar halinde bastığı Samosatalı Andreos'un Rabbula'ya yazdığı mektubun tamamı F.Pericoli- Ridolfini tarafından yayımlandı.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.URHOYLU1 RABBULA’NIN YAŞAMI, DÖNEMİNİN SİYASİ VE DİNİ DURUMU:

1.1.Urhoylu Rabbula’nın Hayatı ve Eserleri:

1.1.1 Urhoylu Rabbula’nın Hayatı:

Overbeck'in derlediği araştırmada² Rabbula’nın hayatına dair günümüze ulaşan belgeler arasında; ³ ܪܒܘܠܐ ܕܥܕܥܝܬܐ ܕܥܕܥܝܬܐ ܕܥܕܥܝܬܐ ܕܥܕܥܝܬܐ ܕܥܕܥܝܬܐ ܕܥܕܥܝܬܐ , beşinci yüzyılın başlarında yazılmış. Rabbula hakkındaki anonim Süryanice önemli bir kaynaktır. Bu materyalleri kullanırken ele alınması gereken ilk soru tarihselliktir. Zira kendi dünyasına ilişkin değerlendirmesinin ve bahsettiği kişiler; yerler ve olaylar arasındaki mevcut ilişkilerin yeniden inşasının nasıl ortaya çıkarılacağına dair kararın verilmesi bir zorunluluktur.

Hayes’e göre bu eser, Rabbula’nın ölümünden hemen sonra kendi kilisesinin bir ruhbanı tarafından yazılmıştır.⁴ Kınneşrin⁵ şehrinde Hristiyan bir anne ve putperest zengin bir babadan dünyaya gelen Rabbula⁶, Kınneşrin Piskoposu Eusebius ve Halep Piskoposu Akakius tarafından Hristiyanlaştırılmıştır. Rabbula, Hristiyan olduktan sonra

¹ Urfa’nın Süryanice ismi ܐܘܪܗܐ Urhoy denilmektedir.

² Julian Joseph Overbeck, *S.Ephraemi Syri Rabulae episcopi Edesseni Balaei aliorumque opera selecta e codicibus syriacis manuscriptis in Museo Britannico et Bibliotheca Bodleiana asservatis primus edidit*, Oxford, Clarendon, 1865, s.157-248.

³ Overbeck, *S.Ephraemi Syri*, s.159–209.

⁴ Ernest-Richard Hayes, *Urfa Akademisi*, Çev. Yaşar Güneş, Yaba Yayınları, İstanbul, 2002, s.18.

⁵ Kınneşrin’in “Kartal Yuvası”, Suriye’de Halep yakınlarında Khalkis olarak bilinen bir kasabadır. VI. yüzyıl da Kınneşrin de kurulan Süryani Okulunun özelliği Aristotelesçi ve Yeni-Platoncu eserler Grekçeden Süryaniceye çeviriler yapılmıştır.

⁶ Patrik İgnatius Efrem I. Barsavm, *Saçılmış İnciler*, Çev. Zeki Demir, Resim Ofset, İstanbul, 2005, s.228.

Yeruşalim'e gitmiş ve İsa Mesih'in Yahya tarafından vaftiz edildiği Ürdün Nehri'nde vaftiz edilmiştir.⁷ Genç yaşta malını yoksullara dağıtmış ve karısının rızasıyla ondan ayrılarak Mor Abroham Manastırı'nda ibadete çekilerek erdemli bir yaşam tarzını benimsenmiştir.⁸ Rabbula'nın Hristiyanlığı seçtikten sonra münzevi bir hayat yaşadığı bilinmektedir.

Urhoy Piskoposu Diyogen'in ölümünün ardından eyaletin piskoposları, Antakya'da toplandılar ve boş piskoposluk makamına Rabbula'yı teklif ettiler; Rabbula bunun Tanrı buyruğu olduğuna inanarak piskoposluğu kabul etti.⁹ Rabbula, selefleri gibi yeni kiliseler inşa etmedi; bunun yerine hem erkek hem de kadın, hasta ve muhtaçlar için küçük hastaneler inşa etti.¹⁰ Çünkü Rabbula hayatı boyunca fakirler için hep endişe duydu. O asla yeterince yemeyen, yırtık giysiler giyen, zevkleri reddeden son derece zor bir çileci hayat yaşayarak piskopos sarayında oturmayı reddetti. Ayrıca o fakirler için para toplamakla yakından ilgilenirken, ticaretin her türlüsünden uzak olduğunu böylece gösterdi.¹¹ Bu dönemde yaşanan sel felaketleri idari yönetimden çok kilise sayesinde atlatıldı.¹²

Rabbula Urhoy'da kilisenin etkinliğini artırarak, toplumsal meselelere değinmiştir. Onun yöneticiler ve kilise hiyerarşisinde bulunanlara talimatlar verdiğine dair bilgi Süryani kaynaklarda mevcuttur. Kilise'nin disiplinine boyun eğmeyen ruhbanlar ya manastır duvarları içine hapsedilmek ya da Urhoy eyaletinden sürgün edilmek arasında seçim yapmak zorunda kalmışlardır.¹³ Rabbula, Antonios'un¹⁴ yaptığı gibi din adamlarına

⁷ Francis Crowford Burkitt, *Early Eastern Christianity: St. Margaret's Lectures 1904 on the Syriac-Speaking Church*. John Murray, Albemarle Street, W. London, 1904, p.49.

⁸ Barsavm, *Saçılmış İnciler*, s. 228.

⁹ Hayes, *Urfa Akademisi*, s.200.

¹⁰ Judah Benzion Segal, *Edessa 'The Blessed City'*, Oxford University, 1970, p.91.

¹¹ Hartmut Leppin, "Creating a city of believers: Rabbula of Edessa", *Urban Religion in Late Antiquity*, 2021, p.188.

¹² Mehmet Çelik, (Ed.), *Edessa'dan Urfa'ya I*, Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları, 2007, s.199.

¹³ Segal, *Edessa 'The Blessed City'*, p.92.

¹⁴ İlk Hristiyan münzevilerden biri kabul edilen Antonios (251–356) yaşam alanlarından uzak yerlerde çorak bölgelerde hayata kalmayı başaran ilk kişi olmuştur ve kendisini birçok mürit izlemiştir. Bu nedenle Antonios, Hristiyan manastırcılığının kurucusu kabul edilir. **Bkz.** Hugh G. Evelyn White, *The Monasteries of the Wadi'N Natrun Part 2: The History of the Monasteries of Nitria and of Scetis Cover Author(s)*, Arno Press, 1973, p.12.

bir veda konuşması yapmasa da sadakasını zamanında vererek, ölümü gözleyerek, fakirlere ve keşişlere yıllık tahsisatını erkenden temin etmiştir.¹⁵

M.S 412'de, Mor Efreml'in ölümünden kırk yıl sonra Rabbula, Urhoy'da önde gelen şahsiyetlerden Bardaysan taraftarlarının ortodoks olmalarını sağlayarak onlara karşı hoşgörölü ve yumuşak bir şekilde davranmıştır.¹⁶ Rabbula, ikna kabiliyetine güvenerek, Urhoy'da çeşitli heterodoks gruplarla mücadele ederek onları ortodoksluğa geçirmeyi başarmıştır.

Rabbula, M.S.411'de Urhoy Metropolitliğine getirilmiş ve 24 yıl bu görevi yürüttükten sonra M.S 435'in Ağustos ayında vefat etmiştir.¹⁷ Urhoy'da Yahudiler ve Hristiyanlar arasında bazı dostluk belirtilerinin tarihçiler tarafından kaydedildiği, Urhoy Yahudilerinin 435'te Piskopos Rabbula'nın ölümünden dolayı yas tutuldukları söylenmektedir.¹⁸

1.1.2. Urhoylu Rabbula'nın Eserleri ve Edebi Kişiliği:

Süryanice anonim biyografisinde yazar Rabbula'ya sık sık "babamız" olarak atıfta bulunduğundan söz konusu meçhul yazarın Rabbula'yı şahsen tanıdığı sonucuna varsak da bu tanışıklık sadece Urhoy'daki piskoposluk dönemine işaret ediyor olsa gerek.¹⁹ Blum eserin daha erken bir tarihte, belki de Rabbula'nın ölümünün birinci yıldönümünde ya da ondan kısa bir süre sonra kaleme alındığını savunur.²⁰

Müelif, Rabbula'nın hayat hikâyesini Urhoy piskoposu üzerine yazdığı bir methiye olarak kaleme almıştır. Bu eserin edebi türü ve asıl amacı, "Kutsanmış Urhoy Şehri Piskoposu Aziz Rabbula'nın Başarılı İşleri" şeklindeki başlığından anlaşılabilir. Bu

¹⁵ Robert R. Phenix Jr. ,Cornelia B. Horn, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, SPL Press, Atlanta 2017, p. xliii.

¹⁶ Par F.Nau, *Biographie Inédite de Bardesane l'Astrologue*, Hachette Livre, Paris, 1897, s.15.

¹⁷ Barsavm, *Saçılmış İnciler*, s.228.

¹⁸ Segal, *Edessa 'The Blessed City'*, s.103.

¹⁹ Georg Gunter Blum, *Rabbula von Edessa: Der Christ, der Bischof, der Theologe*, CSCO 300.Louvain: Secrétariat du CSCO, 1969, s.13.

²⁰ Blum, *Rabbula von Edessa: Der Christ, der Bischof, der Theologe*, s.11.

da saygı duyulan bir kişiliğin başarılarına, yaptıklarına, kazandıklarına ve zaferlerine atıfta bulunmaktadır. Rabbula'ya atfedilen bu eser methiye tarzındadır.

Yazar, Rabbula'yı ikinci Mesih olarak tasvir etmektedir. Rabbula, burada tıpkı İsa Mesih'in paganizmin putlarına karşı savaştığı gibi, o da dinsizlerin sapkınlıklarını ortadan kaldırmak için savaştırmıştır.²¹ O Kral Süleyman gibi anlayışlı ve bilgiliydi²² ve adeta yaşadığı dönemin Musa'sıydı.²³

Eserin son bölümünde derin dini tartışmalar ele alınmaktadır. Bu bölümde, Rabbula'nın cesedinde “zengin bir doğruluk meyvesi” barındırır²⁴ ve bu meyve, Rabbinden “Elçisinin eliyle lütuf hazinesinden onlara merhamet vermesini²⁵ sadakatle isteyenlere verilmektedir” ifadeleri yer almaktadır. Dolayısıyla mezarının bulunduğu yer, bundan böyle sadece dışsal nitelikte değil, aynı zamanda derin manevi anlamlarla dolu birçok mucizenin gerçekleştiği bir yer olabilir. “Çünkü orada (yani mezarında), hastalar iyileşir, cinler kovulur, acı çekenler teselli edilir, yoksullar desteklenilir ve zenginler daha iyi şeylerle kutsanır.”²⁶ Rabbula'nın bedeni bir “kurtuluş pınarıdır” ve Rabbinin ona verdiği yetkiyle, kendisine yönelen tüm ihtiyaç sahiplerini zenginleştirebilecek bir mal bolluğuna sahiptir.²⁷ Anonim yazar, Luka 6:17-19 pasajına atıfta bulunarak; “*Mesih'e hastaları, acı çekenleri, sarahlıları ve felçlileri ona getirdiler hepsini iyileştirdi.*”²⁸ Böylece Rabbula'yı, Mesih ile aynı konuma getirme gayreti içerisine girmiştir.

Rabbula hakkında yazılmış günümüze kadar ulaşan yapıtların çoğu, Overbeck tarafından derlenmiştir. Bu derlemede, Rabbula'nın yaşamı, kanonlar, mektuplar, mektup parçaları birkaç ilahi ve Konstantinopolis'te Grekçe verdiği vaaz bulunmaktadır²⁹. Bunun yanında, gece ibadeti için bestelenen kısa litürjik parçalardan oluşan bir koleksiyon olan ilahiler, muhtemelen sahtedir ve tarihi belirsizdir.³⁰ Ayrıca o, rahip ve kâhinlerin uymaları gereken 89 tane kanon yazmıştır. Rabbula'nın, episkoposlara, rahiplere, kâhinlere,

²¹ Overbeck, *S.Ephraemi Syri*, s.192.

²² Overbeck, *S.Ephraemi Syri*, s.191.

²³ Overbeck, *S.Ephraemi Syri*, s.191.

²⁴ Overbeck, *S.Ephraemi Syri*, s.208.

²⁵ Overbeck, *S.Ephraemi Syri*, s.208.

²⁶ Overbeck, *S.Ephraemi Syri*, s.208.

²⁷ Overbeck, *S.Ephraemi Syri*, s.208.

²⁸ Luka 6:17-19.

²⁹ Overbeck, *S.Ephraemi Syri*, s.157-248.

³⁰ Phenix, Horn, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, s.xvii.

amirlere, yöneticilere gönderdiği 46 mektup günümüze ulaşmıştır.³¹ Rabbula, Süryanice ve Grekçeyi çok iyi seviyede öğrenmiştir.³² Kurilos'un "Gerçek İman" adlı eseri ile başka birçok eserini Süryaniceye çevirmiştir. Rabbula'ya atfedilen "Takışfothö- Yakarışlar" adlı eserin 700 kıtası günümüze kadar ulaşmıştır.³³ Rabbula tarafından yazıldığı tahmin edilen el yazması, Meryem Ana için yazılan Süryanice on ilahiden (El yazması BML Carta 71.v. Asemmani 40) ibarettir.

Retorik açıdan bakıldığında, farklı kavramlarla (felsefi, politik ve edebi) ve edebi formlarla (tarih yazımı, Hristiyan İncilleri, edebiyata eklenen dini konuşmalar) eserde ele alınmıştır. Bu çalışma, yazarın daha geniş bir edebi geleneğin parçası olduğunu, dönemin biyografi ve hatıratlarından haberdar olduğunu ortaya koymaktadır.

1.1.2.1. Rabbula'ya Atfedilen Rahipler ve Ahdin Çocukları için Emir ve Öğütler

Urhoy'da bulunan din adamlarının rütbeleri, "*Rabbula'ya Atfedilen Rahipler ve Ahdin Çocukları için Emir ve Öğütler*" adlı eserde biraz ayrıntılı olarak tasvir edilmiştir. Blum, buradan hareketle Urhoy'da on sekiz kilise ve yaklaşık altmış ila seksen din adamı olduğu sonucuna varır.³⁴ Urhoy'da piskopos, horepiskopos, papaz ve diyakoz dışında ön ruhban sınıfı sayılabilecek bir grup daha vardı. Bunlar bnay qyomo ve bnat qyomo³⁵ olarak anılırdı.³⁶ Rabbula'ya atfedilen bu eser, piskopos ve başrahiplik makamının yanı sıra, periodeutai, korpiskoposlar, rahipler, diyakozlar, diyakonezler, ahdin oğulları ve kızlarından bahseder. Bu grupların her birinin görevleri tam olarak belirlenemese de kilise hiyerarşisindeki yerleri ve genel işlevleri diğer kaynakların yardımıyla ortaya çıkarılabilir.

³¹ Barsavm, *Saçılmış İnciler*, s.229.

³² Barsavm, *Saçılmış İnciler*, s.228.

³³ Barsavm, *Saçılmış İnciler*, s.229.

³⁴ Robert R. Phenix Jr., Cornelia B. Horn, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, p.cci.

³⁵ "*Ülkede Yaşayan Ruhaniler ve Ahdin Çocuklarına Emir ve Tenbihler*" Türkçesi için Bkz: Çelik. (Ed.), *Edessa'dan Urfa'ya II*, s.504-506.

³⁶ Çelik. (Ed.). *Edessa'dan Urfa'ya II*, s.503.

Kilise hiyerarşisinden piskopostan sonra gelen ruhban sınıfının rütbesi, muhtemelen işlevsel olarak korpiskoposlarla aynı olan periodeutailardı³⁷ Phenix’e göre “Gezgin” anlamına gelen periodeutai adı, belirli bir cemaate atanmayan, ancak ihtiyaç duyulduğunda kiliseden kiliseye seyahat eden bir din adamına işaret eder.³⁸

Rabbula’nın kanonlarında, öncelikle atanmış din adamlarını ve onlara yardımcı olan ahdin oğulları ve kızlarını ilgilendiren kanonlardır. Diğer iki kanon koleksiyonu ise keşişlerin yaşamı ve manastırların düzenlenmesiyle ilgilidir. Papaz adaylarını seçmek ve bu isimleri piskoposun onayına sunmak olduğunu ifade etmektedir.

Urhoy kilisesindeki dini yaşam düşünüldüğünde, Rabbula hakkında yapılan çalışmalarda, “bnay qyomo ve bnat qyomo” “ahdin oğulları” ve “ahdin kızları” ile ilgili sunulan kanıtlar merkezi bir öneme sahiptir.³⁹ Afrahat’ın onlardan söz ederken kullandığı Süryanice sözcük bnay qyomo’dur. Süryaniceden kelimesi kelimesine tercüme edildiğinde, “antlaşmanın oğulları”⁴⁰ olarak çevrilebilir; ancak buradaki “oğullar” sözcüğü, Eski Ahit’teki İbranice ifadeyle aynı anlamda alınmalıdır, “peygamberlerin oğulları” onlar benzer bir antlaşmayla bağlanmış kişilerdi, çünkü dilbilgisi kökü bir antlaşma çağrışımı yapmasa da, kullanım bu anlamı geliştirmiştir.

Onlar da benzer bir antlaşmaya bağlı insanlardı, çünkü gramer kökü bir antlaşma çağrışımı yapmasa da, kullanım bu anlamı genişletmişti. “Qyomo” kelimesinin temel anlamı “yükselmek” ve “durmak” olan bir kökten gelir. Dolayısıyla kelimenin temel anlamının daha yüksek ve istikrarlı bir seviyeye yükselmek olduğunu düşünebiliriz. Afrahat’ın İspatları’nda kullandığı şekliyle kelimenin anlamı bu olabilir.

Rabbula'nın adını taşıyan dört kanon koleksiyonu aktarılmıştır. Overbeck, British Library'deki el yazmalarına dayanarak üç koleksiyonun ilk baskısının yapılmasını

³⁷ Robert R. Phenix, *The Sermons on Joseph of Balai of Qenneshrin: Rhetoric and Interpretation in Fifth-Century Syriac Literature*, Studies and Texts in Antiquity and Christianity 50; Tübingen: Mohr Siebeck, 2008, p.39-41.

³⁸ Phenix, *The Sermons on Joseph of Balai of Qenneshrin: Rhetoric and Interpretation in Fifth-Century Syriac Literature*, p.41.

³⁹ Arthur Vööbus, “The Institution of the Benai Qeiama and Benat Qeiama in the Ancient Syrian Church,” *Church History*, Cilt: 30 No:1, 1961, p.19-27.

⁴⁰ Antlaşmanın oğulları için kullanılan ifade biçimi tekil olarak bar q'yama, çoğul olarak b'nai q'yama; antlaşmanın kızları için barth, b'nath q'yama şeklindedir.

sağlamıştır. Vööbus, Avrupa ve Yakın Doğu'daki koleksiyonlarda bulunan çok sayıda el yazmasına dayanarak bu koleksiyonların tümünü düzenlemiş ve İngilizceye çevirmiştir⁴¹.

1.1.2.2. Rabbula'nın Konstantinopolis'teki Vaazı

Urhoy Piskoposu Rabbula'nın Konstantinopolis kilisesi'nde halkın önünde yaptığı konuşma “Bakire Meryem gerçekten Tanrı'yı doğuran mıdır, yoksa sadece ismen mi böyle adlandırılır ya da ona böyle bir unvan verilmesi uygun mudur?”⁴² şeklindeki tartışmalı soruyu ele alınmıştır. Blum, Rabbula'nın hayatını ele alan anonim eserden anlaşıldığı üzere onun öncelikle Yuhanna İncili'ne atıfta bulunduğu görüşündedir. Zaten bu alıntılarda Yeni Ahit alıntılarıyla uyumludur.⁴³ Rabbula, bu vaazda Yuhanna'ya atıf yaparak “Başlangıçta Söz vardı, Söz Tanrı'yla birlikteydi.”⁴⁴ Rabbula, Meryem' in Tanrı (Mesih) Anası olduğunu ve bu konuda görüşünün haklı olduğunu savunmuştur.⁴⁵

1.1.2.3. İskenderiyeli Kurilos'un “De Recta Fide Ad Theodosium” (Gerçek İman) Adlı Söylev'in Süryanice Çevirisi

Süryanice Versiyon (CPG 5218) ⁴⁶

Bu söylev, “Mesih'in bedeni” hakkındadır ve Piskopos Kurilos tarafından İmparator Theodosius'a yazılmıştır. O, bunun bir kopyasını Urhoy Piskoposu Aziz Rabbula'ya göndermiş ve Rabbula, bu söylevi Grekçe'den Süryanice'ye çevirmiştir. Süryanice çevirisinin Rabbula'ya ait olduğuna dair sistematik soruları gündeme getiren ilk kişi Barbara Aland olmuştur.⁴⁷

⁴¹ Robert R. Phenix Jr, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, p.ccxxiv.

⁴² Overbeck, *S.Ephraemi Syri*, s.239-244.

⁴³ Blum, *Rabbula von Edessa: Der Christ, der Bischof, der Theologe*, p.110.

⁴⁴ Yuhanna 1:1.

⁴⁵ Overbeck, *S.Ephraemi Syri*, s.243.

⁴⁶ Metnin Süryanice Versiyonu, ext: Paulus Bedjan, *Acta Martyrum et Sanctorum V*. Paris, 1895, s.628-96.

⁴⁷ Robert R. Phenix Jr. ,Cornelia B. Horn. Phonex, Horn, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, p.ccxli.

Rabbula tarafından, Süryaniceye çevrilen İskenderiyeli Kurilos'un "**De Recta Fide Ad Theodosium**" adlı eseri, sadece İncillerden kırk kadar alıntı içeren bir eserdir.⁴⁸ Paul Bedjan 1895 yılında bu eserin Süryanice çevirisinin bir baskısını yayımlamıştır. Bedjan, ayrıca **De Recta Fide Ad Theodosium**' nun (Gerçek İman) sadece Latince metninde bulunan materyalleri tekrar tercüme etmiş ve zaman zaman Süryanice'den farklı olduğu yerlerde Latince metinde düzeltmeler ve eklemeler yapmıştır. Bedjan'dan önce Philip Edward Pusey, Kurilos'un toplu eserlerinin Grekçe ve Süryanice metinlerinin bir edisyonunu hazırlamıştır. Bu eser Otto Bardenhewer tarafından Grekçe'den Almanca'ya bir çevrilmiştir.⁴⁹

Bu metinde Kurilos, Meryem'in Tanrı'nın Annesi ve Mesih'in doğasıyla ilgili görüşlerini "Elçilerin İşleri, Eski ve Yeni Ahit" külliyatına atıf yaparak yazmıştır. Bu söylevi Kurilos aynı zamanda Marcellinus, Photinus, Apollinarius, Paulinus, Theodore ve Nestorius'a karşı evrensel ortodoks kilisenin gerçeği adına kaleme aldığını belirtmiştir.

1.1.2.4 Rabbula ve Süryanice İncil

Dört İncilin bir harmonisi olan "*Diatessaron*" Tatianus'un bu eseri beşinci yüzyıla kadar Doğu kiliselerinin tamamında kullanılmıştır. Ancak beşinci yüzyıldan itibaren Urhoy Piskoposu Rabbula, bu metni yasaklamış, yerine *Evangelyon damepharşe'nin* versiyonlarını koymuştur.⁵⁰ Bu eser dil açısından Urhoy ve yöresinin halkı tarafından öylesine benimsendi ki, Rabbula tarafından yasaklanmasına rağmen beşinci yüzyılda "Pşitto" ortaya çıkana kadar popülerliğini korudu.⁵¹ Rabbula'nın Urhoy piskoposu olarak ilk icraatının Kutsal Kitapların Yunancadan Süryaniceye çevirisini yaptırmak olduğunu belirterek bu çeviri faaliyetine büyük önem atfetmektedir.⁵²

⁴⁸ Bedjan, *Acta Martyrum et Sanctorum V*, s.628.

⁴⁹ Robert R. Phenix Jr. ,Cornelia B. Horn. Phonex, Horn, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, p.ccxli.

⁵⁰ Geniş bilgi için **Bkz:** E.R.Hayes, *Urfa Akademisi*, s.47.dv.

⁵¹ Çelik, (Ed.). *Edessa'dan Urfa'ya 2*, s.247.

⁵² Robert R. Phenix Jr. ,Cornelia B. Horn. *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, p. ccxiv.

1.1.3. Rabbula Döneminde Süryani Dili ve Edebiyatı

“Süryaniler, bugün ismine Süryanice denilen kendilerine has bir dil, bu dil kullanılarak oluşturulan önemli bir edebiyat geleneği ve bu dili litürjide kullanan hiyerarşik kilise yapılanmaları vasıtasıyla tarih boyunca varlıklarını korumuşlardır. Süryanice 3000 yıllık bir geçmişi olduğu söylenen Aramice’nin Urhoy diyalektiği olarak gelişmiş ve bugüne kadar kullanılagelmiştir.”⁵³ Süryani edebiyatı, hem Aramca, hem de Şark Hristiyan edebiyatının en mühimdir. Süryaniler, Hristiyanlığı kabul etmezden evvel dahi Süryaniceyi edebiyat lisanı olarak istimal etmişlerdir⁵⁴. “Eski dünyanın merkezinde yer alan Helen-Grek, Hint-İran düşünce ve felsefesiyle tanışmış, Hristiyanlık ve yerel kültürle de yoğrularak bir kültürel mozaik deltası oluşturmuştur. Hristiyanlıkla beraber nesir alanında ilk şehitlik menkıbeleri, şiir sahasında Bardaysan, Mor Efrem, Suruçlu Yakup ve Antakyalı İshak’ın çalışmaları Kitab-ı Mukaddes tercüme ve tefsirleri”⁵⁵ bu dönemin edebiyatına katkı sağlamıştır.

Süryanilerden Tarih, Dilbilim, Teoloji ve diğer bilim alanlarında çalışma yapanların erken yüzyıllardan başlayarak neredeyse tamamının kilise babalarının arasından çıkması oldukça ilgi çekicidir.⁵⁶ Phenix’e göre Arami dilinin konuşulduğu bir şehirde yaşayan Rabbula bir Yunan’dı. Rabbula’nın Urhoy piskoposu olması, Grek dilinin Süryani kültürüne ‘asimilasyonunu’ hızlandıran teolojik literatürün üretilmesi konusunda belli düzeyde bir beklentiyi beraberinde getirdi.⁵⁷

Overbeck’e göre Rabbula’nın Süryanice bildiğine dair tek açık referans, Konstantinopolis’te verdiği vaazda geçer. Yine o, Rabbula’nın Süryanice konuşan köylüler arasında yaşayan bir köy adamı olduğunu belirtir.⁵⁸ Süryanice olarak günümüze

⁵³ Sebastian P. Brock- David G.K. Taylor, *Saklı İnci: Antik Arami Mirası Cilt-1*, Gabriyel Rabo (Çev.), Onur Ofset, İstanbul, 2006, s. 5.

⁵⁴ Gotthelf Bergstrassser, *Sami Dilleri Tarihi*, Çev. Hulusi Kılıç, Eyyüp Tanrıverdi, Anka Yayınları, İstanbul, 2006, s.84.

⁵⁵ Mehmet Çelik, “Süryaniler”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt.38, TDV Yayınları, Ankara, 2010, s.178.

⁵⁶ Mehmet Sait Toprak, “Barhebraeus’un ‘K’tobo da’Grammatiqi’ Adlı Manzum Gramer Kitabı Çerçevesinde Süryanca Gramer Çalışmaları”, *Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi*, 4 (2), Mardin, 2019, s.99.

⁵⁷ **Bkz:** Robert R. Phenix, *The Sermons on Joseph of Balai of Qenneshrin: Rhetoric and Interpretation in Fifth-Century Syriac Literature*. Studies and Texts in Antiquity and Christianity 50; Tübingen: Mohr Siebeck, 2008.

⁵⁸ Overbeck, *Konstantinopolis Vaazı*, s.245-248.

ulaşan Eski ve Yeni Ahit'in "P^şitto" adı verilen çevirisi en önemli eserler arasındadır.⁵⁹ Rabbula, İncil'in bütünlüğünün korunması amacıyla Diatessaron'u yasaklayıp yerine Müjdelere'in (Matta, Markos, Luka, Yuhanna) kullanımını başlatmasına kadar (beşinci yüz yılın ilk çeyreğine kadar) Diatessaron kullanımda kalmıştır.⁶⁰

Beşinci yüzyıl Süryani edebiyatının gelişiminde bir dönüm noktası olmuştur. Afrahat ve Efrem'de görülen Tanrı, Mesih, kurtuluş ve ahlak hakkındaki fikirleri sunmak için metafor ve sembollerin kullanımı, özellikle Grek ve Hristiyan kaynaklarından alınan klasik felsefi kategorilerin kullanımıyla kaynaşmıştır.

1.2. Urhoylu Rabbula'nın Yaşadığı Dönemin Siyasi ve Dini Durumu:

Rabbula, dördüncü yüzyılın sonlarında Osrheon bölgesi Urhoy şehrinde yaşamıştır. Rabbula, Urhoy kilisesindeki ruhban sınıfının etkili bir din adamı olarak bulunduğu dönemin siyasi koşullarından etkilenmiştir. Onun yazdığı eserler ve mektuplar bu açıdan döneme ışık tutmaktadır. Onun yaşadığı coğrafyada büyük bir güç olan Roma İmparatorluğu'nun siyasi ve dini duruma ana hatlarıyla değinmek faydalı olacaktır.

Dönemin büyük gücü olan Roma İmparatorluğu'nun, Mezopotamya üzerindeki hâkimiyet mücadelesi coğrafyanın sosyal, ekonomik, kültürel ve dini yapısını şekillendirilmiştir. Akdeniz havzasını büyük oranda elinde bulunduran Roma İmparatorluğu'ydu. Roma İmparatorluğu kilise yönetimiyle bazen iyi ilişkiler geliştirirken bazen de kiliseye baskı ve Hristiyan halka kovuşturmalar yaptığı görülmüştür.

Kökleşmiş bir devlet ve putperestlik geleneğine sahip olan Roma'nın egemenliğinde hızla yayılan tek tanrılı bir din olan Hristiyanlık ile olan ilişkilerini ve politikalarını anlamak için konuyu bir bütün şeklinde ele alıp tartışmak gerekir. I. yüzyıldan V. yüzyıla kadar beş yüzyılda Roma'nın, Hristiyanlara karşı değişen politikalarını ve kilisenin siyasete dâhil olma çabalarını görmek mümkündür. Bu olaylara, Roma'nın tarihsel bakış açısıyla bakıldığı için mesele anlaşılamayacaktır. Çoğu zaman yönetimde imparatorlara göre değişen politikalar Hristiyan dünyasında farklı olmuştur.

⁵⁹ Barsavm, *Saçılmış İnciler*, s.33.

⁶⁰ Barsavm, *Saçılmış İnciler*, s.61.

Hristiyanlık, hızlıca gelişme ve yayılma gösterdiği dönemde Roma'nın baskısı altında ezilmiştir. Tabii ki sadece imparatorların politikalarındaki değişiklik değil aynı zamanda yerel liderlerin ve halkın tavrı da bireysel olayların meydana gelmesine sebep olmuştur. Konstantinus M.S. 306'da yönetime gelene kadar Roma'nın Hristiyanlara yönelik sistemli bir politikası olduğunu söyleyemeyiz. Fakat Konstantinus döneminde, Hristiyanlık Roma devlet yapısına hızla entegre edilmiş ve devletin resmi dini haline getirilmiştir.

Beşinci yüzyıl Roma İmparatorluğu'nun siyasi olarak önemli değişimler yaşadığı bir dönemdir. Bu dönemde, özellikle Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşü ve Doğu Roma İmparatorluğu'nun (Bizans İmp.) varlığını sürdürdüğü bir dönem olarak öne çıkar. Mezopotamya ve Akdeniz bölgeleri de bu siyasi değişimlerden etkilenmiştir.

Roma siyasi tarihine parçalar haline bakmamız, dönemi (M.S. 350-450) daha anlaşılır hale getirecektir. Dördüncü yüzyılda yirmi ay hükümdarlık yapan Julianus, alışılmışın dışındaki dini tavrıyla Hristiyanlığa muhalefet etmiş ve Roma devletinin merkezinde pagan teolojiyi yeniden alevlendirilmeye çalışmıştır.⁶¹ Konstantinos devrindeki dini kaynaşmanın yerini, Julianus (361-363) idaresinde putperestlik reaksiyonu almıştır.⁶² Konstantinos ve Konstans gibi I.Valentinianus (364-75) ve Valens (364-78) kardeşler de dini bakımdan birbirine zıt yönleri temsil etmişlerdir. Batıyı idare eden I.Valentinianus İznik iman formülünü, doğuyu temsil eden Valens ise Aryani formülü desteklemiştir.⁶³ Dönemin hükümdarının benimsediği dini yapılar halkın bölünmesine ve ciddi teolojik tartışmalara neden olmuştur. Valens'in ölümüyle desteklediği dini yapı, Aryanizm gerilemiştir.

İznik iman formülünü destekleyen I.Theodosios, ortodoks inancı bütün kudreti ile takviye ederek gerek putperestliği ve gerekse ayrı itikatta olan Hristiyan mezheplerini acımasız takibata uğrattı.⁶⁴ Beşinci yüzyılda herhangi bir ciddi askeri tehditle rahatsız edilmeyen doğu eyaletlerinden, imparatorluğun idari sistemi ve bürokrasisi hayli etkili olduğunu gösterdi.⁶⁵ İmparatorluk bu dönem çerçevesinde papalığa karşı Mısır ve Suriye'de devletin birliği için kiliseler inşa edince, doğu kiliseleri bir devlet kilisesi haline

⁶¹ Stephen Mitchell, *Geç Roma İmparatorluğun Tarihi M.S.284-641*, Çev. Turhan Kaçar, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2016, s.109.

⁶² Georg Ostrogorsky, *Bizans Devleti Tarihi*, Çev. Fikret Işıltan TürkTarih Kurumu, Ankara, 2016, s.46.

⁶³ Ostrogorsky, *Bizans Devleti Tarihi*, s.47.

⁶⁴ Ostrogorsky, *Bizans Devleti Tarihi*, s.49.

⁶⁵ Mitchell, *Geç Roma İmparatorluğun Tarihi M.S.284-641*, s.150.

geldi.⁶⁶ Roma İmparatoru I.Theodosius'un 17 Ocak 395'te Milano'da gerçekleşen ölümünden sonra, Roma İmparatorluğu'nun yönetimi, *Augustus* unvanı verdiği oğulları tarafından üstlenildi.

İmparator Arkadius Doğu İmparatoru olduğunda henüz on sekiz yaşındaydı. Rufinus ve Eutropius bir çatışma halindeydi. Sarayda söz sahibi ve imparator üzerinde etkili olmak isteyen Rufinus, kardeşini Arkadius ile evlendirme gayreti içerisindeydi. Rufinus'un, seçkin bir memurun ölüm cezasının infazında bulunmak üzere Antiokheia'ya gitmesini fırsat bulan Eutropius, Frank olan Eudoxia'nın İmparator ile nişanlanmasını sağladı⁶⁷.

Doğu ve Batı Roma İmparatorluğu Got saldırılarıyla karşı karşıyaydı. Got liderlerinin en azametlisi olan Alarich, beşinci yüzyılın ilk yıllarına kadar Gotlara hükmetmiştir. Aslında o, Doğu İmparatorluğu'nun düşmanı değildi, amacı imparatorluğu yıkmak değil, kendi halkına imparatorluk içinde yurt edinmekti.⁶⁸ M.S.398 yılında İstanbul Patriği Nektarius'un ölümü üzerine İmparator Arkadius'un kendisine gönderdiği mektubundaki isteğine dayanarak Yuhanna'yı ذهب (Altın Ağızlı Yuhanna) İstanbul Patriği olarak takdis ederek başkente gönderdi.⁶⁹ Kilise içindeki rüşvet ve yolsuzluk olaylarına karşı çok net ve açık sözlü olan Yuhanna, yoksulları kollayan tavırlarıyla popüler bir figür haline geldi. İmparatoriçe Eudoxia kendisine şehvetperest, müsrif ve gösterişli yaşamı nedeniyle sert eleştirilerde bulunan Yuhanna hakkında sürgün kararı vermişti. Fakat Arkadius'un müdahalesiyle aynı yıl sürgün kararı (403) kaldırıldı.⁷⁰ İstanbul Patriği Yuhanna, imparatoriçenin gümüş heykeli Ayasofya'nın yanındaki Augusteum'a dikilince şiddetle protesto etti. Bu olaydan sonra piskopos ile imparatorun arası açıldı ve İskenderiye'de toplanan kilise meclisinde alınan kararla İstanbul Patriği Yuhanna suçlu bulundu. İmparator tarafından 407 yılında Pontos'un uzak bölgesine sürgüne gönderilen Yuhanna, yolda yaşamını yitirdi⁷¹.

⁶⁶ Charles Diehl, *Bizans İmparatorluğun Tarihi*, Çev. A.Gökçe Bozkurt, İlgi Kültür Sanat, İstanbul, 2017, s.26.

⁶⁷ John Julius Norwich, *Bizans Erken Dönem (323-802)*, Çev. Hamide Koyukan, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2013, s.105.

⁶⁸ Norwich, *Bizans Erken Dönem (323-802)*, s.108.

⁶⁹ Çelik. *Süryani Tarihi (I)*, s.139.

⁷⁰ Giles Morgan, *Bizans'ın Kısa Tarihi*, Çev. Eylem Çağdaş Babaoğlu (Çev.), Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2010, s.44.

⁷¹ Norwich, *Bizans Erken Dönem (323-802)*, s.100-111.

Arkadius, 408 yılında öldükten sonra henüz 7 yaşında olan oğlu II. Theodosius Doğu Roma İmparatoru oldu. II. Theodosius yaşının küçük olması nedeniyle ilk başlarda taht naipliğini Anthemius üstlenildi. Arkadius'un kızı Aelia Pulcheria, 413 yılında henüz 15 yaşında olmasına rağmen *Augusta* unvanıyla hem kraliçe hem de taht naibi olunca tüm imparatorluğu yönetmeye başladı.

Kilise tarihçisi Sokrates, II. Theodosius dönemini, imparatorun kendi karakterini yansıtan barış ve hoşgörü çağı olarak sunmaktadır.⁷² Doğuda Sasani İmparatorluğu'nun varlığı, her ne kadar II. Theodosius döneminde ilişkiler genellikle barışçıl bir şekilde devam ettiyse de, daima tetikte olunmasını gerektirmekteydi.

Pulcheria ve kardeşleri, dönemin şiddetli dinsel tartışmlarda ve 431 I.Efes Konsili ve 449'daki II. Efes Konsili ve 451 Kadıköy Konsililerinin arkaplandaki dini politikalarda büyük rol oynadılar⁷³. Pulcheria, Hristiyanlık inancı gereği bekâret yemini ederek, paganlarla mücadele etmiş ve kendisini hayır işlerine adayıp yoksullara yardım ve kiliseler inşa etmiştir.

1.3.Urhoylu Rabbula'nın Yaşadığı Urhoy'un Dini Durumu

Beşinci yüzyıla kadar Urhoy dönemin iki büyük devleti olan Roma ve Persler arasında tampon bir bölge görevini görüyordu. Urhoy beşinci yüzyılda Urhoylular için huzurlu bir dönem olmuştur. Bu yüzyılda Urhoy daha çok doğal afetler, dini çekişmeler ve parçalanmalarla meşgul olmuştur.⁷⁴ Antakya Patrikliği tarafından atanan Rabbula bir yandan bu hayır işleriyle uğraşırken, bir yandan da Urhoy'u kasıp kavuran dini heretik akımlarla da şiddetli bir mücadele içerisine girmişti. Başta Bardaysancılar, Markionitler, Aryanistler, Maniheiztler, Borborianlar, Saddukiler, Mesallialılar, Adelfoslular olmak üzere, irili ufaklı dini gruplar Rabbula'nın hedefindeydi. Ancak bunlardan en etkin olanları Aryanizm idi. Bu dini grup Rabbula döneminde etkisini kaybetmişti.⁷⁵ Bardaysan'ın takipçileri çok sayıda ve güçlü idiler. Onlar şehrin belli başlı şahsiyetlerini

⁷² Mitchell, *Geç Roma İmparatorluğun Tarihi M.S.284-641*, s.160.

⁷³ Mitchell, *Geç Roma İmparatorluğun Tarihi M.S.284-641*, s.158.

⁷⁴ Çelik, (Ed.), *Edessa'dan Urfa'ya I*, s.198.

⁷⁵ Çelik, (Ed.), *Edessa'dan Urfa'ya I*, s.199.

kendi saflarına çektiler. Rabbula, ikna edici sözleriyle onları ortodoksluğa geri getirdi.⁷⁶ 412'de Diogenes'in yerine geçen Rabbula, Nasturiliğe karşı mücadeleleriyle ünlendi ve Urhoy'un Aziz Efrem'in tüm yeteneğine rağmen kökünden sökemediği Gnostik mezhepleri temizlemesini onun enerjik liderliğine borçluydu.⁷⁷ Rabbula, onların meclislerini dağıttı ve onları Ortodoks rahipler için bir manastır yaptığı tapınaklarından kovdu. Ancak, o kilise'nin bağrına girmek isteyenlerin teslimiyetini kabul etti. Mesallialılar Urhoy papazına isyan etmemeyip, heterodoks uygulamalarında vazgeçtiler. Rabbula, heretik akımlarla da çok başarılı bir mücadele yürütmüştür. Urhoy Piskoposu Rabbula (412-435) döneminde şehrin ana karakterleri Bardaysan okuluna ait olduğundan, Aziz Efrem kişisel olarak büyük bir başarı elde etmiş görünmüyor. “İkna edici sözleriyle Rabbula onları ortodoksluğa geri getirdi. Onları hatalarından mahkûm ettikten sonra vaftiz etti ve onların rızasıyla buluştukları kiliseyi yıktı; binanın taşları başka yapılar için kullanıldı”.⁷⁸ Bardaysan, Arius ve Markion'un taraftarlarının son kalıntılarını da temizlemiştir.⁷⁹ Beşinci yüzyılda, Urhoy'da Piskopos Rabbula'nın emriyle yıkılan dört putperest tapınağı vardı.⁸⁰ Bu sırada, henüz büyük bir etkisi olmayan iki doğa ve iki kişi dogması, Nestorius'un kendisini Mepsuesteli Theodore de doktrininin havarisi ilan ederek kendisine verdiği yetki sayesinde insanların kafasını karıştırmaya başladı. Rabbula, ilk başta Nestorius 'a olumlu ya da en azından, düşmanlarının Konstantinopolis piskoposuna karşı talep edilen titizliklere düşman olan Antakya patriği Yuhanna ile birlikte olduğunu göstermiş gibi görünüyor.⁸¹

Rabbula kristolojik tartışmalara dâhil oldu. Bu tartışmalarla birlikte o Doğu piskoposlarına gönderdiği mektuplarda Nestorius'un sapkın olduğunu ifade etti. Nestorius'un olduğu bir toplantıda, onun doktrinlerinin ahlak dışılığını ve yalancılığını korkmadan açığa çıkardı ve gerçek imanı anlattı.⁸² Urhoy'da yerel piskopos Rabbula 431 yılında Theodore'nin heterodoks olduğu iddiasına karşı bir kampanya başlatmıştı.⁸³ Urhoy Akademisinde bulunan Hiba'nın Nestorius'un taraftarı olduğu bilinmektedir.

⁷⁶ Rubens Duval, *Histoire d'Edessa: Politique, Religieuse et Litteraire*, Ulusal Baskı, Paris, 1892, p.170.

⁷⁷ Duval, *Histoire d'Edessa: Politique, Religieuse et Litteraire*, p.168.

⁷⁸ Nau, *Biographie Inédite de Bardesane l'Astrologue*, p.24.

⁷⁹ Hayes, *Urfa Akademisi*, s.105.

⁸⁰ Segal, *Edessa 'The Blessed City'*, p.106.

⁸¹ Duval, *Histoire d'Edessa: Politique, Religieuse et Litteraire*, p.171-72.

⁸² Overbeck, *S.Ephraemi Syri*, s. 239–244.

⁸³ Blum, *Rabbula von Edessa: Der Christ, der Bischof, der Theologe*, p.160.

Rabbula, Urhoy'da bir konsey topladı, bunun için kanunlar yazdı, Hiba'nın Persler Okulu'nda tercüme ettiği Mepsuestialı Theodor yazılarını yaktı. Nestorius'un yandaşlarını bu okuldan ve şehirden kovdu.⁸⁴

Böylece biyografi yazarı, Rabbula'nın, tüm bu heterodoks yapıları yok etmeyi başardığını ve Urhoy Kilisesi'nin sadece bir beden oluşturduğunu ekler.⁸⁵ Şehrin ortasında bir sinagog, Piskopos Rabbula tarafından Aziz Stephan kilisesi olarak dönüştürüldü.⁸⁶ Bazı kaynaklar Rabbula'nın Kilise inşa etmediğini ancak Urhoy Kroniği'nde II.Theodosius'un emriyle Aziz Stephan kilisesini⁸⁷ yaptırdığını belirtilmektedir. Rabbula'nın ölümünden sonra, onun İskenderiye Kristolojisi davasına ve Urhoy'da yuvalanmış olan Antakya teolojik yaklaşımına meydan okuyan güçlü bir Nasturi karşıtı pozisyona sadık kalan din adamları, Hiba'nın tahta çıkmasıyla kendilerini kuşatılmış hissetmiş olabilirler.⁸⁸

1.3.1. I.Konstantinopolis Konsili (381)

M.S 381 yılında Konstantinopolis'te toplanan İkinci Ekümenik Konsil (Birinci Konstantinopolis Konsili olarak da bilinir), ekümenik konsiller tarihinde birçok açıdan benzersizdir. Benzersizliği, diğer şeylerin yanı sıra, olayı anlatan yazılı kaynakların azlığında yatmaktadır. Konsile ait hiçbir belge günümüze ulaşmamıştır. Geriye kalan tek şey beşinci yüzyıl tarihçilerinin geçici atıfları ve mektuplarda Konsile yapılan sıradan göndermelerdir. İkinci Ekümenik konsil ile ilgili tekil de olsa önemli bir kaynak Nazianzuslu Aziz Gregory⁸⁹'nin otobiyografik şiiridir⁹⁰.

Valens'in ölümü üzerine 379'da idareyi ele alan Theodosius'un mevcut problemlerin çözümü için konsil toplanmanın zaruri olduğuna inandı.⁹¹ Birbiriyle

⁸⁴ Duval, *Histoire d'Edessa: Politique, Religieuse et Litteraire*, p.172.

⁸⁵ Duval, *Histoire d'Edessa: Politique, Religieuse et Litteraire*, p.171.

⁸⁶ Segal, *Edessa 'The Blessed City'*, s.182.

⁸⁷ Ephrem-Isa Yousif, *Süryani Vakanüvisler*, Çev. Mustafa Aslan, Doz Yayınları, İstanbul, 2009, s.49.

⁸⁸ Phenix, Horn, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, p. lxxi.

⁸⁹ **Nazianzuslu Aziz Gregory**, Ülkemizin Kapadokya'nın yerlisiydi ve bu nedenle üçü genellikle Kapadokyalı Babalar olarak anılır. Nazianzuslu Gregory'nin kendisi de Doğu Kilisesi'nde Teolog Gregory olarak bilinir. **Detaylı bilgi için bkz:** Caroline White, *Gregory of Naziansuz Autobiographical Poems*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996.

⁹⁰ Jerzy Czerwien, "The Second Ecumenical Council", *Folia Historic A Cracoviensia*, 2007, Vol:13, p.33.

⁹¹ Mehmet Çelik, *Süryani Kilisesi Tarihi I*. Yayıncılık Matbası, İstanbul, 1987, s.104-105.

mücadele içindeki dini gruplar yüzünden imparatorluk bünyesinde paramparça olmuş birliği yeniden kurmak ve imparatorluğunun mevcudiyetini ciddi biçimde mütemadiyen tehdit eden Got ve Germen kavimlerinin sürekli ilerleyişine karşı imparatorluğu korumaktı.⁹² Theodosius'un, yıllarca Ariusçuların etkisi altında kalan Konstantinopolis'te bir konsil toplayarak Ortodoks ekibinin Ariusçulara karşı üstünlüğünü ve zaferini güçlendirmek amacını taşıdığını,⁹³ Theodosius'un Doğu'nun İmparatoru olarak sadece Doğu'nun piskoposlarını çağırdığını, üye piskoposların yaklaşık beşte üçü Anadolu'dan geliyordu; geri kalanların yarısından fazlası Suriye ve komşu ülkelerden gelen piskoposlardı.⁹⁴ II. Ekümenik konsilin başkanlığını Antakya piskoposu Malatius yapıyordu.⁹⁵ Macedoine'nin itizali, özellikle doğuda yayıldığı için 381'de Konstantinopolis'te toplanan bu konsile batı piskoposları davet edilmemişti. Bu konsilde 150 piskopos hazır bulunmuştu.⁹⁶ Meletius'un ölümünden sonra Konsilin ikinci aşamasındaki başkanlığına Nazianzuslu Gregory getirildi. Çünkü Gregory parlak bir konuşmacı ve teolog olarak ün yapmıştı. Ayrıca Konstantinopolis Papalığı'na atanmış olması ve imparatorun ona büyük saygı duyması da onun lehineydi.⁹⁷

Bu ikinci konsil, ayrıca, Konstantinopolis'teki piskopos ile Roma piskoposunun arasındaki seviyeyi tayin etti. Konsilin üçüncü maddesinde "Konstantinopolis piskoposunun makamı, Roma piskoposunun makamına denktir," diyordu. İmparatorluğun başşehri olarak sahip olduğu siyasi üstünlük nedeniyle "Konstantinopolis, yeni Roma'dır." Doğu'nun daha kıdemli patrikleri Konstantinopolis patriğinin bu şekilde yüceltilmesine karşı çıkmış görünmektedir.⁹⁸ Roma'ya göre bu değişiklik basit bir şeref önceliği olarak görülmektedir⁹⁹. Theodosios'un hedefi

⁹² Alexander A.Vasilev, *Bizans İmparatorluğu Tarihi*, Çev. Tevabin Alkaç, Alfa Yayınları, İstanbul, 2016, s.100.

⁹³ Henry Barclay Swete, *On the Early History of the Doctrine of the Holy Spirit*, Cambridge University Press, Cambridge, 1873, p.78.

⁹⁴ Swete, *On the Early History of the Doctrine of the Holy Spirit*, p.79-80.

⁹⁵ Çelik, *Süryani Kilisesi Tarihi I*, s.108.

⁹⁶ Francis Dvornik, *Konsiller Tarihi İznik'ten II. Vatikan'a*, Mehmet Aydın (Çev.), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1990, s.11.

⁹⁷ Czerwien, "The Second Ecumenical Council", p.37.

⁹⁸ Vasilev, *Bizans İmparatorluğu Tarihi*, s.102.

⁹⁹ Dvornik, *Konsiller Tarihi İznik'ten II. Vatikan'a*, s.12.

imparatorluk bünyesindeki kilise meselelerinde tek belirleyici kişi olmalı ve genel olarak bu hedefine ulaşmalı.¹⁰⁰

Konsantinopolis konsilinin sonuçlanmasından sonra, Milanolu Aziz Ambrose, Eylül 381'de Aquileia'da otuz beş batılı piskoposun oluşan bir konsile başkanlık etti. Burada Ariusçuluk tekrar kınandı ve iki Ariusçu piskopos daha görevden alındı. Konsil, Nektarius'un Konstantinopolis Piskoposu olarak kanonik olmayan bir şekilde takdis edilmesinden şikâyetçi oldu ve meşru piskopos olarak Maximus'u desteklediğini ifade etti¹⁰¹. Bir yıl sonra Milanolu Aziz Ambrose, Theodosius'a bir mektup yazarak hâlâ bitmemiş bir iş olduğunu, Apollinarius'un doktrinlerinin açıkça kınanması gerektiğini ve (Laodikya) piskoposluktan mahrum bırakılması gerektiğini söyledi.¹⁰²

I.Theodosius ortodoks inancı bütün kudreti ile takviye ederek gerek putperestliği ve gerekse ayrı itikatta olan Hristiyan mezheplerini acımasız takibata uğrattı. Böylece bütün diğer dinlerin ve inançların yaşama hakları ellerinden alındı.¹⁰³ Ayrıca Ariusçuların şehirlerde bir araya gelmeleri açıkça yasaklandı ve tüm kilise binalarının derhal ortodoks inanca dönmeleri emredildi. I.Theodosius, 385 yılında kurban etme törenlerine karşı mevcut kanunları sıkılaştırdı; 391'de Roma ve Mısır'da Hristiyan olmayan tüm törenleri yasakladı; 392'de Roma ve Mısır'da Hristiyan olmayan tüm törenleri yasakladı; 392'de imparatorluğun tamamında pagan tapınmanın her biçimini kamu ve özelde kanun dışı ilan etti.¹⁰⁴

Sonuç olarak I.Theodosius, 380'lerde Hristiyanlığı imparatorluğun resmi dini haline getirdi. Aslında 4. yüzyıl, Roma İmparatorluğu'nun hızla Hristiyanlaştığı ve Hristiyanlığın kilise üzerinden siyasallaştırıldığı bir dönem olarak bilinmektedir. I.Theodosius, İznik konsilinin destekçisi olduğu için Konstantinopolis Piskoposu dâhil olmak üzere tüm Ariusçuları sürgüne gönderdi ve yerlerine İznik taraftarı din adamlarını getirdi. Ancak I.Theodosius'un ilk etapta konsili toplamasının nedeni, saltanatının uzun süre devam etmesi ve yoluna hiçbir engel çıkmamasıydı. O da diğer imparatorlar gibi

¹⁰⁰ Vasiliev, *Bizans İmparatorluğu Tarihi*, s.103.

¹⁰¹ Leo Donald Davis, *The First Seven Ecumenical Councils (325-787): Their History and Theology*, A Michael Glazier Book: The Liturgical Press, 1987, p.115.

¹⁰² Robin Orton, *The Fathers Of The Church: St. Gregory of Nyssa Anti-Apollinarian Writings*, The Catholic University of America Press, 2015, p.25.

¹⁰³ Ostrogorsky, *Bizans Devleti Tarihi*, s.49.

¹⁰⁴ Norwich, *Bizans Erken Dönem (323-802)*, s.100.

siyasi otoritesini güçlendirmek için imparatorluğunun birliğinin kilisenin birliğinden geçtiğini düşünüyordu.

1.3.2. I.Efes Konsili(431)

İskenderiye piskoposu Kurilos ve Konstaninopolis piskoposu Nestorius arasındaki çekişmenin Meryem'in konumu ile ilgili mi yoksa iki ekol (Antakya-İskenderiye) arasındaki politik güç mü? Bu tartışmaların cevabına ilerde değineceğiz.

İmparator hem Konstantinopolis Kilisesinin bünyesinde atayacağı bir patriğin başkentte iç çekişmelere neden olacağını, hem de Nestorius'un niteliklerini göz önüne almış olmalı ki, ona bir mektup yazarak Konstantinopolis'e davet etti.¹⁰⁵ Nestorius'un 10 Nisan 428'de patrik olarak atanması¹⁰⁶ gerçekleşti. Nestorius, Bakire Meryem için "Theotokos" yani Tanrı'nın Annesi deyiminin kullanılmasını reddediyor, bunun yerine İsa'nın Annesi denmesini istiyordu. Bu, Mesih'in ikili doğası görüşünü yansıttığından iki patrik arasında yeni bir teolojik savaşın başlamasına yol açtı.¹⁰⁷ Kurilos bu arada Roma piskoposu Celestine'e bir mektup yazarak Nestorius'un kiliseyi zorlayan görüşlerini eleştirdi.¹⁰⁸ Kurilos'un Nestorius aleyhindeki çalışmaları başarıya ulaştı. Özellikle Roma Piskopusu Celestine'nin desteğini alınca, bu çalışmaları daha da hızlandırdı. 430'da İskenderiye'de bir yerel sinod daha toplayarak, Nestorius'u aforoz ettiklerini belirten konsil kararına, Celestine'nin desteğini aldığına dair mektubunu ve sapkınlara karşı hazırladığı on iki maddelik ünlü aforoznamesini de ekleyerek, on dört kişilik bir kurulla Konstantinopolis'e gönderdi.¹⁰⁹ I.Efes Konsili gerek Hristiyan ilahiyat anlayışının yeni boyutlar kazanması ve gerekse Doğu Hristiyanlığının parçalanışı ile kiliseler arasındaki önderlik çekişmeleri son derece önemlidir.¹¹⁰ İmparator adına piskoposlara yazılan mektuplar üzerine ruhaniler¹¹¹ 22 Haziran 431'de Efes'te bir konsil toplanmasına karar

¹⁰⁵ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.149.

¹⁰⁶ Aziz S.Atiya, *Doğu Hristiyanlığın Tarihi*, Nurettin Hiçyılmaz (Çev.), Doz Yayınları, İstanbul, 2005, s.265.

¹⁰⁷ Atiya, *Doğu Hristiyanlığın Tarihi*, s.62.

¹⁰⁸ Atiya, *Doğu Hristiyanlığın Tarihi*, s.63.

¹⁰⁹ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.154.

¹¹⁰ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.153.

¹¹¹ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.159.

verdiler, başkanlığı ise Kurilos yaptı.¹¹² Kurilos'un kendisinin yönettiği oturumların meşru ve aldığı kararların geçerli olması için ve Piskopos Yuhanna'nın yönettiği oturumların ve aldırıldığı kararların gayri meşru sayılması için saraya büyük rüşvetler verildiğini ileri sürülmektedir.¹¹³ Kurilos, Yuhanna ve ekibinin gelişini beklemesine gerek olmadığını iddia etti; her halükarda Nestorius'a karşı güçlü bir savunma yapacaklardı. Büyük bir gecikmeden sonra nihayet geldiklerinde, Kurilos'un konseyinin Nestorius'u görevden almasından dört gün sonra, 26 Haziran 431'de büyük bir aceleyle, daha sonra Doğulular Sinodu olarak bilinen paralel bir sinod topladılar.¹¹⁴

Kurilos başkanlığında toplanan Efes Konsili Meryem'in "*Theotokos*" olduğunu ilan etmiştir.¹¹⁵ Apollinarius, İsa Mesih'in Tanrı olduğunu savunmuş; Nazianzuslu Gregory de "Eğer bir kimse kutsal Meryem'i 'Theotokos' olarak kabul etmezse tanrısızdır" söyleminde bulunmuştur.¹¹⁶ İlk Hristiyan konsilleri olan I. İznik (325) , I.Efes (431) konsil kararlarına ve özellikle de Apokrif İncillerin beyanlarına bağlı olarak geliştiğini,¹¹⁷ Hristiyanlıkta Meryem kültünün gelişmesinde Apokrif İncillerin de çok büyük katkısı olmuştur.¹¹⁸ "*Ortodokslar nazarında Meryem insanüstü niteliklerine haiz, şifa veren, iyilik eden bir Tanrıça, insanların Tanrı ve İsa bağlantılarını sağlayan bir aracı gibi görülmektedir*".¹¹⁹

M.S. 325 yılında yapılan İznik konsilinde İsa Mesih'in tanrısallığının kutsallığı kabul edildi. I.Efes konsili Hristiyanlar için çok önemlidir. Zira bu konsilde özne olan İsa Mesih değil, onu doğuran Meryemdir. I.Efes konsilinde İsa Mesih'in Annesi Meryem'e dair alınan "Tanrı'nın Annesi" (Theotokos) söylemi Hristiyanların amentüsü haline gelmiştir.

¹¹² S.H.Scoot, "The Counsil of Ephesus", *Blackfriars*, Blackwell. Cilt No:12, 1931, p.719-730.

¹¹³ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.164-165.

¹¹⁴ Louis Duchesne, *The Early History of the Christian Church: From Its Foundation to the End of the Fifth Century*, Translated by Claude Jenkins. 3 vols. John Murray, London,1951, p.236-252.

¹¹⁵ Ömer Faruk Harman, "Meryem", *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 29, TDV Yayınları, Ankara, 2004, s.239.

¹¹⁶ Hilda C.Graef, *Mary: A History of Doctrine and Devotion*, Sheed and Ward,1964. s.64.

¹¹⁷ Mehmet Aydın, "İznik (M.S.325) ve Efes (M.S.431) Konsilleri doğrultusunda Hristiyanlık'ta Hz Meryem Kültü'nün Gelişimi", *Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt:10, Sayı:20, 2015, s.9-18/10.

¹¹⁸ Aydın, "İznik (M.S.325) ve Efes (M.S.431) Konsilleri doğrultusunda Hristiyanlık'ta Hz Meryem Kültü'nün Gelişimi" s.12.

¹¹⁹ Ali İhsan Yitik, "Hz.Meryem, Efes-Meryemana Evi". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. Sayı 5, 2000, s.65.

Tarihçi Sokrates'in Nestorius hakkında yaptığı betimleme şöyledir; “*Doğası gereği akıcı konuşabildiği için eğitilmiş olduğu sanılıyordu, ama gerçekte kötü eğitimliydi ve eski tercüme edilen kitapları öğrenmeye tenezzül etmiyordu*”.¹²⁰ Fakat Dr.Pusey'in belirttiği gibi Nestorius “Theotokos” kelimesini kabul etmiş olsaydı, aykırı düşüncesinden vazgeçmiş olurdu.¹²¹ I.Efes konsilinde Nestorius iki şahıslı bir kristoloji benimsediği için aforoz edilmiş ve o günden sonra Nesturilik heretik bir akım olarak kabul edilmişti.¹²² İlk dönem Hristiyanlığında heretik olarak yaftalanıp aforoz edilen Nestorius (ö.451 civarında) 431 yılında Nestorius yerine İstanbul piskoposu olarak Maximian (431-434) adında biri atandı.¹²³ 435 yılında Mısır'a sürgüne gönderilen Nestorius'un eserleri, aynı yılın 30 Temmuz'unda İmparator II. Theodosius'un (ö. 450) emriyle yakılmıştır.¹²⁴ 439 yılından sonra yalnız ve unutulmuş bir insan olarak öldü. Aynı yıl Kurilos iktidarının doruk noktasındaydı.¹²⁵ Kurilos'un büyük destekçisi Rabbula'nın ölümünden sonra, Hiba (İbas) Urhoy piskoposu olmayı başardı ve Nasturi öğretisini teşvik etti. Ancak 489'da İmparator Zeno tarafından Urhoy'dan sürüldüler ve daha sonra okullarını Nusaybin/Nisibis'te kurdular.¹²⁶

Bu konsilde, Rabbula'nın rolüne bakılırsa, politik bir denge sürmüştür, öncesinde Nestorius'u destekleyip ve sonrasında İskenderiye Patriği Kurilos'u desteklemesi Urhoy'daki piskoposluğunu ölümüne kadar korumuştur. Kurilos ve Nestorius'un bu dini tartışmaların temel sebebi Meryem'in unvanı mı? Yoksa Antakya ve İskenderiye okulların kendi otoritesinin koruma kaygısı mı? Urhoylu Rabbula'nın hızlı bir şekilde taraf değişmesine baktığımızda, Antakya ve İskenderiye'nin güç kavgasını taşıdığını görmekteyiz.

Rabbula'nın bu konsile katılıp katılmadığı konusunda kesin bilgi bulunmamaktadır. Urhoy Piskoposu Rabbula, doğruların üç mektubunda imzacı olarak

¹²⁰ Scoot, “The Counsil of Ephesus”, s,722.

¹²¹ Scoot, “The Counsil of Ephesus”, s,722.

¹²² Muhammet Tarakçı, Nestorius ve Kristolojisi”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. Cilt: 19. Sayı:1, Bursa, 2010, s. 217.

¹²³ Atiya, *Doğu Hristiyanlığın Tarihi*, s.278.

¹²⁴ John Gordon Davies, *The Early Christian Church*, Weidenfeld and Nicolson, London, 1965, p. 222.

¹²⁵ Atiya, *Doğu Hristiyanlığın Tarihi*, s. 63-64.

¹²⁶ Arhur John Maclean, *Nestoryanism, Encyclopedia of Religion and Ethics*, C.IX, Ed.James Hastings and John A.Selbie and Luis H.Gray, Edinburgh, 1917, p.332.

görünür. Ancak onun konsile katıldığı oldukça şüphelidir ve muhtemelen adı Suriye-Mezopotamya patrikler listesini tamamlamak için eklenmiştir.¹²⁷

Rabbula'nın I.Efes konsilline katılıp katılmadığı dair görüşler arasında olan Blum'a göre;

*Kurilos'un, 22 Haziran'da Nestorius'u görevden alan konsey oturumunun hiçbir belgesinde Rabbula'nın adı geçmemektydi. Rabbula'nın imzası Doğulular Sinodu'nun ilk bildirgesini imzalayanlar arasında yer almadı. Kurilos'un başkanlık ettiği ve Doğulu piskoposların katıldığı 17 Temmuz tarihli Efes Konsili'nin oturumundaki piskoposlar listesinde de adı yoktu. Bu Rabbula'nın davet edilmediği anlamına gelmezdi. Bir metropolitlik piskoposu olarak, 22 Haziran 431 tarihli oturumda okunan isimler listesinde yer almaktydı.*¹²⁸

Urhoylu Hiba üzerine yaptığı çalışmasında Rammelt'de aynı sonuca varır ve Hiba'nın rakibi Rabbula'nın Efes Konsili'ne katıldığından bahsetmediğini vurgular.¹²⁹

Rammelt ve Blum'un bu açıklamalarına dayanarak Rabbula'nın Urhoy piskoposu olarak davet edildiğini ancak katılmamasının nedenleri üzerinde durmakta yarar var. Rabbula'nın Andreos'a yolladığı mektupta hasta olduğunu belirtmektedir. Şayet, hasta ihtimalini yok sayarsak, başka bir neden ise, Doğu Piskoposlarının çoğu Kurilos'un karşıtı olması nedeniyle Kurilos'un bir destekçisi olarak Rabbula meslektaşları tarafından aforoz edilmekten ve hatta azledilme kaygısını taşıdığını düşünebiliriz.

1.3.3. II. Efes Konsili (449)

II.Efes konsili öncesinde yerel birkaç konsil toplanarak kiliseler arasındaki hoşnutsuzluğu ortadan kaldırmaktı. Ancak yerel konsillerin alınan kararların pek yararlı olmadığı görülmektedir. Kristolojik tartışmalar farklı boyutlara ulaşıyordu, çünkü sahneye yeni din adamları ortaya çıkıyordu.

¹²⁷ **Bkz.** Translated Texts for Historians Volume 72, *The Council of Ephesus of 431 Documents and Proceedings*, Translated by Richard Price with an Introduction and Notes by Thomas Graumann.

¹²⁸ Blum, *Rabbula von Edessa: Der Christ, der Bischof, der Theologe*, p.142-160.

¹²⁹ Phenix, Horn, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, p. clxviii.

İkinci Efes Konsili, 449 yılında İmparator II.Theodosius tarafından toplanma çağrısı yapıldı. İmparator, mabeyincisi hadım Khrysaphius'un Eutyches'e beslediği sempati nedeniyle onun grubunun etkisi altındaydı. Konsil Utuşı'yi akladı ve fırtınalı oturulardan sonra hem Flavian hem Domnus ağır bir dille yerildi.¹³⁰ “Sadece İskenderiye Kilisesi tarafında ekümenik olarak kabul edilen II.Efes Konsili,¹³¹ Tomos isimli mektubu II.Efes Konsili'nde Diascoros tarafında okunmamış, böylece Papa Leo'nun manevi otoritesi sarsılmış ve onuru kırılmış”.¹³² Papalık temsilcileri dövülmüş, Konstantinopolis Patriği Flavianos¹³³ linç edilerek öldürülmüştü.¹³⁴ Bu konsil o tarihten beri Latrocinium yani ‘Haydutlar Konsili’ olarak anılır.¹³⁵

Monofizit olarak isimlendirilen İsa'nın biricik tabiatı doktrini savunan bu hareket, Mısır'da çabucak popüler hale gelmişti.¹³⁶ Monofizit'le Ortodoks Hristiyanlık arasındaki ilk ciddi çatışma, Konstantinopolis Episkoposu Flavian (446-449)'ın, monofizitliğin önemli yorumcularından Eutyches'i heretik (sapkın) ilan ettiği Konstantinopolis'te meydana gelmişti.¹³⁷ Eutyches, bu karar karşısında boş durmadı. İki imparator, II.Theodosius (Doğu Roma İmparatoru) ve III Valentinianus (Batı Roma İmparatoru) nezdinde, iman konularının incelenmesi ve kendisine yapılanların gözden geçirilmesi için teşebbüste bulundu.¹³⁸ Ayrıca ihtiraslı bir adam olan İskenderiye Patriği olan Dioscorus de bu uğurda patrikliğin zenginliğini kullanmakta tereddüt etmemişti. Böylece imparatorun belli başlı danışmanlarının desteğini kazandıktan sonra II. Theodosius'dan yeni bir genel konsil toplanmayı da sağladı. 449'da II.Efes'te toplandı.¹³⁹ I.Efes konsilinde yaşanan ikna çabaları ve rüşvet iddiaların devam ettiğini yirmi yılla aşkın bir sürede İskenderiye patriği saraydaki gücü etkin olduğu görülmektedir. Eutyches,

¹³⁰ Atiya, *Doğu Hristiyanlığın Tarihi*, s.199.

¹³¹ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.174.

¹³² Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.193.

¹³³ Flavianos'un cesedi İstanbul'a nakledildi ve ismi ayin esnasında okunan azizler listesine eklendi. **Bkz.** Nihat Durak, *Süryaniler Açısından 451 Kadıköy Konsili*, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2015, s.35-36.

¹³⁴ Turhan Kaçar, “Pagan Byzantion'dan Hristiyan Konstantinopolis'e Fetih Öncesi İstanbul'da Din ve Toplum”, *Büyük İstanbul Tarihi*, Cilt:5, 2015, s.23.

¹³⁵ Atiya, *Doğu Hristiyanlığın Tarihi*, s.199.

¹³⁶ Dvornik, *Konsiller Tarihi İznik'ten II. Vatikan'a*, s.15.

¹³⁷ Dvornik, *Konsiller Tarihi İznik'ten II. Vatikan'a*, s.15.

¹³⁸ Nihat Durak, *Süryaniler Açısından 451 Kadıköy Konsili*, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2015, s.18.

¹³⁹ Dvornik, *Konsiller Tarihi İznik'ten II. Vatikan'a*, s.15.

İskenderiye'nin Konstantinopolis temsilcisi olarak bir rolü bulunmaktaydı. Sarayda güçlü bir iletişim ve bağlantıları mevcuttu.

Kilise siyaseti bakımından I.Diascorus ve Eutyches, Kurilos'un en sadık havarileri idi.¹⁴⁰ Kurilos'un sadık havarileri II. Efes Konsili'nin otoritesini eline aldılar.

II. Efes¹⁴¹ olarak geçen bu konsil, itikadi alanda her hangi bir karar almamasına rağmen kilise örgütlenmesiyle ilgili aldığı kararlar açısından son derece önemlidir.¹⁴² Bu konsilin toplanma amacı, I.Efes konsilinde alınan kararların İskenderiye'nin bir zaferi sayıldı. Bu nedenle İskenderiye'deki ruhban sınıfının önemi artmıştı. Bu durum Konstantinopolis ve Antakya Süryani kiliselerinde huzursuzluk yaratmıştı. Kurilos'un yerine geçen I.Dioscorus İskenderiye episkoposluk makamını ele geçirerek, Doğu kiliselerinde etkin otorite sahibi olmak amacındaydı.

1.3.4. Antakya İlahiyat Okulu'nun¹⁴³ İsa Mesih'e Dair Görüşleri

Çalışmamızın bu bölümünde Antakya İlahiyat Okulu'nun İsa Mesih'e dair görüşleri bağlamında tartışmalar içinde bulunduğu genel bir çerçevesi verilecektir.

İsa'nın vefatından sonra Kudüs'teki Yahudi kökenli Mesih inananları (Yahudi-Hristiyanlar) cemaati, Helenist kökenli Stefan¹⁴⁴,ın öldürülmesinin arkasından maruz kaldıkları takibattan kurtulmak maksadıyla Fenike, Kıbrıs ve Antakya'ya kaçtılar.¹⁴⁵ Antakya, Pavlus döneminden önce Yunan ve Yahudi kültürlerinin etkisinde olan bir şehirdi.¹⁴⁶ Mesih'e inananlar Antakya'da bir araya gelerek kendilerine "Mesihçiler¹⁴⁷" adı

¹⁴⁰ Ostogorsky, *Bizans Devleti Tarihi*, s.54.

¹⁴¹ Bu konsil I.Efes Konsili'nin aldığı kararlar onaylanmıştır.

¹⁴² Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.173- 174.

¹⁴³ **Antakya İlahiyat Okulu:** İskenderiye Okuluna karşı Antakyalı Lucian, Kitâb-ı Mukaddes'i araştırmak üzere bir teoloji okulu kurmuştur. İskenderiye Okulu, Kitâb-ı Mukaddes yorumunda sembolizm ve alegorizme önem vermekteyken, Antakya Okulu tarihsel yorum ve literalizmi tercih etmiştir. Antakya Okulunun ileri gelen temsilcilerinden Mopsuestialı Theodor, I. Tarihler ve II. Tarihler gibi kitapların tamamen tarihsel olmaları sebebiyle Kitâb-ı Mukaddes'te yer almaması gerektiğini savunmuştur. Ayrıca onlara göre, İsa'nın insani tabiatı ve ilahi tabiatı iki ayrı tabiattır. Onların bu görüşü Nasturiler tarafından devam ettirilmiştir. **Bkz.** Şinasi Gündüz, *Din ve İnanç Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Ankara, 1998, s.34.

¹⁴⁴ Elçilerin İşleri 8/1-2.

¹⁴⁵ Elçilerin İşleri 11/19.

¹⁴⁶ Şinasi Gündüz, *Pavlus Hristiyanlığın Mimarı*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2004, s. 90.

¹⁴⁷ Elçiler İşleri 11/26

verildi. Kudüs'ten sonra İsa takipçileri Antakya'yı önemli bir din merkezine dönüştürdüler.

Dördüncü yüzyılda yaşayan Kilise tarihçisi Eusebios¹⁴⁸ (ö.340), Chronicle (I, 2) adlı eserinde Havari Aziz Petrus'un Antakya'da bir piskoposluk kurduğunu ve buranın ilk piskoposu olduğunu söyler.¹⁴⁹ Kurulan kilise geleneğine göre Antakya Kilisesi, Kudüs'ten sonra Hristiyanlık âlemindeki ikinci yerleşik kilisesidir ve Apostolik Makamının önemi açıkça belgelenmiştir.

*“Günümüz Hristiyan inancının doğuşu ve gelişmesindeki ilk tarihsel olaylarda Antakya'nın özel bir yeri vardır. Hristiyanlığın Kudüs dışına taşmasından sonra bugünkü çehresine bürünmesinde etkin bir rol oynayan üç merkezden biri(diğerleri Roma ve İskenderiye),belki de birincisidir.”*¹⁵⁰ Bu statüsü sebebiyle, konsillerle sonuçlandırılmaya çalışılan Hristiyanlık içi inanç tartışmalarında üçüncü yüzyıldan beşinci yüzyıla kadar önemli bir rol oynadı.¹⁵¹ Üç merkezden oluşan kiliselerin birbirinden bağımsız olmalarının temel sebebi, İsa Mesih'in varlığı üzerinde yapılan kristolojik (christologie) tartışmalardır. İsa Mesih'in doğasındaki Tanrı unsuru ve yapılan tartışmalar beşeri unsurlarının özü ve bunların birbiriyle olan ilişkisini ifade eden kristolojik (christologie) görüşler, Hristiyanlığın teslis (üç uknum) teolojinin en çok tartışılan meselelerinden biridir. Birinci yüzyılın ortalarında Hristiyanlığın ortaya çıkmasıyla beraber Kristolojik kökenli teolojik tartışmalarla birlikte büyüdüğü açıktır.

Üçüncü yüzyılın başında kilise bir taraftan Monarşianizm'le uğraşırken birbirinin alternatifi sayılabilecek iki önemli teoloji ekolü ortaya çıkmıştır. Bunlar ortaya çıktıkları yerlere nispetle İskenderiye ve Antakya ekolü olarak adlandırılabilirler.¹⁵² Antakya İlahiyat Okulu eski Yunan etkisiyle, Aristo mantık ve felsefesinin temelleri üzerinde kurulmuştur.¹⁵³

¹⁴⁸ **Kaisareialı Eusebios:** Filistin'deki Kaisareia'nın piskoposu olup ilk kilise tarihi ile Hristiyanlık geleneğinde ilk evrensel Kronik çalışmasının müellifidir. Eserlerin birçoğu Süryanice çevrilmiş ve hatta bazıları günümüze kadar sadece Süryanice ulaşmıştır. **Bkz:** Eusebios' Chronicle I.II

¹⁴⁹ Eusebios' Chronicle I.II

¹⁵⁰ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s. 51.

¹⁵¹ Fuat Aydın, “Antakya Hristiyanlığı ve Hristiyan Kredosunun Belirlemesine Yol Açan Tartışmadaki Rolü”, *İslami İlimler Dergisi*, Cilt:11. Sayı: 2, 2016, s.85.

¹⁵² Bilal Baş, “Monoteist Bir Hristiyanlık Yorumu: Aryüsçülük Mezhebi”, *Divan*. Cilt: IX, Sayı: II, 2000, s. 191.

¹⁵³ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.145.

*Antakya Ekolü, Antakya ve civarında yaşayan kilise babalarının görüşleri etrafında şekillendiği için bu ismi almıştır. Bu ekol hem yeni mezheplerin ortaya çıkmasına hem de imparatorluğun içindeki siyasal kavgalara temel hazırlamıştır. Savunduğu görüşler itibarıyla homojen gibi görünse de gerçekte çok farklı inançların karmasıdır. Antakya Ekolü'nün görüşleri başta Nesturilik olmak üzere birçok Hristiyan grubu etkilemiş ve yönlendirmiştir.*¹⁵⁴

Dördüncü yüzyılın başına gelindiğinde Hristiyan dünyasında İsa'nın niteliği ve yorumu konusundaki manzara şuydu:

1-Şekilci Monarşistlere göre; Baba Tanrı, İsa'da vücut bulmuş, haçın üzerinde acı çekmiştir. Baba Tanrı, Oğul Tanrı ve Ruhül Kudüs bir tek Tanrı'nın sadece geçici ve farklı tezahürleriydi, bu görüşte, Baba ve Oğul'un ayrılmasından vaz geçilmişti.¹⁵⁵

2- Subordinationislere göre; Tanrısallık varlık olarak İsa'da Ruhi bir varlık olarak belirmiştir. Oğul gerçekte dünyadan önce yaratılmıştı, fakat yeryüzüne dünyadan sonra yaratılarak geldi. Bu görüşte oğul babaya karşı ikinci dereceye düşürülmüş ve aynı zamanda ikisinin de birinci kimlikleri yâdsınmış oluyordu.¹⁵⁶

3-Bir de İsa'nın saf bir insan ve peygamber olduğu görüşünü (Dinamik Monarşianizm) savunanlar vardı ki, en büyük temsilcisi Antakya Patriği Samsatlı Pavlos idi. Bu görüşte ise Oğul ile Baba arasındaki ilişki mahlûk ile yaratan arasındaki ilişki olarak açıklanıyordu.¹⁵⁷ Bu görüş İslam inancıyla örtüşmektedir.

*“İbn Hazm, Bulyaniyye mezhebinden şöyle bahseder; Samsatlı Pavlus'un Antakya patriği olduğunu ve doğrudan doğruya Tanrı'nın tek Tanrı olduğunu, İsa'nın da öteki peygamberler gibi Tanrı'nın kulu ve Resulü olduğunu kabul eder. İbn Hazm ve diğer Arap kaynaklarındaki Bulyaniyye mezhebi, Samosatlı Pavlus'un kurduğu bir mezheptir.”*¹⁵⁸

¹⁵⁴ Yasemin Birişik Şahin, “Kürşad Demirci. Nesturi Hristiyanlık ve Antakya Teolojisi. İstanbul: Ayışığı Kitapları, 2018, 83 sayfa.” *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt-Sayı 63, Aralık 2022, s. 119-122.

¹⁵⁵ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.107.

¹⁵⁶ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.107.

¹⁵⁷ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.107.

¹⁵⁸ Sultan Gürsoy, “Bizans-Müslüman Arap Mücadelesinde Bir Cemaat: Pavlikanlar”. *Akademik Tarih ve Araştırmalar Dergisi*. Cilt:3, Sayı:2, 2020, s.115.

Diocletianus döneminde ve sonraki yıllarda Antakya'daki kilise tarihinin en önemli figürlerinden biri olan Antakyalı Lucian¹⁵⁹'ın (bazen Samosatalı Lucian olarak da adlandırılır)¹⁶⁰ öğrencisi Libyalı keşiş Arius'a göre; Sonsuz ve yaratıcı olan Tanrı'nın tersine, Mesih'in bir başlangıcı vardır; bu başlangıç, onun Tanrı tarafından yaratılmasıdır. Mesih yaratılmış bir varlık olduğundan ilahi değildir ve onun Tanrı ile aynı doğayı paylaşması imkânsızdır.¹⁶¹ Bu görüş Antakya kökenli olduğu açıktır.¹⁶²

İskenderiye Kilisesi, Arius'un bu görüşünün “Heretik” olduğu, hocası Lucian'ı sorumlu tutuyordu. Lucian'ın öğrencilerinden olan Nikimedeialı Eusebios'un sarayda etkili olması bu görüşün yayılmasına neden olmuştur.

Antakya Okulu'nun karakteristik teolojisinin doğal bir sonucu olan¹⁶³ Nestorius'un düşüncelerinin kaynağı, hiç kuşkusuz içinde öğrenim gördüğü Antakya İlahiyat Okulu idi.¹⁶⁴ İskenderiye'de izlenen alegorik yöntemin aksine, Antakya'nın Kitab-ı Mukkades gerçek ve tam yorumu konusundaki ısrarının sonuçlarını göstermektedir. Nestorius'un görüşlerinin nihai kökeni Tarsus Piskoposu Diodorus'un (378-394) öğretisidir. Antakya'da seçkin bir ailenin üyesi ve Antakya piskoposu olan Flavianus'un arkadaşı olan Diodorus, Tarsus piskoposu olmadan önce (meslektaşı Carterius'la birlikte) kentte ya da kente yakın bir manastırın başına geçmiştir. Diodorus, sapkın fikirlere karşı Mesih'in kişiliğine ilişkin ortodoks öğretiyi güçlendirme çabasıyla, Mesih'in insan doğasının bütünlüğünü vurgulamaya çalışmıştır. Bunu yaparken, Mesih'teki iki doğayı, insani ve ilahi doğaları, neredeyse iki kişi haline gelecek kadar birbirinden ayırmak zorunda kalmıştır.¹⁶⁵ Urhoy Piskoposu olan Rabbula, Mesih'e dair görüşleri, Urfa Okulu ve Antakya Teoloji okulu'nun tam tersiydi.

¹⁵⁹ **Lucian**, Hristiyan bir aileden doğan, Antakya'da teoloji eğitimini alarak Hristiyanlık tarihinde etkili bir figür olmuştur. İncil metnini düzenleyen ve bilgili bir şahsiyet olan Lucian hayatıyla ilgili net bilgi bulunmamaktadır. M.S. 7 Ocak 312'de Nikomedia'da idam edilen Antakya tefsir okulunun kurucusu Antakyalı (ya da “Samosatalı”) bir rahiptir. Kilise Tarihçisi Eusebius, ondan yaşamı ve öğrenimi için övgüyle bahsetmiştir. **Detaylı bilgi için;** Glanville Downey, *A History of Antioch in Syria: from Seleucus to the Arab Conquest*. New Jersey Princeton University Press. Princeton, 1961, p.337-342.

¹⁶⁰ Glanville Downey, *A History of Antioch in Syria: from Seleucus to the Arab Conquest*, New Jersey Princeton University Press, Princeton, 1961, p.334.

¹⁶¹ Athanasius, *Against the Arians*: 1.Discourse,5-6.

¹⁶² Downey, *A History of Antioch in Syria: from Seleucus to the Arab Conquest*, p.340.

¹⁶³ Downey, *A History of Antioch in Syria: from Seleucus to the Arab Conquest*, p.461.

¹⁶⁴ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.145.

¹⁶⁵ Downey, *A History of Antioch in Syria: from Seleucus to the Arab Conquest*, p.461.

Daha sonra “Pers Okulu” olarak anılacak olan Urhoy’daki okul, Antakya teolojisinin ve özellikle Mepsuestia’lı Theodore’un teolojik yönteminin siperiydi.¹⁶⁶

Sonuç olarak Antakya İlahiyat Okulu, İsa Mesih’in, hem İnsan hem de Tanrı olduğu bir doğa anlayışına sahiptir. Bu düşünce “iki doğallık” olarak da bilinir. Bu anlayışa göre ise İsa hem tanrı hem de tamamen insan olarak kabul edilir. Ancak Antakya İlahiyat Okulu’nun görüşleri zamanla eleştirilmiş ve Mesih’in doğasına dair başka teolojik yaklaşımların gelişmesine katkıda bulunmuştur. Bu farklı kristolojik görüşler Hristiyanlık tarihinde önemli tartışmalara neden olmuştur. Her ekolün ve teologun görüşleri kendi döneminin ve kültürel bağlamının bir ürünüdür.

1.3.5. İskenderiye¹⁶⁷ İlahiyat Okulu’nun İsa Mesih’e Dair Görüşleri

İskenderiye, bir Yunan kültür merkezi oluşturmak isteyen Büyük İskender’in (M.Ö.356-323) M.Ö. 331 yılında adına ithafen kurulan Akdeniz dünyasının en büyük kentlerinden birisidir.¹⁶⁸ İkinci yüzyılın sonunda İskenderiye’de bir Hristiyan Okulu da kuruldu.¹⁶⁹ Kurulan bu okul Yeni Eflatuncu Felsefe’nin temelleri üzerinde kuruldu¹⁷⁰. Bu okulun kurucuları İskenderiyeli Clement¹⁷¹(ö.217) ve Origen¹⁷² (ö.254)’tir.¹⁷³ Origen’in

¹⁶⁶ Blum, *Rabbula von Edessa: Der Christ, der Bischof, der Theologe*, p.168-73.

¹⁶⁷ **İskenderiye İlahiyat Okulu:** Hristiyanlıkta İsa’nın şahsiyetiyle ilgili tartışılarda monofizit akideyi savunan teolojik akım mensupları; Kitabı Mukaddes yorumu konusunda alegorik tefsir geleneğini sürdüren ilahiyatçılar, İskenderiyeli yazarlar, tanrının aşkınlığını, her üç şahsiyetin de esaslı tanrılığını ve vücut bulmuş Mesih’in insanlığı konusunda ısrar eden Antakya ekolüne karşı çıktılar. Mesih’in ilahlığı konusundaki aşırı ısrarlarıyla onlar Mesih’in gerçek insanlık yönüne inanmayı reddettiler. **Bkz.** Şinasi Gündüz, *Din ve İnanç Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Ankara, 1998, s.196.

¹⁶⁸ Hamdi Onay, “İslam Felsefesinin Oluşum Sürecinde İskenderiye Akademisinin Rolü”, *e-Journal of New World Sciences Academy*, Vol:6. No: 2, 2011, p. 225.

¹⁶⁹ Mustafa Neşşar, *Medresetu’l İskenderiyye el-Felsefiyye*, Darü’l Maarif, Kahire, 1995, s.86.

¹⁷⁰ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.145.

¹⁷¹ **Clement**, MS 150 yıllarında İskenderiye’de putperest bir anne babanın çocuğu olarak dünyaya gelmiştir, başka bir rivayette de Atina’da doğduğu söylenmektedir. **Detaylı bilgi için:** Mustafa Neşşar, *Medresetu’l İskenderiyye el-Felsefiyye*, Darü’l Maarif, Kahire,1995 s.87.

¹⁷² **Origen**, (y. 185-254) Hristiyan ilahiyatçı ve Kitabı Mukaddes yorumcusu. Demetrius tarafından İskenderiye piskoposu olarak atanan Origen, 215 ve 230’da Filistin’e seyahatlerde bulundu. Daha sonra çeşitli görüşleri nedeniyle rahiplikten alındı ve sürgüne gönderildi; zaman zaman tutuklanarak işkence edildi. Çok yazan bir yazar olmasına rağmen eserlerinin birçoğu yok oldu. Origen, tanrının birliği üzerinde durdu ve tanrılık açısından Baba’yı ön plana çıkardı. Ona göre Oğul’un tanrılığı Baba’ya göre ikinci derecedeydi. O, tüm ruhların eşit şekilde yaratıldığını ve kendi iradeleri doğrultusunda yaptıkları şeyler nedeniyle kiminin günahkâr olduğunu ve beden hapisanesinde yaşamaya mahkûm olduğunu savundu. **Bkz.** Şinasi Gündüz, *Din ve İnanç Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Ankara, 1998, s.293.

¹⁷³ Neşşar, *Medresetu’l İskenderiyye el-Felsefiyye*, s.86.

kendisi de sadece Hristiyan teolojisi eğitiminin değil, Helenistik, İskenderiye retoriğine dayalı bir eğitimin ürünüydü.¹⁷⁴ İskenderiye Okulu, Kitâb-ı Mukaddes yorumunda sembolizm ve alegorizme önem verirdi, Antakya Okulu ise tercihi tarihsel yorum ve literalizmde yana kullanmıştı.¹⁷⁵ “*Clement’e göre, Kitab-ı Mukaddes, başından sonuna kadar, sembollerin gizemli diliyle okuyucusuna hitap etmekte; gizem ve sembollerin, alegorilerin, mecazî anlatımların aracılığıyla gerçekleri dile getirmektedir.*”¹⁷⁶ “*Origen’in alegorik yorumu, onun ilham anlayışıyla oldukça yakından ilişkilidir. Benimsediği ilham düşüncesine göre, Kutsal Ruh Kitab-ı Mukaddes’in gerçek yazarıdır; fakat Kutsal Ruh’un etkisi, Kitab-ı Mukaddes’in üslubunu ve ondaki bütün tarihsel olayların gerçekliğini garanti etmez. Aksine, Kutsal Ruh verilecek mesajın anlam bakımından doğruluğunu temin ve garanti etmektedir.*”¹⁷⁷ Origen’in Yeni Ahit’te temsil edildiği şekliyle İsa ve havarileri Hristiyan retoriği için bir model olarak kullanmasının özellikle kayda değer olduğunu, Metin temelli retorik yeni olmasa da Tevrat, Hristiyanlıktan çok daha öncedir. Tanrı’nın ete kemiğe bürünmüş hali olarak retorik kavramı yenidir ve Origen bu kavramı, Celsus’a karşı savunmasında kullanarak İsa’nın ikna gücüne doğaüstü bir açıklama getirir.¹⁷⁸

*Eğer sadece bir insan olsaydı, dinini ve öğretilerini tüm dünyaya nasıl yayabilirdi ve Tanrı’nın yardımı olmadan yaptıklarını nasıl yapabilirdi ve öğretilerinin yayılmasına karşı çıkan tüm insanların - kralların, valilerin, Roma Senatosu’nun, her yerdeki yöneticilerin ve sıradan insanların - üstesinden nasıl gelebilirdi bilmiyorum. Bundan başka hiçbir şeyi olmayan doğal bir insanın böylesine büyük bir kalabalığı dönüştürmesi nasıl mümkün olabilir? Eğer sadece bazı zeki insanlar din değiştirmiş olsalardı, bu kayda değer bir şey olmazdı.*¹⁷⁹

Origen’in retoriğindeki nihai uyum belki de alegori kullanımıdır. Kutsal metinlerin alegorik yorumunun Augustinus’tan çok önce uygulandığı bir sır değildir;

¹⁷⁴ Michael Duncan, “The New Christian Rhetoric of Origen”, *Philosophy & Rhetoric*, Penn State University Press, Vol. 46, No. 1, 2013, p.94.

¹⁷⁵ Rahim Ay, “Hristiyanlığın Kurumsallaşma Sürecinde Antakya’nın Rolü”, *Danışname* 3, Eylül 2021, s.126.

¹⁷⁶ Muhammet Tarakçı, “Origen ve Alegori Kitab-ı Mukaddes Yorumu”, *T.C. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:19,Sayı:1, 2010, s.192.

¹⁷⁷ Tarakçı, “Origen ve Alegori Kitab-ı Mukaddes Yorumu”, s.194.

¹⁷⁸ Duncan, “The New Christian Rhetoric of Origen”, p.101.

¹⁷⁹ Origen, *Contra Celsum II. Book*, Trans: Henry Chadwick, Cambridge University Press, Cambridge, 1980, p.127.

Origen'in hocası Clement'in yönetimindeki ikinci yüzyıl İskenderiye okulu bu teknikle eşanlamlıdır.¹⁸⁰

Hristiyanlar arasında alegori kavramını ilk ifade eden Pavlus'tur. O, Sara ve Hacer ile ilgili yorumunda alegori kelimesini teşbih, benzetme manasında kullanmıştır.¹⁸¹

*İbrahim'in biri köle, biri de özgür kadından iki oğlu olduğu yazılıdır. Köle kadından olan olağan yoldan, özgür kadından olansa vaat sonucu doğdu. Burada bir benzetme (alegori) vardır. Bu kadınlar iki antlaşmayı simgelemektedir. Biri Sina Dağı'ndandır, köle olacak çocuklar doğurur. Bu Hacer'dir. Hacer, Arabistan'daki Sina Dağı'nı simgeler. Şimdiki Yeruşalim'in karşılığıdır. Çünkü çocuklarıyla birlikte kölelik etmektedir. Oysa göksel Yeruşalim özgürdür, annemiz odur.*¹⁸²

Pavlus, alegorik yorumun Hristiyan düşüncesindeki ilk defa belirtmesi kilise babaları ve Teoloji okulları üzerinde etkiler bırakılmıştır.

1.3.5.1 Kurilos (412-444) ile Nestorius (428-431) Kristolojik Tartışmaları:

Beinci yüzyıl da kristolojik tartışmaların yanında kilise merkezlerinin kendi politik çıkarları için hangi dinsel argümanları kullandıkları görmekteyiz. Kristolojik tartışmalar ruhban sınıfının şahsiyetleri arasında görünse de aslında kilise merkezlerin otoritesini sağlamlaştırmak için arka planda tartışmalara dâhil olmuştur.

428'de patrik olarak atanması¹⁸³ şerefine düzenlenen bir törende Sokrates'in tespittine göre (Hist. Eccl. VII/29) Nestorius'un yaptığı bir konuşmada;

*“İmparatorum! Bana sapkınlıklardan temizlenmiş bir dünya verin. Bende size bunu karşılığı olarak cenneti vereceğim, sapkınlıkla savaşımda bana yardımcı olun. Bende sizin Persler üzerindeki galibiyetinize yardımcı olacağım.”*¹⁸⁴

¹⁸⁰ Duncan, “The New Christian Rhetoric of Origen”, p.98.

¹⁸¹ Tarakçı, “Origen ve Alegori Kitab-ı Mukaddes Yorumu”, s.190.

¹⁸² Galatyalılar 4/22-26.

¹⁸³ Atiya, *Doğu Hristiyanlığın Tarihi*, s.265.

¹⁸⁴ Vasiliev (1943), s.122; Gibbon, c.2 s.817; Mor Mihayel Rabo, s.171; nakleden Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.150; Sokrates, Hist. Eccl. vii.29.

Nestorius'un II.Theodosius'a hitaben söylediği bu cümleler, kiliselerin ve ruhbanlarının kendi statüleri sürdürmek için kilisenin dönemin iktidarıyla nasıl içli-dışlı ilişkiler içinde bulunduğunu görmekteyiz.

Nestorius patrikliğinin ilk yılında kristolojik tartışmaların en hararetli noktası Meryem üzerinde toplanmıştı. Özellikle İskenderiye Kilisesi, Suriye ve Mısır keşişleri Meryem'e '*Theotokos*' unvanını veriyor. Meryem'in "Tanrı Anası" olmadığını söyleyenleri küfürle suçluyorlardı.¹⁸⁵ Nestorius bu kristolojik tartışmanın ateşini fitillemişti, ciddi ayrışmalar ve yeni mezheplerin doğmasına sebep olmuştu. İskenderiye İlahiyat Okulu'nun patriği Kurilos Nestorius'a üçüncü mektubu ve ekinde on iki maddelik Aforoznameyi¹⁸⁶ gönderdi.

Nestorius, Kurilos'un saldırgan tavrı karşısında hayrete düşmüştü. On iki maddelik aforoznameyi derhal Antakyalı Yuhanna'ya gönderdi ve bunun sonucunda Antakya İlahiyat Okulu'ndaki ruhban sınıfı Konstantinopolis'teki Nestorius'u savunmak için bir araya geldiler. Nestorius'u ılımlı olmaya ve uzlaşmaya çağırsalar da, Kurilos'un önerilerinde Ortodoks inancının bir ifadesini görmediler. Doğu kiliselerin en yetenekli teologlarından ikisi, Samosatalı Andreos¹⁸⁷ ve Cyrrhus'lu Theodoret, On iki maddelik aforoznameyi Apollinarian karşıtı bir bakış açısıyla düşmanca eleştirilerini yazdılar ve Kurilos bunlara cevap vermek zorunda hissetti. Konsilden önceki aylarda, Kurilos davasına verilen zararı onarmakla meşguldü.¹⁸⁸ Doğu piskoposların çoğu Kurilos'a cephe alırken, başta Urhoy Piskoposu Rabbula ve Malatya Episkoposu Akakius olmak üzere bazıları Kurilos'un safında yer aldılar.¹⁸⁹ Bu tartışmalar I.Efes konsilin toplanmasına neden oldu.

¹⁸⁵ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.150.

¹⁸⁶ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.152-154. **Bkz:** On İki maddelik Aforozname'nin Türkçe tercümesine ulaşılabilir.

¹⁸⁷ **Samosatalı Andreos**, Kurilos'u destekleyen Urhoy Piskoposu Rabbula ile günümüze kadar mektupları ulaşmıştır.

¹⁸⁸ Normal Russell, *Alexandria Of Cyril*, London and New York, 2000, p.39.

¹⁸⁹ Çelik, *Süryani Tarihi I*, s.156-157.

1.3.5.2 Kurilos'un Kristolojik Hakkındaki Görüşleri:

İskenderiye İlahiyat Okulu'nun önemli figürlerinden biri olan Kurilos'un, Kristolojik hakkındaki görüşleri şu şekildedir;

Her şeyin “Baba'dan, Oğul aracılığıyla, Ruh'ta” olduğu şeklindeki teslis inancına karşılık olarak, kurtuluşun Ruh'ta, Oğul aracılığıyla, Baba'ya giden bir süreç olduğuna dair paralel bir onaylama vardır ki bu durum da Boulnois ve diğerlerinin işaret etmekte hızlı davrandığı bir örnektir. Burada henüz kimsenin tartışmadığı bir şeyi, bu Teslisçi örneğin onun tefsir teolojisini karakterize ettiğini,¹⁹⁰ Boulnois'in de işaret ettiği gibi, Kurilos'a, Baba ile Oğul arasındaki ilişkiyi açıklamak için sık sık akıl ve onun sözü benzetmesini kullanmıştır.¹⁹¹

Kurilos'un başka bir ifadesi ise;

Umudumuzu Mesih'in kendisine bağladıktan sonra, kendimizi gücümüzün ötesindeki işlere de verelim, çünkü O bizimle birlikte olacak ve Ruh'un meşaleleriyle (ταῖς τοῦ πνεύματος δαδουχίαις) inananları gerçeğin bulunmasına kuşkusuz yönlendirecektir. Çünkü bizim amacımız (σκοπὸς) İsa'nın Rab olduğunu söylemektir. Ve kuşkusuz bunu Kutsal Ruh'ta söyleyeceğiz.¹⁹²

Çünkü Pavlus şöyle der: “Kutsal Ruh'un dışında hiç kimse İsa'nın Rab olduğunu söyleyemez.”¹⁹³

Kurilos, imanla ilgili tartışmalarında çoğunlukla Mesih'in şahsına olan Ortodoks inanca atıfta bulunur. Örneğin, “gerçek imanın övücünün” Oğul'un “Baba Tanrı'nın özünden doğduğu” ve dolayısıyla yaratılmış bir varlık olmadığı itirafı olduğunu yazar;

Bununla birlikte, İsa'nın Yuhanna 12:44-45'teki ifadesini yorumladığında, Oğul'a imanın Baba'ya da iman olduğunu ileri sürer:

“İsa yüksek sesle, “Bana iman eden bana değil, beni gönderene iman etmiş olur.” “Beni gören beni göndereni de görür””¹⁹⁴.

¹⁹⁰ Matthew R. Crawford, *Cyril of Alexandria's Trinitarian Theology of Scripture*. Department of Theology and Religion, Durham University, 2012, p.210.

¹⁹¹ Crawford, *Cyril of Alexandria's Trinitarian Theology of Scripture*, p.14.

¹⁹² Crawford, *Cyril of Alexandria's Trinitarian Theology of Scripture*, p.211.

¹⁹³ I.Korintlilere Mektup.12:3.

¹⁹⁴ Yuhana 12/44-45.

Kurilos, Mesih'e dair görüşlerini Mukaddes Kitaba dayandırarak yorumlanması hem İskenderiye Teoloji okulun ruhuna uygun hem de dönemin kristolojik tartışmalarda kendini ve İskenderiye Teoloji okulunu ana merkeze alma gayretindedir.

1.3.5.3 Kurilos'un Yahudilere ve Diğer Gruplarla Mücadelesi

Kurilos amcasından devr aldığı piskoposluk görevini İskenderiye de "sapkın" diye nitelendirilen Ariusçulara, Novatianistlere ve Yahudilere karşı sert yaptırımlar yapıldı. Kilise tarihçisi Sokrates'e göre, Kurilos'un piskopos olarak ilk icraatı Novatianistleri¹⁹⁵ kovmak ve kiliseleri ve diğer mülklerine el koymak olmuştur,¹⁹⁶ sonraki hamlesi Yahudilere karşı olmuştur.

Kurilos'un ilk eseri olan "*Adoration in Spirit and in Truth*" (Ruh'ta ve Gerçekte Tapınma), Kurilos ile Palladius adlı biriyle arasında geçen bir diyalog olarak sunulur. Palladius¹⁹⁷, İsa'nın iki sözünden rahatsızdır: Matta 5:17-18 Ben yasayı ve peygamberleri yok etmeye değil, onları yerine getirmeye geldim¹⁹⁸ ve Yuhanna 4:23 Gerçek tapınanlar Baba'ya ruhta ve gerçekte tapınırlar.¹⁹⁹

Bu iki metin nasıl uzlaştırılabilir? Palladius'a göre ikincisi Yahudi ibadetinin tamamlanmasından ziyade ortadan kaldırılmasını ima etmektedir. Buna karşılık Kurilos, Eski Ahit'in" tiplerinin ve gölgelerinin"Yeni Ahit'in gerçeklerinde nasıl karşılığını bulduğunu göstererek ruhta ve hakikatte ibadet fikrini geliştirmek amacıyla "*Tevrat*"tan bir dizi pasuğun tefsirini yapar. Aslında, "*Adoration*"ın (Hakikat) nihai amacı iki Ahit arasındaki uyumu göstermek ve Tanrı'nın vaatlerinin gerçek mirasçılarının Yahudiler değil Hristiyanlar olduğunu kanıtlamaktır.²⁰⁰ Kurilos'un uzun süre İskenderiye'de etkili olması, Urhoy Piskoposu Rabbula'nın bulunduğu piskoposluk makamında uzun

¹⁹⁵ **Novatianistler**, katı bir mezhepti ve isimlerini, günahkârların kolay şartlarda geri alınmasına karşı çıkan üçüncü yüzyılda yaşamış Romalı bir rahip olan Novatian'dan alıyorlardı. **Detaylı bilgi için;** Sokrates, Eccl.Hist.7.7

¹⁹⁶ Sokrates, Eccl. Hist. 7.7.

¹⁹⁷ **Palladius**, 4.yüzyılın sonlarına ve 5.yüzyılın başlarına tarihlenen Bizans İmparatorluğu döneminde yaşamış önemli önemli Hristiyan rahip ve yazar olarak bilinir. **Detaylı bilgi için;** W.K.Lowther Clarke, *The Lausiatic History Of Palladius*. Society for Promoting Christian Knowledge, London: The Macmillan, New York.1918. s. 35-180.

¹⁹⁸ Matta 5:17-18.

¹⁹⁹ Yuhanna 4:23.

²⁰⁰ Russell, *Alexandria Of Cyril*, p.13.

kalmasına neden olmuştur. Kurilos'un teolojik sorunların çözümü için maddi ve manevi tüm faktörleri devreye koymuştu.

Sonuç olarak, İsa Mesih'e dair görüşler, ikinci yüzyılda İskenderiye İlahiyat okulu'nda teolog olan Clement ve Origenes gibi figürler tarafından Aristoteles mantığı ve felsefesi bağlamında şekillendirilmişti.

Kurilos, Pavlos'un mektuplarının önde gelen temalarının çoğunu kullanan ve geliştiren temelde bir Pavlosçu idi.²⁰¹ İsa Mesih'in Tanrısal ve beşeri doğasının birliğine vurgu yapmıştı. Bu görüşe göre İsa hem Tanrı hem de insan olarak kabul edilir. Ancak bu iki doğa ayrılmaz bir şekilde birleşir. Bu kavram "Hypostatic Union" olarak adlandırılır. Meryem için ise; Mesih'i dünyaya getirerek Tanrı'nın insanlığa olan sevgisini ve Mesih'in insan doğasını vurgular. Bu durum Meryem'e 'Tanrı'nın Annesi' unvanı verilerek Hristiyanlık dünyasında kargaşayı derinleştirilmiştir.

²⁰¹ Russell, *Alexandria Of Cyril*, p.14.

İKİNCİ BÖLÜM

2.URHOYLU RABBULA’NIN SÜRYANİCE MEKTUPLARIN TÜRKÇE ÇEVİRİSİ

2.1.Urhoylu Rabbula’dan Perîn Piskoposu Gemellina’ya Mektup

(CPG 6493)²⁰²

[1] [OB 131]²⁰³ Rabbula'nın Perrhe²⁰⁴(ܦܪܚܐ)²⁰⁵ Piskoposu Gemellina’ya(ܓܡܠܝܢܐ) gizemlerle kötü davrananlar ve sıradan ekmek gibi onlardan beslenenler hakkındaki mektubundan; [B 178]²⁰⁶ duydum ki Perrhe’dekiler sizin kendi yerinizde manastırlarını bilmeyen kardeşlerden bazıları ve oradaki manastırların başrahiplerinden ve diğerleri, kendi haklarında boş bir şöhreti yaydılar. Açıkça ekmek yemediklerini, su içmediklerini şahsiyetleri için yanlış ve değersiz bir övünmede bulundular ve şahsiyetleri için şaraptan uzak durdular. Bu nedenle duydum ki Tanrı’nın Oğlu İsa’nın(ܝܫܐ ܡܨܝܚܐ ܕܥܝܠܐ) kanı ve bedeniyle kötü davrananları hatırlattım, işiten kulaklar için acıdığımı, ancak zorunluluk beni buna zorladığı için doğru olan böyle bir günaha karşı [B 179] uyarmalıyım. Rabbimiz İsa Mesih’in(ܝܫܐ ܡܨܝܚܐ ܕܥܝܠܐ) bedeni ve kanı üzerine onlar akılsızca ve ayırt etmeden yaptıkları şeyleri cesurca bunları söyledim. Yani aldığı o beden kutsal ve kutsallaştırıcı, [OB 232] içtiği o kan yaşatan ve hayat verendir. Bunlar bilmediğim kişiler, her zamanki gibi onun tarafından tabiatlarını günahkârca tamamlanırlar. Açlığa ve

²⁰² Metin: Brooks, *Historia Ecclesiastica Zachariae*, CSCO 84:178-89); ayrıca bkz. Overbeck, S. *Ephraemi Syri*, s.230–38.

²⁰³ “OB” etiketli referanslar Overbeck’in baskısına aittir.

²⁰⁴ Günümüzde Perrhe antik kenti, Adıyaman ili sınırları içerisinde.

²⁰⁵ Perrhe’de yaşayan halka Parinliler denmektedir.

²⁰⁶ “B” etiketli referanslar Brooks’un baskısındaki sayfalara aittir.

susuzluğa sürekli muhtaçtırlar. Şayet onlar adak olmadan kendi istekleriyle bir gün bile o besinlerle hayatta kalmazlar; Ancak her gün sürekli kutsiden (Rab sofrası)²⁰⁷ yiyecekler daha fazla mevcuttur. Bu nedenle, onların hazırladıkları bu ekmek parçasını yine de onun için bolca mayaladılar ve temiz olmaya ilgi gösterdiler ve mayasız ekmekte temsil edilen Mesih'in bedeninin gizemi değildi, onlar için yiyecekleri olduğu için özenle pişirilmesini yaptılar. Ne zaman geri kalırsa kıtlık yaşadılar, sunanlar ve yiyenler birbirlerinin ellerine sade ekmek bile ayırmadı. Bazen bir yerden bir yere giderken veya uzun süreli bir yolculuktayken, bir günde iki veya üç defa Rabbimiz tarafından aynı bedeninden tabiatların açlığını ve susuzluğunu bastırırlar. Onlar ki oraya nasıl varır varmaz, akşamleyin tekrar adak sunanlar ve oruçlular gibi ondan alırlar, Kırk günlük oruç²⁰⁸ mübarek günlerinde bile Tanrı korkusu ve insan utancı olmadan **[B 180]** bunu yapmaya cüret ederler. Söyledikleri gibi, her gün ekmek ve suyu reddeden bazı kişilerin, aşağılıkların bile kaçındığı böyle mübarek günlerde onları kutsal ekmeği yerken ve kutsal (saf) şarabı içerken bulunurlar.

[2] Lakin Mübarek kardeşimiz, benim içimdeki ruh tanıgım, onlar hakkında gerçekten vicdanımın inanmayacağı her şeyi duydum, çünkü ben onuruna yazmak için dehşete düşürülüyorum. **[OB 233]** ya mektubum ya da sözüm olmadan öğrenmek istediğim şeyleri senin bilmen mümkün olmazdı. Onlar senin doğruluğundan tembih alıyorlardı, çünkü ne senin, ne de onların hakkında duyduğun şeyleri bile bilmeni istemiyordum. Şimdi, onlar hakkında bu kötü söylentilere inandığım için, onlar hakkında bunları sana yazdığımı düşünmeyeceksin hem onlar da düşünmeyecekler. Aksine, şimdiye kadar şüphe içinde olduğum için başkaları bile, Mesih için vaftiz edilenler tarafından büyük bir günah gibi sürekli işlenmesinin mümkün olmadığını söylüyorum. Çünkü kutsal temayülü (ayini) yerine getirdikleri zaman, ondan istedikleri kadar rahatça yediklerini söylüyorlar. O zaman için kanın kâsesi, onlar tarafından her biri, yapabildikleri zaman onunla sıcak suya şarap karışır gibi onu içer. Tekrar doldurur ve arkadaşına verir. Öyle ki, kutsal (sunu) adına içtikleri şarabın bolluğundan dolayı, çoğu zaman onu ağızlarından kusmak zorunda kalıyorlar.

²⁰⁷ Rabbin Sofrası: Hristiyanlıkta İsa Mesih'in çarmıha gerilmeden önceki gece havarileriyle yediği son akşam yemeği'nin anıldığı ayindir.

²⁰⁸ Paskalya'dan önceki büyük oruç.

[3] Ah! Bunlar aşırı günahkâr ise şayet; kutsal onurlu kapların [B 181] içlerindeki gizem nedeniyle göksel ve makul varlıkların bile yaklaşılmaktan korktuğunu, göbeklerine hizmet etmek için güvenle kaplar yaptılar, bunlar onların hayatlarını küçümsediler. Aynı şekilde Pagan Kral Beltaşsar'ın²⁰⁹(ܒܠܬܬܫܪ) kabul etiği cezayı suçlanmış olduğunu hatırlamıyorlar. Çünkü o, Tanrı'nın hizmet kaplarıyla, bir isyankâr gibi Tanrı'ya [OB 234] hakaret edeceğini düşündü. Ki küçümseyerek onları kullanıldığında, öyle ki, cesaretinin doğru kararı evinin duvarına yazacağını, yazan bir elin avucunun sureti yukarıdan gönderildi. Ancak Ürişlem'deki(ܘܪܝܫܠܡ) tapınağın hizmet kapları, Tanrı'nın Oğlu'nun bedeni ve kanı için hizmet eden görkemli kaplarla nasıl karşılaştıracaklar? Çünkü İsrail'in(ܝܫܪܐܝܝܠ) rahiplerin sunu ekmeği bile, gizemin yüksek ihtişamı bir şeyle karşılaştırmaya layık değil. O halde Davut (ܕܒܝܬ) aç iken sofradaki yediği ekmeği²¹⁰, Tanrı'nın Sözü yaşam veren onun bedeniyle karşılaştıran bir kimseyi, Rabbin kanı ve bedenini ekmeğinden ayırmayan kimseleri bir aptal gibi olduklarını görmemiz doğru olur. Bu nedenle Rabbimizin bedenine ve kanına borçlu/mahkûmdur.²¹¹ Çünkü o (sunu ekmeği), çeşitli yıkama türleri ve çeşitli (başka) şeylerin suçlamalarıyla birleştirildiğinde, ancak bedensel kirliliklerden zorlukla arındırılır. Ancak bu Rab İsa'nın hayat veren bedeni ve kanı sadece Ruhun ve bedenün günahlarını bağışlamakla kalmaz, inananların pay aldığını kutsallaştırır. Aynı zamanda Tanrı'ya sebep olacağını onun için bedeni aracılığıyla onda olduğumuz gibi, O'da Ruhun aracılığıyla içimizde.[B 182] “Bedenimi yiyen ve kanımı içen” der. Tanrı'nın Oğlu, “O bendedir ve ben ondayım ve ben onu son günde dirilteceğim.”²¹² Yine, başka bir şekilde, Pavlus'un (ܡܥܠܡܐ) ona karşı çıkanların hakkında [OB 235] karar verdiği sert ve şiddetli cezadan, Tanrı Sözü aracılığıyla bize teslim eden bu Yeni Ahit hizmetin büyüklüğünü biz daha fazla anlayabiliyoruz. Musa (ܡܘܨܐ) tarafından geldiği bu Eski Ahit ayaklar altına alıyorlar. Çünkü dedi ki: “Eğer kim Musa'nın(ܡܘܨܐ) yasasını ortadan kaldırırsa, iki ya da üç tanığın sözüyle merhamet edilmeden öldürdü. Tanrı'nın Oğlu'nu ayaklar altına alan, kutsallaştırdığımız kendi ahidin kanını herhangi bir kişi gibi gören ve O'nun lütfunun ruhunu hor gören kişi daha ne kadar sert bir cezaya layık olduğunu düşünür?”²¹³ “İşte bu gökten inen hayatın ekmeği,

²⁰⁹ Daniel 5:1-6.

²¹⁰ I.Samuel 21:5-6.

²¹¹ I.Korintiler 11:27-29.

²¹² Yuhanna 6:54-56. 6:55.

²¹³ İbraniler 10:28-29.

Tanrı sözü birlikteliğinden dünyaya hayat verir.”²¹⁴ Böylece onu sunu ekmeğiyle, onun baharatıyla yeryüzünden olanla kıyaslayacak kadar deli olan kimdir? Aksine, bu şekilde düşünen ya da davranan birinin görüşü bilinir ve dahası açıkça görülür. Çünkü onu akılsızca alan kişi, onu sade ekmek olarak gördüğü gibi diyen Oğul’a inanan olmadı. “Verdiğim ekmek, dünyanın hayatı uğruna verilen bedenimdir.”²¹⁵ Bu nedenle, onların gördüğü gibi ekmek sadece Mesih’in bedeninde değil, aynı zamanda ekmekte, inandığımız gibi görünmeyen Tanrı’nın bedenidir. Bedeni, karınlarımızı doyurmak için değil **[B 183]** fakat ruhlarımızı tedavi etmek için alırsınız.

[4] Zira imanla kutsallaştıran ekmeği yiyenler onda ve onunla beraber kutsallaştıran Tanrı’nın canlı bedenini yerler ki onu imansız yiyenler bedene ihtiyaç duyulan artık gıda gibi kabul ederler. Çünkü ekmek düşmanlar tarafından zorla ele geçirip yenirse, sade ekmek yerler, Çünkü onu yeseler bile onun hayatının farkında olan benzer imanları yoktur. Çünkü ekmek damağa tat verir, iman ise ekmeğin içinde gizli olan gücün tadına varır. Çünkü biraz önce söylediğimiz gibi sadece yenen bedeniyle hayatta kalmıyoruz; Daha ziyade, inandığımız gibi onunla ilişkilendiren olan şeydir. Zira yenilmeyen güç, yenen ekmekle ilişkilendirilir ve alanlarla bir olur. **[OB 231]** Gizli isimleri görünen sulara ilişkilendirilmeleri ve onlardan yeniden bir çocuk doğması gibi. Çünkü Ruh, semavi Âdem’in(ܐܕܡ) suretini yeniden meydana getirmek için, ortaya çıkan sular üzerinde gizlice uçuşur. İşte suda görünmeyen isimler saklıysa, nasıl görünür? Açıkça vaftiz edilen herkesin gözle görülmeyen hayattan pay alsınlar. Bu nedenle, haklı olarak pay alan herkesin ölümsüz yaşamı elde edeceği gizli güç, görünen ekmekte **[B 184]** saklıdır. Elçi diyor ki; Pavlus’u(ܡܠܬܐ) biz onaylıyoruz, kabul ediyoruz ki, ihmal edenler, ondan ruha ve bedene azap verdiğini onlar ki Tanrı sözüyle ikna edilir, inananlardan sayılsalar bile ve elde edeceği hiçbir fayda olmaz. “Kişi kendini sorgulasın ve sonra bu ekmekten yesin ve bu kâseden içsin ama kim ona lâyık olmadığı halde ondan yerse, böyle yiyip ve içmekle kendi kendini mahkûm eder.” O, kendi sözüyle belirttiği gibi; kan ve beden için bu nefret nedeniyle çeşitli elemeler ve vakitsiz ölümlerin beklemedik bir şekilde geldiğini ifade eder. Bu nedenle aranızda pek çok kişi hasta, halsiz ve birçoğu acele uyuyorlar.²¹⁶ Eğer kendimizi yargılıyor olsak, yargılanma olmayacak.

²¹⁴ Yuhanna 6:33; Bkz.6:31-58.

²¹⁵ Yuhanna 6:51.

²¹⁶ 1.Korintiler 11:30.

Dünyayla birlikte mahkûm edilmeyelim diye Rab bizi yargılayarak terbiye ediyor.²¹⁷ Şayet hizmetin farklı günlerine iştirak edenler, yalnızca bir kutsanmış bir ekmek parçasını alanlar yaşamı bulandırıyor. Şayet nedametli bir acı saygılı bir korkuyla imanlıca olmazsa onu kabul etmezler. Onlar inançlarına aykırı bir fiil işlememiş olsalar bile, Rabbin kanına ve bedenine karşı suç işlenmiş olurlar.²¹⁸ Pavlus'un(ⲡⲉⲗⲟⲥ) onlar hakkında dediği gibi, Rabbin bedeni ayırt etmezler. Elçi onları cezalandırdığı bundan daha ağır ceza ne olabilir ki? Hatta ona korkusuzca yaklaşanlar uzaklaşmadıkları için kınanacağını, alınan iman için yararlı değil. Ancak onların ihtiyaçlarını inkâr ettiler. Ayrıca ilahi azapla cezalandırılması yetmediğini, o ateşte yediği yanık parça ki sade ekmekmiş gibi bedenlerinin gereksinimlerini yerine getirdiklerini duymaktan hangisi korkmaz ki? Kim korkmaz ki bunlardan? Yaşamımızın temeli olan, bu kutsal ekmek parçasını yediğini anlatmaktan bile korkmaz, Çünkü Melek (seraf)²¹⁹ gizemimiz yüceliğini öğretmek için elleriyle tuttuğu demir maşayla ve şerefle bakarken, onu gördü ve ele geçirmek için ona yaklaştı. Gelecek (dünya) yaşamı²²⁰ için verilen o bedende, dünyevi hayat için yiyecekleri yediklerinde, onların kalpleri korkudan titremez ,onların elleri güçsüzleşmek için zayıflamaz, dizleri düşmek için titremez. İhtimal ki, onun bilgisiyle olacak her şeyi sorgulayan ayrıca Rabbimiz desek uygun olur. Bunlar ki işini biliyor ve bu sebepten Fısıh yasasından(bayramı) sonra yediler ve doydular. Ve sonra ekmeği kutsadı, öğrencilerine verdi.²²¹ Öyle ki bunlar, kutsadıktan sonra doyduklarını söylemeyecekler; Fakat doyduktan sonra kutsadığı ekmek parçasını öğrenciler ve havariler ondan aldı. Kâsenin üzerine dedi ki “Hepiniz ondan alın, için.”²²² On iki kişi o küçük bardaktan alıp içtiğini bununla anlasınlar.

[5] Onlar sayesinde sanılıyor ki; ahmakları şaşırtıyorlar. Ekmek ve şaraptan kendilerini esirgiliyorlar, o bilginler tarafından iddia edilen alaycı ahmakların övgüsünden daha üstün ve büyüyüp galip geldiğini anlamadıklarını söylemek gerekir. Onlara benzer ve onlara geri dönerler. Ölümlüler tarafından kabul edenler, onlar bunun içindir ki tamamen affedilmeyen suçlar için kendilerini överler. Her ne kadar önceki olsa bile

²¹⁷ 1.Korintiler 11:32.

²¹⁸ 1.Korintiler 11:27.

²¹⁹ Yeşeya 6:6.

²²⁰ 1.Timoteos 4:8; Yuhanna 6:51.

²²¹ Matta 26:26; Markos 14:22; 1.Korintiler 11:25. Luka 22:19.

²²² Matta 26:27.

insanoğlu olarak adlandırılması uygun değil. Daha ziyade, sadece “kuduz köpekler” olarak adlandırılmalıdırlar, zira kuduz köpeklerin işareti şudur; Sahiplerinin bedenlerini yiyecekleri için saldırırlar.

[6] Zira kendini ekmekten mahrum eden kişi, onun için kendisine belirlenmiş zamana kadar, doğrusu hiçbir şeyin tadına bakmayacaktır. Savaş günü akşama kadar kimse bir şey tatmayacağını Saul tarafından karar verildiği bilinir.²²³ Yonatan,²²⁴ değneğin ucundaki baldan tattı.²²⁵ Ölümüne mahkûm edildi. Ancak halkın zoruyla teslim alınmadı. Şimon²²⁶ Asira'nın oğlu Yeşu²²⁷, “çünkü kişinin yaşamının kuralı ekmek ve sudur diyor; ekmek adı altında sözünü tüm yiyeceklere yaydı. Fakat bunlar hakkında, gündüz adak alırlar ve akşamda tekrar yedikten sonra başka yiyecekler, haşlanmış pancar [OB 235] ve kuru sebze yediklerini kolayca söylüyorlar. Ekmek yerine peynir ve balıkla geçindikleri yine de onların istedikleri arasına tüm yiyecekleri temin ettiler. Taze meyveler oldukça teselli edici, bal peteklerin ve yumurtalı çöreklerin yanı sıra kuru meyve kendilerini daha da memnun ederler. Ve kutsal (ayin) adına içtikleri şarabın sıcaklığı susuzluklarını daha da arzuyla alevlendirdiği için, [OB 236] Şöyle ki bütün yaz boyunca koyunların [B 187] ve keçilerin sütü bulunduğu için su yerine daima onu içiyorlar. Yine sütun faydasını ve soğukluğunu midelerindeki şaraptan fazlalık nedeniyle sürekli yanmayı soğutabilir. Deneyimlerden bilerek bunu yapmak mümkün olabilir. Bunların onun zamanında yaptıklarından dolayı sanki Tanrı'nın doğru azarlaması onlara karşı olduğu gibi söylenir. Çünkü Eliy (ﻋﻠﻲ) , oğullarının yaptıklarına karşıydı. “İşte İsraililerin bütün kurbanları (ayin)²²⁸ onlara ayırdığım gibi, onları günahsız olarak

²²³ 1.Samuel 14:24:28.

²²⁴ 1.Samuel 14:1. Pasajında Yonatan, Saul oğlu olarak geçmektedir.

²²⁵ 1.Samuel 14:27.

²²⁶ Luka 2:25.

²²⁷Tam adı Simeon ben Yeshua ben Elazar ben Sira'dır. Ancak Yunanca metin ve Hristiyan kaynaklarının çoğu ondan İbranice Yeşu'nun Yunanca karşılığı olan İsa olarak bahseder. Yunanca versiyonunun önsözünde İsa Ben Sira'nın torunu İbranice'den Yunanca'ya çevirisini M.Ö. 132-131 olarak hesaplanan bir zamana tarihlemektedir. Bundan yola çıkarak orijinal İbranice metnin yaklaşık kırk yıl önce yazıldığı ve Apokrif'a'nın en eski kitabı olduğu tahmin edilmektedir. İbranice'de bu kitaba Hokhmat Ben Sira (Ben Sira'nın Bilgeliği) adı verilmiştir. Eser Yunanca'da Ecclesiasticus (Vaiz) olarak bilinir. Biçim ve içerik olarak İbranice Atasözleri Kitabı'na ve Vaiz'e benzer. Ben Sira'dan XXXVII İçeren El Yazması Parçaları. 22. İngiltere, Cambridge Üniversitesi'ndeki Kahire genizah koleksiyonunda bulunmaktadır **Bkz:**An English version of “The Wisdom of Ben Sira,” along with commentary, is available in R. H. Charles, ed., Apocrypha and Pseudepigrapha, vol. 1,1913. The brief sketch of Jesus ben Sira in Meyer Waxman, A History of Jewish Literature, vol:1-4, 1960.

²²⁸ 1.Samuel 2:28.

kullanacaksınız diye, dünyanın her şeyini size verdim.” Böylece onlardan kusursuz bir şekilde memnun oldular. Kurbanlarıma ve sunularıma yanlış yapanlar gibi siz neden bedenime ve kanıma dinsizce davrandınız?²²⁹ Bunların, Tanrı’ya karşı işledikleri suç, onların halk arasında işlenen suçtan daha fazla olduğunu, onlar hakkında hüküm verilecek, korku ve büyük sarsıntı olur, onlara karşı ortaya çıkan ceza için aynı olmasın diye acı hissediyorlar. Bu nedenle, “İsrail’in Tanrısı Rab şöyle diyor; senin ve atanın soyu sonsuza dek önce bana hizmet edeceklerine dair sözümü söyledim.” Şimdi Rab diyor ki, “Benden uzak olsun, çünkü beni onurlandıranları onurlandırırım ve beni reddedenleri hor görürüm.”²³⁰ Onları nasıl sonsuza dek kâhinlikten dışlanır. Onları yurtlarında aşağılık ve yabancılar haline getirdiğini görüyorsun. Zira Yeni Ahit’e tabii olan havarileri karşılaştırmak yanı sıra Eski Ahit peygamberleriyle hemfikir olmayanlar hakkında ne dedi? Çünkü onların yemeğinin ne olduğu havarilerin başı **[B 188]** Petrus’tan (ܡܬܬܝܬܝܐ) öğrenmeleri doğrudur.

[7] Bedensel yaşamları var oluyordu. Ne olduğunu açıkça duyurdu.**[OB 237]** Çünkü seçtiği öğrencisi Clemen, ondan hizmetini sadece kendisinin yapmasına izin vermesini talep etti. Onun çalışkanlığı mümkün olabilir, onun beslenmesiyle alay ederek ona şöyle dedi; “Bu hizmetin tamamı için güçlü olan kim olabilir?” Devamlı olarak yediğimiz ekmek ve zeytin değil mi? Şayet ne zaman tesadüfen bir sebze ortaya çıkarsa yeriz. Ayrıca doğruluğun müjdecisi olan Pavlus’tan iyi bir gelenek aldılar. Bak! O bile; zarureten gömleğini çıkarıp sattığı yazılı ve onun fiyatıyla sadece ekmek satın aldılar ve ona sebzeyle birlikte getirdiler. Ayrıca bu yasa, O’nun fiili ve sözündeki gibi bizim için ortaya konulur. “Yiyeceğimiz ve giyeceğimiz varsa bunlarla yetiniriz.”²³¹ Fakat onlar için havarilere benzemek ufak bir şey ise, dünyaları, onlardaki her şeyin yaratıcı ve dünyanın sütunu olan havarilerin efendisini örnek alsınlar. Belki de Tanrımızın insanlık kaderini bile onların gözlerinde değersiz ve küçümsenir. Bak, ayrıca Rabbimiz bize her yerde ekmek yediğini ve ekmeğin buğdaydan değil arpadan olduğunu gösteriyor. Onların yaptıkları diğer yedi (ekmek) ve sözüyle çoğalan dört bin kişinin beslendiğini ve arta kalan yedi sepet dolusu ekmek topladılar.²³² Ayrıca mezardan dirildikten sonra

²²⁹ 1.Samuel 2:29.

²³⁰ 1.Samuel 2:30.

²³¹ 1.Timoteos 6:8.

²³² Matta 15:37; Markos 8:8.

öğrencileriyle birlikte kırk gün boyunca ekmek yedi.²³³ Öyle ki, Rabbimizin kaderine ve onun bedende olma cisimleşmiş doğası onlar tarafında inanılacaktı. Tıpkı **[B 189, OB 238]** onların yazdıkları gibi; “İsa onların arasına girdi ve çıktı.”²³⁴ Ve Kleopas²³⁵’ın (كلؤپاس) evine, yolda onlarla birlikte yolculuk yaparken kendisini kim olduğunu bilinmesini istemedi. Ekmeği kutsadı ve evde onlar için böldü ve sonradan onu tanıdılar.

[8] Ancak duyduğuma göre, onlar ne amellerinde yoldan çıkanları takip ederler ne de onlar yaptıklarıyla doğru olan kişilere katılırlar. Çünkü Nazirler (Adakçılar)²³⁶ ne Markionitler²³⁷ gibi, ne de Hristiyanların²³⁸ münzevi benzerliği vardır. Bak! Onlara çünkü inkâr edenlere benzemezler, sadece kuru baklagil veya ekmek yerler, onlar kurbanları için yalana hücum etmezler, ne de biz inananlara benzerler. Normal bir şekilde sade ekmek (kutsamış ekmek) yiyoruz ve doğru hayatımızın farkını (kutsamış ekmekten) biz alıyoruz.

[9] Neden kendilerini eleştirmezler, bu açgözlüler sadece önemsiz şeylerle tatmin olurlar? Bu rezil ve aşağılık açgözlüler, neden bir şeyle midelerini gevşetmeye kendilerini alıştırmadılar, o halde neden sıradan, basit ve mevcut olan ekmeği yemiyorlar? Gerçek şu ki, bunun nedeni acı çekmek istememeleridir: bedenlerini gerçekten acı çektirmek isteselerdi, kendilerini tatmin etmezler, sadece ekmek yerlerdi. Öyle ki bayılsalar, zayıflasalar ve tükenseler de fakat bunlar hem bedenleriyle hem de şeytanla mücadele etmedikleri aşikâr ve bilindir. Ama övgü yerine, çileciliğin ıstırapıyla değil, kötü amellerin çaresiyle boşa çaba harcıyorlar. Mektupta olan ispatların geri kalanı kutsal kitaplarda...

²³³ Luka 24:30; Yuhanna 21:13; Elçilerin İşleri 1:3

²³⁴ Elçilerin İşleri 1:21.

²³⁵ Luka:24:18,30-32.

²³⁶ Nazirler: Eski Ahit Sayılar 6:1-21, Bap ’ta “Adak adayan kişiler” olarak geçmektedir.

²³⁷ Markionitler: M.Ö. 144 yıllarında Roma’da Sinoplu Markion’un öğretisiyle ortaya çıkan erken dönem Hristiyan dualist bir inanç sistemidir.

²³⁸ Hristiyanlık: Nasıralı İsa’nın (يسوع) yaşamına, öğretilerine ve vaazlarına dayanan tek tanrılı dindir.

2.2.Urhoy Piskoposu Aziz Rabbula'nın Samosatlı Andreas'a Mektubu (CPG 6495)²³⁹

[OB 222]²⁴⁰

Ey şerefli ve Tanrı'dan korkan efendim, piskopos Andreos'a. Sahip olduğunuz Tanrı korkusuna, bazen bedeni rahatsız eden hastalığa, bazen kışın sertliğine, bazen de itirafınızdan kaynaklanan yorgunluğa karşı çıkmakta gayretli olsam da, bu saydığım hususlar beni durdurdu. Çünkü karşılıklı olarak birbirimize yüreğimizi yaralayan şeyle tutuşturulmuş olsak da bu ateş uzaklık yüzünden küllendi. Şimdi bu durum bizi, Tanrı'dan korkan piskopos Kurilos'un söylediği on iki bölümün çürütülmesinin yer aldığı elimize geçen bu risaleyi Zât-ı Âlinize yazmak zorunda bıraktı. İlk başta, bunun hepimizin ittifaken kabul ederek onu suçladığımız şeyleri ihtiva eden saygıdeğer Nestorius'un kitabı olduğunu düşünmüştüm. Ne var ki, saygıdeğer kimi zatlar onun sana ait olduğunu teyit edince hayrete düştük. Bunu sana yazmak bana düşer, zira bunlar sayesinde ben de yazılan bu şeylerin [OB 223] hakikatte senin alicenaplığından neşet edip etmediğini bilmiş olacağım. Öyle ki, hele 'Tabiatların Birliği'nin kabulünün ardından gelen 'Tabiatların Ayrılığı' 'Pûlogo' da'K'yone' meselesi beni ziyadesiyle üzüyor. Konstantinopolis'in ortasında, "Baba'ya, Oğul'a, Kutsal Ruh'a ve Rabbimiz İsa Mesih'e iman ediyorum" diyen Anastasius, şaşırtıcı bir şekilde bize bir tabiat yerine iki tabiatın olduğunu gösterdi. Bunlardan herhangi birini kabul etmek zinhâr benden uzak olsun!. Bunun gibi herhangi bir küfre girmektense, başka bir şeye katılıp, sevinçle kabul etmeyi yeğlerim.

²³⁹ Overbeck, S. *Ephraemi Syri*, s.222–23.

²⁴⁰ "OB" etiketli parantez içindeki referanslar, Overbeck'in baskısındaki sayfalara aittir.

2.3.Samosatlı Andreos'un Urhoylu Rabbula'ya Mektup (CPG 6384)²⁴¹

[PR 2]²⁴²

Samosata Piskoposu Aziz Andreos'un ܐܡܪܝܬܐ Urhoy Piskoposu Rabbula'ya mektubu, Kurilos'un öğretisinin ve itiraflarının kötü Apollinarius'un kiyle ilişkisi konusunda onu uyarmak için mektup.

[OB 223]²⁴³

[1] Birkaç gün önce oradan yanımıza biri geldi ve Patrikliğinizin “bize karşı birçok suistimalle davrandığını ve sadece küçük bir grup önünde değil, aynı zamanda halkın önünde de açıkça davrandığını” söyledi. Ayrıca İskenderiyeli Kurilos'un görüşüne katılmayanları ve bizim tarafımızdan yazılanları ve onun okuyanları, yani onun tarafından yerleştirilen bölümlerin yürütülmesini yasakladığınızı da ekledi. İlk başta bu söylentiler hakkında şüphelendim. Bunların sizin düşünceniz olmadığını düşündüm. Fakat sonrasında bunları çok tekrarladılar, onlar ki işittiklerini söylediler. Bu nedenle tanıkların çoğundan şüphe etmiyorum. Çünkü onlar yalan söylemeye alışkın olanlardan değiller.

[2] Sizi, onlara karşı cesaretle davranmaya kimin kışkırttığı konusunda tereddütlerim vardı. Yazılarımızda hakikatten sapan ve kilisenin doğru öğretisiyle uyuşmayan bir şey olsa bile, ister mektupla ister toplantı aracılığıyla olsun, çoğu zaman bize talimat vermekte ve bizi birçok kez uyarmakta ya da son çare olarak bize karşı bir suçlamada bulunmakta haklısınız. Çünkü Rabbimiz'in, kendilerinde kusur bulanlar tarafından ve sonra da iki ya da üç tanığın huzurunda azarlanmalarını buyurduğu akılsızlar, doğru olmayan şeylerde ısrar ederlerse, bütün kilisenin²⁴⁴ önünde kınanmaları gerekiyorsa, imanlı olanlara en azından bir kez daha söylenmelidir. Bir şeyde hatamız olduysa, piskoposluğun tarafında bunu bize gizli bir şekilde söylenmesi daha uygundu. O halde düzeltmenizi kabul etmezsek bizi açıkça suçlayın.

[3] Şimdi, üzerimize pek çok hakaret yağdırdıktan sonra hatta bize tek iddiadan oluşan kısa bir mektup içinde yazılı olduğu bir doktrin gönderdin. Kurilos'un on iki

²⁴¹ Pericoli-Rdolfini, “Lettera di Andrea,” p.153-69; ayrıca bkz. Overbeck, *S. Ephraemi Syri*, s.223,10–224.

²⁴² “PR” etiketli parantez içindeki referanslar, Pericoli-Rdolfini'nin baskısındaki numaralandırmaya aittir.

²⁴³ “OB” etiketli referanslar, BL Add 12156'dan her bir alıntının başladığı Overbeck baskısındaki sayfalara aittir.

²⁴⁴ Matta 18:16.

bölümünün çürütülmesi için tarafımızdan yazılan küçük kitaptan, bir yerine iki tabiat kabul ettiğimizi buldun. Zira onun için söyledin. Çünkü ona insanlar için acı çektiğini değil veya başka şey için acı çektiğini, etkilendiğini bunları söyledin. Çünkü haksızlık, haksızlık edenlerin kullandığı bir çıkardır, ancak onlar ki baskı edenler zarardalar. Fakat bu meseledeki onun görüşünün kusurunu göstermek istedim. Bütün bunlar için, bu bölümlere karşı yapılan itirazlardan utandırmaktan uzağım. Bizim tarafımızdan on binlerce kişi onları kınansa da biz onlar için daha fazla övünüyoruz. Onların bize Allah'tan gelen bir fazilet/ yüceliğin nedeni olduklarına ikna olduk, Çünkü gerçeğe ve doğruluğa karşı çıkanlara karşı yazıldı. Sadece bu değildi, aynı zamanda sağlam inançtan sapmamış olan herkesin övgüsünü de bize bahşetmiştir. Fakat bu suçlamalara karşı sizi düzeltmek istemediğimi açıkça belirtiyorum. Bu yüzden şimdi bile size yalvarıyorum, bize kusurlu bulduğunuz kitapta ne söylediğini veya o yanlış zannettiğimiz Tanrı korkusundan uzak olanı, kim olduğunu bize öğretin? **[PR 3]**

[4] İhmalkârlığım olmasın diye yine de mektupla tanrısallığı ve insanlığı hakkında nasıl düşündüğümü kısaca açıklıyorum. Ben bu görüşlerin yazan biri değilim, aksine bunları bölünmüş kitaplardan öğrendim. Kutsal Ruh'a layık olan ve Tanrı'nın kilisesine zaman zaman önderlik eden birçok kilise babaların peşinden gittim. Rabbimiz Mesih'in, yazılar da söylendiği gibi, hem Tanrı hem de insan olduğunu²⁴⁵, Tanrı'nın benzerliği dünyadan önce Tanrı baba tarafından²⁴⁶ ve kulun benzerliği²⁴⁷ ise Davut'un soyundan²⁴⁸ doğuran bir et ve her zaman sürekli var olduğunu, ilahi doğumda olmayan bir varlık olduğunu söylüyorum. İnsanlığın ahir zamanında kutsal bakirenin rahminde ki kutsal ruh tarafında gebe kaldı.²⁴⁹ Tanrısız doğa ile insan doğa arasında bir birleşme olduğunu ve Baba'dan olan, Davut'un soyundan/tohumundan aldığı doğayı kendine bir birlik ile birleştirdiğini söylüyorum. Bu birleşme nedeniyle bir kişi olması anlamında iki doğa gibi kaldı. Söz, Tanrı iken onun bedeni bir tapınak ve imal edilmiş kap gibi kullanıldı. Çünkü insanlığı onun varlığı ve kendi doğasını değiştirmede, Hem insan olduğu için acılara ortak oldu. Çünkü o değişmez ve değişmezdi hem kulun benzerliği

²⁴⁵ Koloseliler 1:15.

²⁴⁶ Efesliler 3:9.

²⁴⁷ Filipililer 2:7. Ayrıca Antakyalı yazarların kristolojik ifadelerinde “kul sureti” sık sık kullanılmıştır.

²⁴⁸ Romalılar 1:3.

²⁴⁹ Galatyalılar 4:4.

içinde Tanrı olduğu için tabiatından ayrılmadı; daha ziyade, Mesih, iki doğa içinde açıkça bilinmektedir.

[5] O ki bizim doğamızda iken, sahip olduğu her şeye, yani sünnete, açlığa, susuzluğa, zahmete, uykuya, yaralara, yanaklara atılan tokatlara ve çarmığa gerilmeye katlandı. Ayrıca öldü, mumyalandı ve mezara yerleştirildi. Üçüncü gün göğe yükseldi. O zaman için tanrısallığı onaylandılar. O şanlı doğasına özgü olanları yaptı, yani o beş ekmekten beş bin insan besleniliyordu.²⁵⁰ Suyu şaraba çeviriyordu.²⁵¹ Deniz dalgalarını sakinleştiriyordu.²⁵² Körlere çamurdan göz şeklini verdi,²⁵³ dört gün ölü kalan Lazar'a hayat verdi.²⁵⁴ Kalan mucizelerin tamamı İncil'de yazılıdır.

[6] Tanrı Sözü'ne ait olan ve bizim yetkimizle ortaya koymadığımız şeyleri bir insana atfedemeyiz ve birinin (doğasının) çektiği acıları diğerine (doğasına) atfetmeyiz. Aksine, doğaların birleşmesi yoluyla tek bir varlık bilindiğinden, düşüncede ve sözde doğaları değil, fakat doğalardan her biri tek başına kendine özgü doğaları var olduğu için onları ayırt ederiz. **[OB 223]** Başlangıcında söz oldu²⁵⁵ ki o dünyadaydı ²⁵⁶ve dünya onun aracılığıyla var oldu.²⁵⁷ O'nun parlaklığı ve yüceliğin yansıması²⁵⁸, Baba'nın kişiliğinin (doğa) benzerliğini²⁵⁹ ve bunun gibi tüm ifadelerini biz duyuyoruz. Dünya'dan önce **[OB 224]** onu Baba'dan olan oğlu²⁶⁰ olarak anlıyoruz. Yine de "İbrahim oğlu Davut'un oğlu İsa Mesih'in doğumunun kitabını"²⁶¹ ve "ki çocuk büyüdü ve Ruh'ta güçlendi"²⁶² ve "İsa'nın boy ve bilgelik olarak büyüdüğünü"²⁶³ okuyoruz. Tanrı'nın yüceliği onu yüceltti ve ona bütün isimlerden daha seçkin bir isim verdi.²⁶⁴ Şayet bunlara benzer olabilecek

²⁵⁰ Matta 14:13-21. Markos 6:30-44. Luka 9:10-17. Yuhanna 6:1-14.

²⁵¹ Yuhanna 2:1-12.

²⁵² Matta 14:12-33. Markos 4:35-41. 6:45-52. Yuhanna 6:15-20.

²⁵³ Yuhanna 9:1-12.

²⁵⁴ Yuhanna 11:38-44.

²⁵⁵ Yuhanna 1:1.

²⁵⁶ Yuhanna 1:10.

²⁵⁷ Yuhanna 1:3.

²⁵⁸ Yuhanna 1:14.

²⁵⁹ İbraniler 1:3.

²⁶⁰ Efesliler 3:9.

²⁶¹ Matta 1:1.

²⁶² Luka 2:40.

²⁶³ Luka 2:52.

²⁶⁴ Filipililer 2:9.

herhangi bir şeydir. Biz onu İbrahim'in soyundan olduğunu sayıyoruz. Bu, birliği bir şeyde (için) eksilttiğimizi iddia etmiyoruz, eğer doğaların her birinin benzersiz olarak sahip olduğu kelimeye ayırt edersek, değil kelimeye ne ayırdığımızı, çünkü ruha ve bedene ait olanlar, insanı oluşturan **[PR 4]** iki unsurdur. Bedenin, söz (Tanrı) olmadığını, ölümlü ve algılanabilir olduğunu, ruhun da görünmez, akılcı ve ölümsüz olduğunu söylüyoruz. Böylece insanı bölüp bir olandan iki person/ kişi yapıyoruz. Ayrıca, Tanrı kitabı bize Mesih hakkında, bazen tanrıdır, bazen de insanoğludur ve bir tapınak ve mesken dediğini ve öğrettiğini buluyoruz. "Bu tapınağı ortadan kaldır ve üç gün içinde onu yükselteceğim."²⁶⁵ (Çarmığa gerilen Mesih'in üç gün içinde dirileceğini ifade etmektedir.) bu sözü yorumlayan müjdesi şöyle der: "Söylediği şey bedeninin tapınağıyla ilgiliydi."²⁶⁶ Yine onu Tanrı'nın sureti ve kulun sureti olarak adlandırılır. Çünkü "Tanrı suretine, özüne sahip olduğu halde, Tanrı'yla aynı olmayı zorlayamadı"²⁶⁷, fakat kendini (tanrılıktan) yoksun bıraktı ve kulun benzerliğini aldı"²⁶⁸. Yine Tanrı'nın bedeninde tezahür ettiğini söyledi; "Kesinlikle o bedende tezahür edildi."²⁶⁹ Onlarca diğer yerlerin yorumlardaki gibi görüyoruz. Kutsal Kitap ki bize onun İnsan ve Tanrı olduğunu bildirir. Ve doğaların ayrımını tek bir kişide karışıklığın olmadığını bize öğretir. Bize onlar hakkında onlardan her bir tabiatın tek başına olduğunu öğretir. Çünkü bunların ayrılmaları yani tek kişi/ prosopon hakkında söyledi.

[7] Bu nedenle, Kurilos 'un yazdığı on iki bölümdeki düşünceye katılmadığını, ancak Apollinaris'in öğretisiyle aynı fikirde olduğunu ve onun gibi inandığını görüyoruz. Ve o, tek bir doğa olduğunu ve bu şeyin hem insanlık hem de tanrısallığının birleştiğini belirttin. Bu doğaların yadsınması, karıştırılması ya da değiştirilmesi mümkünmüş gibi, çünkü O (Meryem), Tanrı'dan olan Sözü bedensel olarak doğurduğunu ifade ettiğini görüyoruz. Yine, haklı olarak tabiatlardan her biri sadece kendisine ait olan şeylere tam olarak sahip olmadığını, daha ziyade karışıklık içinde her birine özgü olanı ona atfeder, ayrımı reddediyor. O, bize iki farklı doğa gibi tanıtıyor ve iddia ediyor. Bu

²⁶⁵ Yuhanna 2:19.

²⁶⁶ Yuhanna 2:21.

²⁶⁷ Filipililer 2:6.

²⁶⁸ Filipililer 2:7.

²⁶⁹ I.Timoteos 3:16.

nedenle ölümü ve acıyı Tanrı'ya yakıştırdığı için, bu bölümlere karşı çürütmelerdeki tartışmalarda düşüncemiz değil, fakat ilahi kitaplardan gelen ispatlara başvuruyoruz.

[8] Mübareksin; Ey İmanın Mührü, bulanık hikmette bulunanlar, hakikattın dışına çıkan, hata eden, küfür eden, otoritenin gücü ve emriyle okuyacak olan insanları engelleyenler gibi olmayacaksın. Bunun yerine, onu kendi kitabında yazdıklarıyla mahkûm edin. Ruh'un yazılarıyla Kurilos'un yazılarının doğru olduğunu ilahi kitaplara ve tüm azizlerin inancına uyumunlu olduğunu ve bizimkilerin hakikaten uzak ve yanlış olduğunu gösterin. Şayet hatalıysak, hem bizi dine döndürün hem de kendinizi kınanmaktan kurtarın. Onun öğrettiği şeylerin sizin için iyi nedenlerle tercih edildiğini gösterin. Apollinarius ve Kurilos hakkında söylediklerimiz, tabiatların birliği sonrasında Söz Tanrı'da ise²⁷⁰ doğaları doğru bir şekilde ayırt etmemize engel oluyorsa, iki oğul yaratmamış oluruz. Söylediklerimin sizin tarafınızdan bir utanç olarak görülmemesi için merhametinizi rica ediyorum. Her şeyden önce "Tabiatların birliği" sonrasında belirli kişi için bunun söylenmesi çok aptalca ve anlamsız bir hiledir. Çünkü bunun yeri yoktur. Rabbimizin insan doğası, "Tanrının birliğinden" önce düşünülemez gibiydi. O doğa (ilahi) hiçbir zaman onda (Mesih) "yerleşim yeri" olarak bulunmadı. "Bilgelik onun için ev inşa etti"²⁷¹ ve tapınaktan yerleşen sonsuza kadar ayrılmadı, böylelikle "birleşimden sonra" demek çok aptalca ve utanç vericidir. Önceden beşeri hazırlanmış ve sonunda [PR 5] doğaların birleşmesi meydana gelmiş gibidir. Ayrıca Mesih'e Tanrı ve beşeri olarak isimlendirenler, ilahi tabiat ve beşeri tabiat bir değilse veya iki tabiat birbirine karıştırmıyorsa, onun içindir ki doğaların ikisini de eşit olarak itiraf ederler. Öyleyse, ilahi kitapların öğrettikleri gibi, ortaya koyduğumuz şeyin onlar için karşı bir suçlama zemini olduğunu nasıl düşünüyorlar? Söz (Tanrısallığı) başlangıçtan beri²⁷² ve insan tabiatı ise Meryem'den olduğunu, Onunla (Mesih) birleştiğini, tabiatlardan birine ait olup ve ortağına (diğerine) ait olmadığı bir şeyi belirtirsek, ya iki tabiatı nasıl tanıtacağız? Gerçekten iki insandan bir insanı nasıl yaparız? Ya da Ruh'un, gerçek ve ölümsüz, ancak bedeni ölümlü ve mantıksız olduğunu biz belirtiyoruz. Böylece, tıpkı bunlar bir kişi hakkında söylenenler, iki doğaya bölünmedi, Böylece Mesih tektir ikiye ayrılmadı. İki tabiatlarından birine ait olan tek başlarına Söz içinde bölünüyor. Ayrıca, tabiatlardan

²⁷⁰ Yuhanna 1:1

²⁷¹ Özdeyişler 9:1.

²⁷² Yuhanna 1:1.

birine ait olan uyumu birlikteliği tümünü ve diğerine ait olan her şeyi de yazdım. Bunların ortak birliktelikleri oldu ve ki bunların tabiatı birdir ayrılmaları uygun değildir. Ayrıca Davud'un tohumundan olan O, başlangıçta ve kâinattan önce var oldu bu sebepten söyler. Ayrıca Söz, Tanrı'nın varlığının başlangıcı Meryem'den aldığı söylemeliyiz. Beden yaratıldığı için baba Tanrı'dan doğduğunu, Söz, Tanrı tarafından yaratıldığını ve Bakire Meryem tarafından şekillendi. O, Tanrı babanın tabiatını aldı²⁷³. Alınan bir hizmetkârın benzerliğiyle ilahi doğa bizimkiyle aynı niteliktedir. Ayrıca onun aldığı beden görünmeyendir. Dirilen oğulun Tanrısallığı, gözler görür. Bedeni, sonsuz ve sınırsız, Tanrısallığı ise tek bir yere hapsediğini söyledi. Apollinarius bu görüşleri nedeniyle dinsizliğe düştüğünü, ilahi doğayı, beşeri doğa haline getirmesiyle kiliseden uzaklaştırıldı.

[9] O halde birbirilerine birleşenler birleşmeden sonra iki tabiat olduğunu söylemek hata ve dinsizliktir. O halde bir tabiat olduğunu söylemek için her durumda doğru. Gerçekten bunun hem ilahi tabiatı hem de insan tabiatı olduğunu söyleyecekler. Çünkü Tanrı'nın kitabı, tabiatın birliğinden sonra, birine "Tanrı" ve birine "insan" diyen iki tabiat hakkında, Tanrı'nın benzerliği ve bir kulun benzerliği²⁷⁴, et ve Söz olduğunu ve tapınağın içinde oturduğunu vaaz eder. Eğer insan doğasını anlamayanlar var ise onun sadece Tanrıyla beraber olduğunu söyleyecek veya insan ise, için de olduğu durumu hesaba katmayarak, kesinlikle onlar için yerleşen biri (tabiat) getiririz. Şayet tanrısallığa getirirsek, Markionitler ve Maniheiztler kötülüyorlar, onlar Mesih'in insan olduğunu gerçekte değil, ışıltılı ve yanılsamada olduğunu söylüyorlar. Hem onun insanlığını ve onun tanrısallığını itiraf etmeyecek, öbür yandan Photinus'un ve Pavlus'un (Samosatalı) dinsizliğine karşılaşıyorlar, Mesih insandır diyenler mesela yalan ve korku içinde olduğunu söylemekten kaçıyoruz. Onlardan birini yerine getirenler hepsinden hilekâr, iki tabiatın birbirilerine uyum içindedir. Fakat Tanrı, bedene dönüştüğünü, doğaların hepsi de acı çektiğini ve dayandığını söylüyoruz. Ben o zaman doğaların birleştirilmesini sürdürürken, doğaların bir ayrımının kullanılamamasının nasıl mümkün olduğunu anlayamıyorum.

[10] [OB 224] Kâfirlerden biri Allah korkusunu (din/ dindarlık) öğrenmek istediği için yaklaştı. Öğretmen, onu Mesih için vaaz vermesi gerektiğine ikna etti. Bu nedenle

²⁷³ Filipililer 2.7.

²⁷⁴ Filipililer 2:7.

[PR 6] doğru olan ne? Sadece Tanrının benzerliği olan Tanrıya eşittir.²⁷⁵ Bizim adımıza bir kul suretini almadı. Bu nedenle onun insan tabiatını, ilahi takdiri/yazgıyı kesinlikle reddediyoruz. Bunun yerine insan tabiatı giydirenin Tanrı olduğunu ona öğretirler. Yine başka bir tabiatın var olduğunu itiraf ediyoruz. Tabiatın birliğinden sonra olduğunu o ayırmada suçlananlar durumuna biz düşünüyoruz.

[11] Arius'un takipçisi söylediği “Tanrı’nın Oğlu başka bir varlıktır” ve çaba gösterdi. Baba tabiatından olanı çok küçük düşürülüyor. Onlar ilahi kitaplardan delillerini getirmek için vaat ederken, Zira O dedi “Ki Tanrı’ma ve sizin Tanrı’nıza gidiyorum²⁷⁶, yerde ve gökte bana yetki verildi.²⁷⁷” Ve Elçi onun hakkında şöyle diyor: Ve Elçi onun hakkında şöyle diyor: “Allah’ın övgüsü onu yükseltti ve ona diğer tüm isimlerden daha seçkin bir isim verdi.²⁷⁸ Bize karşı cevaplarında o, melek tarafından güçlendirildiğini²⁷⁹, onun korktuğu²⁸⁰, ürktüğünü, duaların gözyaşları, teri²⁸¹ ve bunlar gibi her şeyi ekliyorlar, basitleri, onu doğuranla birlikte düşünmemeye ikna edecekler.

[12] O halde, Tanrı hakkında ne sonuca varıyoruz? O'nun Tanrı Sözü ‘nün Tanrısı ve yerin ve göklerin otoritesini, yaratıcı onları var olduğundan sonra mı verildi? Dinsizlerin, sapkınlıklarının doğrularını kanıtlamak için hakikatte bulunuyoruz. Oğul’un başka bir doğadan var olduğunu söylüyoruz. Tanrı’nın Baba olduğu konusunda katılıyoruz. Yer ve gök üzerinde yetki sahibi olması²⁸² onun tabiatına uygun değildir. Onların yaratıcısı olduğu, ilgili kalan şeylerin tümünü daha ziyade lütufta verdi. Şayet onun bedeni Baba Tanrı’ya ait olduğunu söylüyoruz ve O ki önceden sahip değildi ve yetkisini Davut tarafından aldı. Duaları, gözyaşları ve teri²⁸³ kendisinindir. Melekler tarafından güçlendi²⁸⁴. Bu nedenle ayırmada biz öğretiyoruz, Yani ondan uzaklaşmak için doğru söylüyoruz. Ve düşüncede Mesih’in insanlığını tanrısallığından ayırmanın uygun olmadığı gibi, yani iki Oğul’u araya sokmamalıyız, yalan biliniyor, Dışsal olan

²⁷⁵ Filipililer 2:7.

²⁷⁶ Yuhanna 20:17.

²⁷⁷ Matta 28:18.

²⁷⁸ Filipililer 2:9.

²⁷⁹ Luka 22:43.

²⁸⁰ İbraniler 5:7.

²⁸¹ Luka 22:44.

²⁸² Matta 28:18.

²⁸³ Luka 22:44

²⁸⁴ Luka 22:43

mesellerini tasvir etmek için güzelleştiriyor. Onun dinsizliğin eksik düşüncesini gizliyorlar. Oysa kelimeler kısa bir süreliğine kabul edilirler. Kontrolsüz ve tecrübesiz kişilerce karşılaştıklarında her şeyi kabul ederler. Sonunda onların hileleri ortaya çıkılıyor. Onları da kullandılar bunların hataları yayıldılar. Beni suçlayanlara karşı söylemek için kısaca böyledir, iki tabiatın birbirilerine bağlı olduğunu vaaz ediyorum. Oysa bu birlik olarak adlandırılmaz, düşüncede ilk olarak ayırt edilmeyen, bunlar birliğin birleşmesiydi.

[13] Sen bizi sorgulamadan suçlasan bile, insan (Mesih doğası) hakkında bize kötü inandığımızı beyan etseniz bile, ama ayıbın intikamını almaya biz inanırken, senin iyi erdemin yerine kötülükle karşılıyoruz. Gözlerimizi senden ayırmayız. Batıl (kötü) inansan ve hakikat öğretisinden yoldan çıksan. Seni halkın önünde suçlamayacağız. Kurilos'a katılıyorsun, sapkınların şeylerini yapıyorsun senin hakkında vaazda bulunuruz. Aksine bu ispatlarla birlikte daha önce söylemiştik. Bunlar ruh doluydu. Onlardan kimseleri Mesih'in kilisesinin öğretmenleri ve liderleriydi. Hatta onlardan bazıları inanç uğruna kanlarını dökerler, Tanık olanların çoğunu topladık ve sana gönderdik, bunlar tanıklardır. Kurilos'a yanlısını kınadılar. Mesih'in insanlığı ile onun tanrısallığı arasındaki ayrımın doğruluğunu gösterdiler ve onlardan toplanan bazı kişiler, bize Tanrı'nın tüm [PR 7] kuralları öğreten bu tanıklardır.

Hippolytus (ⲛⲓⲡⲓⲛⲓⲧⲱⲥ), piskopos ve şehit. Metdius (ⲙⲉⲧⲉⲧⲓⲱⲥ), piskopos ve şehit. Damasus (ⲉⲃⲁⲙⲁⲥⲱⲥ), Romalıların piskoposu. Athanasius (ⲁⲧⲏⲁⲛⲁⲥⲓⲱⲥ), İskenderiye piskoposu. Birçok adamla münakaşada galip gelen; aynı zamanda gerçek inanç için zulme uğrayan Antakya piskoposu Eustathius (ⲉⲩⲥⲱⲧⲏⲱⲥ). Kapadokya'daki Kaesarea piskoposu Basil (ⲃⲁⲥⲓⲗ). Gregory (ⲓⲛⲉⲕⲣⲉⲗⲓⲱⲥ), Nazianzus piskoposu, ilahiyatçı. Nyssa piskoposu Gregory (ⲓⲛⲉⲕⲣⲉⲗⲓⲱⲥ) ve Büyük Basil'in kardeşi. Mısırlı Serapion (ⲥⲉⲣⲁⲡⲓⲱⲛ). Thmuis piskoposu. Amphilus Chius (ⲁⲙⲡⲏⲗⲓⲱⲥ), Iconium piskoposu. Diodorus (ⲉⲓⲉⲓⲱⲣⲱⲥ), Tarsus piskoposu. Antiochus (ⲁⲛⲧⲓⲱⲕⲏⲥ), Ptolemais piskoposu. Melitus (ⲙⲉⲗⲓⲧⲱⲥ), Romalıların piskoposu. Severianos (ⲥⲉⲩⲉⲣⲓⲁⲛⲱⲥ), Gabala piskoposu. Yuhanna (ⲓⲱⲏⲁⲛⲁ), Konstantinopolis piskoposu. Theophilus (ⲧⲏⲉⲱⲡⲏⲗⲓⲱⲥ), İskenderiye piskoposu. Atticus (ⲁⲧⲧⲓⲕⲱⲥ), Konstantinopolis piskoposu. Ambrose (ⲁⲙⲃⲣⲱⲥ), Milano piskoposu. Gallius (ⲓⲛⲉⲕⲣⲉⲗⲓⲱⲥ), Pisidia piskoposu. Epiphanius (ⲉⲡⲓⲡⲏⲱⲛⲓⲱⲥ), Kıbrıs piskoposu. Kurilos (ⲓⲕⲣⲓⲗⲱⲥ), Kudüs piskoposu. Eusebius (ⲉⲩⲥⲉⲃⲓⲱⲥ), Kaesarea piskoposu. Eusebius, (ⲉⲩⲥⲉⲃⲓⲱⲥ) Emesa piskoposu. Didymus (ⲉⲓⲉⲧⲓⲙⲱⲥ), İskenderiye piskoposu.

[14] Mepsuestia piskoposu Aziz Theodora'dan, sana tanıklıklar göndermedim, çünkü senin ona karşı olan öfke ve şiddetli düşmanlığını öğrendim ve özellikle bileceksin ki, senin zannettiğin gibi ondan değil, Gerçek iman için bazı babalar tarafında münakaşa edildiler. Allah korkusu/Dindarlık öğretileri öğreniyoruz, Hikmetin onlarda tesis edilirse, onlara katılırsan, Apollinarius tamamlanmış yanıltıcı öğretisinden bugün Kurilos aracılığıyla yenilenir, Bize büyük sevinç verdin, bunun için sen uygun olanı yaptın ve senden hakkımızda aceleyle söylediğin şeylere kin gütmüyoruz. Eğer muhalif olanlara meyledersen ve ilâhî kitapların sözleri, tüm o kutsal babaların ve diğer büyüklerin, Birçok tanık tarafından yazmayan bildirileri senin tarafından boş söz olarak sayılır, Bil ki, sen kendini mübareklerden uzaklaştıracaksındır.

[15] Bize gelince, hiçbir şeyden vazgeçilmediğimizi biliyorsun. Bütün bu diğerleriyle birlikte senin tarafından yapılacak hakaretler açıkça hakkımızda edilen hakaretlerdir. O zaman tüm bu azizleri de (bu tür hakaretlere) dâhil ettiğin açıktır. Çünkü onların inancı olduğu kadar bizim inancımız da reddediyorsun. Kızıyoruz sadece bize sövüldüğü için değil. Aksine gerçeğin öğretilmesi uğruna her şeye katlanmak için umut ediyoruz. Çünkü bu inanç adına ölüm, bir yaşam nedeni ve takdire şayan (mucizevi) olduğuna ikna oluyoruz. Gerçek inanç için vaaz edenlerin tümü ve bazı kişilerle birlikte dua ediyorum. Bu dünyada ateşe, demire ve hayvanlara karşı savaşıldı. Havarilerin inancını teslim alanlar affedilenlerden daha fazlası öbür dünyanın övgüsü ve şerefîyle yücelti. Çünkü biz o tanıklara bir yenisini olarak dâhil oluyoruz ki, hatasını açıkça bileceksin. Çünkü biz karar verdik, Kurilos'a (onun yazdıkları) karşı çıktık ve onları Apollinarius, Asterius, Arian ve heretik Eunomius, Aetius'yla bir araya getirdik. Onlar gerçekten arkadaşlıklar, **[PR 8]** sözleri Kurilos'unkilerle uyuyorlar ve Kurilos gibi düşünen Apollinarius'un Arius, Eunomius düşüncelerinde aynıdır.

[16] Biz çareyi yollarız, mesele için babaların eski belgelerinde senin iffetine saldırmadığını, uzun zaman önce eskimiş bu yanlış bilgiyle geldin. Ancak Kurilos'un yazdığı bölümler incelenmedi ve şimdi çok sayıda kişi bu bölümleri kabul ettiler, Onun için kötü söylenenleri etkilemek için senin şahseyetini ikna ediyor. Şayet göz kamaştırıcı güneşi gizlemenin hakikati gizlemekten daha az mümkün olmayan andır. Onun karşısına herkes bir arada buna uyacaklar. Kısa bir zaman için gizlese bile çimendeki kıvılcım gibi ortaya çıkacak, Ancak sonunda ışığı güçlü bir alev gibi gösterir. Rabbimiz bana hakikatla birlikte, bundan dolayı zulüm etmeleri ve öldürülmeleri olsa bile gerçek imana, sımsıkı sarılmayı hazırlanıyoruz. Kimselerin yaptığı hataların peşinde gitmemeyi nasip etsin.

Samosata Piskoposu Andreos'un Urhoy Piskoposu Rabbula'ya mektubu sona erdi.

2.4. Urhoylu Rabbula'nın İskenderiyeli Kurilos'e Mektubu 73;CPG 5373, 6494, Süryanice Versiyon²⁸⁵ [OB 225]²⁸⁶

Çünkü Kilikyalıların²⁸⁷ bölgesinden etkili konuşan ve ikna eden bir piskopos vardı ve ikna etmede etkili bir adamdı. Fakat Bema²⁸⁸ üzerinde halkı memnun etmek için bazı şeyleri yorumladı. Onların sahip oldukları zararlı bazı şeyleri kitapların içine yerleştirdi. Başlangıçlarındaki sahip olduğu o kitaplarından, karşılaştığımızın hangileri düzeltmek için aforoz edildi? Diğerleri arasında yazıldığı gibi ortaya çıkmadılar. Kutsal Bakirenin (Meryem'in) tanrıyı doğurmadığını, ondan var olmadığı ilk o yerleştirdi. Tanrının sözü bizim ki gibi doğumu kabul etmedi. Bunlar şimdiye kadar hata yaptığını, çok güçlü olduğu zamanda güçlü bir şekilde ilan etti. Yeni sünnetin²⁸⁹ başı Nestorius Tanrı'nın yolunda çıktığını açıkça gösteriyor.

2.5.İskenderiyeli Kurilos'un Urhoylu Rabbula'ya Mektubu 74;CPG 5374²⁹⁰ [226 OB]

Piskopos Aziz Kurilos'ten Hizmetkârımız, Kardeşimiz ve Efendimiz Piskopos Rabbula'ya selam. Böylece yazarken mağlup olmayan cesaretle ve yenilmez güç ile mübarek Pavlos nefeslerimizi sarar. “Mesih'in sevgisinden kim bizi ayırabilir? Ezizyet mi? Huzursuzluk mu? Zulüm mu? Hastalık mı? Çıplaklık mı? Tehlike mi? Yoksa Kılıç mı?²⁹¹” Tahrip olmayan tacı²⁹² bekleyenlerin fikirlerinde, imanın güzel mücadelesini

²⁸⁵ Overbeck, *S.Ephraemi Syri*, s.225.

²⁸⁶ “OB” etiketli parantez içindeki referanslar, Overbeck'in baskısındaki sayfalara aittir.

²⁸⁷ Klikeya Bölgesi: Günümüzde Çukurova bölgesi olarak bilinmektedir.

²⁸⁸ Be(i)ma: Kilisenin içinde, hâkim bir yere, vaaz verilmesi için yapılan alandır.

²⁸⁹ *gzurto Yahudiler yada sünnetliler* anlamında kullanılmaktadır.

²⁹⁰ Overbeck, *S.Ephraemi Syri*, s.226–29.

²⁹¹ Romalılar 8:35.

²⁹² II. Timoteos 4:7-8.

yerleştirmiş ve bunun için savaşmış ve peşinden gitmiş, bu şekilde imanlarını perçinlemiş olanların dayanamayacakları bir şey yoktur. Nasıl gemilere önderlik edileceğini bilenler, sadece onları sakince yönlendirdiklerinde değil, gemilerini fırtınalardan kurtardıklarında da yetenekli denizciler olarak bilinirler, kutsal kiliselere liderlik etmeyi kabul edenler de öyledir: Onların görkemli olarak görünen ilişkileri sükûnet içinde değildir. Ancak onların yetenekleri hastalıkta, yoksunlukta ve yiğitlikte bilinir. Kalplerinden tasarladıkları utanç verici heretiklere şiddetle karşı duracaklar. Böylece efendim her zaman doğruluğun kutlanır.²⁹³ Özellikle bu zamanda Doğuda oturanların tamamı gerçeğin temeliydi. Sen şimdi Nestorius'un ortaya çıkardıkları sapkın öğretileri takip ediyorsun. **[227 OB]** Zira ölümcül hastalık gibi, onlar ki Kilikya'da başka kök den yayıldığını Theodor tarafından onaylandı. Çünkü Nestorius tüm dünya üzerinde yetkiye sahip olabileceğini varsaydığı için bu kötülük [başlangıcını] oradan aldı, ben ona böyle bir yetkinin nasıl verildiğini bilmiyorum. Büyük tahtı ele geçirdi²⁹⁴. Çok başlı ejderha için yiyecek oldu²⁹⁵. Ayrıca o Tanrı'nın kilisesini yutabileceğini ve her şeye boyun eğdireceğini düşünüyordu. Eğer Tanrı bizi kurtarmasaydı (ki her şeyin üzerinde o dur). Belki de tasarladığı gibi kötülük bunun ellerinde gelecekti, valilerin sorumlukları gibi ciddiydiler, onun isteği yerine getirmeyi sürdürüyordu. Fakat Nebi'nin dediği gibi; "Tanrımız bizimledir. Uluslar bilin ki! Güçlü ve güçsüz olanlar. Çünkü yeniden güçleneceksiniz ona rağmen tekrar güçsüzleşeceksiniz. Tüm görüşünü akışına bırakacaksınız ki Rab onu iptal etmeyecek ve hesaba katacağınız tüm fikir ve düşünce ilerlemeyecek çünkü Tanrımız Rab bizimle beraberdir". Çünkü Tanrı gerçeğini ilan edenlerin yanında durur, karşı çıkanların gücünü sarsılıp ve yıkmaktadır. Hesap içinde olanları hesabını geri çevirir.

Ki onlar beklentilerine göre sonuç almayacaklar. Nestorius'un küfürlerine Diyakozlar²⁹⁶ etkilendiklerinde ki bunlara göre alışkanlıkla düşüncesiz ve nefret edilenlerin her biri ayırt etmediğini ve bu nedenle kusursuzsun onların tehditlerine müsaade etmeyeceksin. Zira Piskoposluğun (yüksek rahipliğin) hiçbir yetkisine sahip değiller. Çünkü Kutsal konsil'de²⁹⁷ herkese yapmaya **[228 OB]** çalıştıkları tehditleri, her

²⁹³ II. Timoteos 3:15.

²⁹⁴ Nestorius'un Konstantinopolis'teki dini otoritenin elinde bulundurulmasını ifade etmektedir.

²⁹⁵ Vahiy 13:1-10.

²⁹⁶ Diyakos, kilise ve cemaat işlerinde, gönüllü olarak papaza yardım eden kimsedir. **Bkz.** Nihat Durak, *Süryani Kilisesi'nde İbadet*, Ragbet Yayınları, İstanbul 2011, s.278.

²⁹⁷ I.Efes Konsilinden bahsetmektedir.

şeyi boşa çıkardın. Çünkü Kutsal piskoposlar tamamı Romalıların hâkimiyetinin altında birleşti. Bir de akıl, irade, arzu, titizlik, barış, uyum, dostluk, inanç ve biz senin kendin mükemmel görkeminle beraberiz. Ki böylece sen yücesin. Hikmetli öğretilerinde gerçeğini, doğruluğunu senin elin altında olanları, hatta başka şehirlerde ve yerlerde oturanları, senin kutsallığına sadece yakın olanları değil uzaktakileri de uyardın. Dinsizler tarafından bazı şeylerin suiistimal ve iftiraya uğradığını, ancak beni çok ilgilendirmiyor. Eğer Rabbimize "Beelzebub"²⁹⁸ diye çağırırsalar, bizi de bu şekilde çağırmaları yeni bir şey değildir. Şayet ona zülüm ederlerse bize nasıl zülüm etmezler? Fakat biz hepsini de üstesinden geldik. Emeğimiz Mesih'in sevgisinin meyveleri çoğaltacağını, bize paylaşacağını ve mükemmelliği yok olmadı. Çünkü o yetenek zekice hepsinde senin mükemmelliğin, Sen kendine yakın yerleri dosdoğru yola koymayı ve açıkça iman meselesini kesin olarak öğretirsin. Çünkü Nestorius aracılığıyla zamanında ortaya çıkan hatalı öğretiyi bazı kişilerin ilan edildiğini basit ve aptalca kimseleri tutsak edenlerle hatta ne olursa olsun mutlaka bende gücüne göre onun yanlışına göre karşı söylemi ortaya koydum. Doğru olan bu idi. Onun heretik düşüncelerini, gücünü, gerçeğini yanlış olduğunu gösterdiğini ifade eden dini içerikli kitap yazdım. Senin Kutsal makamına (Urhoy Piskoposluğuna) gönderdim. **[229 OB]** Bilgimizden atlatılan küçümseyeceğin bir şey varsa onun için düzeltceğini isteyebilirsin. Eğer yararlı görünüyorsa, imanlı kardeşler önünde yapacakları okunur, inanan gösterişli imparator için de Tanrı'nın Oğlu'nun tabiatı (insan doğası) hakkında bir söylev yazdım²⁹⁹ ve bunu inanan kardeşlerin önünde okumanız için değerli şahsına gönderdim. Sana layık görünen şey, bu imanlı kardeşler doğru adlandırılmasıydı. Çünkü ben senin ihtişamın tarafından gönderilen mektupları İskenderiye'de bizimle birlikte bulunan piskoposları ve bütün din adamların önünde okudum. Ben onlara Mesih'in sessiz olmadığını onun her yerde yaşamı tamamlayan ışıkları var. Öyleyse mükemmelliğin dini kitaplarda yazıldığı şeye kulak verdiğini ve bize hakaret edenleri, Tanrı'nın doğasının acı çeken biri gibi olduğunu söylediğimizi, ya Apollinarius'un ya da diğer sapkınlardan birinin görüşünü savunduğumuzu (iddia edenleri) mahkûm edeceksiniz. Kutsal anlayışın bunları özenle dinledikçe Dini (Litürjik) kitabın tamamında bizim yerleştiğimiz bölümlerin cesaretle

²⁹⁸ Matta 10:25. Markos 3:22. Ayrıca بعلزبوب Beelzubub "kötü ruh" ve "cin" olarak ifade edilmektedir.

²⁹⁹ Bu Söylev Rabbula tarafından Grekçeden Süryaniceye çevrildi.

doğru olarak açıklandılar. Hatta fikirlerimizle ilgili ağızlarından atılan oklar, onlar tarafından kaldırılacaklar. Bu sende ki Tanrı hikmeti yeterlidir.

2.6.Mektupların Süryanice Metni

Urhoýlu Rabbula'dan Perrhe Piskoposuna Gemellina'ya Süryanice Mektubu

(CPG 6493) (Süryanice Versiyonu)

[illegible]

חסדא סב אה לאחא: מדיה סב מדיה ופנייה ומדי מביחבי מביחא ודיה
 ודיה: סבא ומדיה לאחא ומדיה: כזמא לאחא ׀ מדיה
 מהזחא: מהזחא מדיה אס יתחא: אה חסדא לאחא מביחא ודיה
 ואזחא: סבא מדיה חסדא ולא וסלא ולא: סבא [B 180]
 חסדא אסלא: סבא ואס ואס: וסבא סבא חסדא מביחא: סבא סבא
 סבא סבא: סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא
 סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא

[2] סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא

חסדא לאחא סבא ומדיה חסדא: סבא אסלא לאחא ודיה
 אס מדיה: סבא סבא וסבא אסלא לאחא ודיה
 אסבא וסבא אסלא סבא: סבא סבא סבא סבא סבא סבא
 סבא: לא סבא לאחא אס סבא סבא סבא סבא סבא סבא
 סבא ודיה: סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא
 סבא: לא סבא אס לאחא: סבא סבא סבא סבא סבא סבא
 וסבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא
 סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא
 סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא
 סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא

[3] אה סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא

[B 181] וסלא סבא ואזא ודיה: אה סבא סבא סבא סבא
 סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא
 סבא סבא: סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא
 סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא

[OB 234] סבא לאחא אס מדיה: סבא סבא סבא סבא

וסבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא
 סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא סבא

[4] [OB 230] אִשְׁתִּי כִּי וְהִנֵּה מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים חֲסִידָא מַעֲשֵׂה.

הַיְּהוָה מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים חֲסִידָא [מַעֲשֵׂה]. הַיְּהוָה וְלֹא

הַיְּהוָה אֱלֹהִים דֵּה. מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

[וְהִנֵּה] אִשְׁתִּי כִּי בִּלְשׁוֹנִי הֵם חֲסִידָא מַעֲשֵׂה חֲסִידָא בִּלְשׁוֹנִי.

חֲסִידָא הֵם מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים. מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים לֹא מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

וְהִנֵּה מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים. חֲסִידָא כִּי מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים דֵּה. חֲסִידָא וְכִי מַעֲשֵׂה דֵּה

חֲסִידָא. מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים אֲחִידָא דֵּה. לֹא מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵם וְהִנֵּה חֲסִידָא

חֲסִידָא וְהִנֵּה: אֲחִידָא [וְכִי מַעֲשֵׂה] אֲחִידָא. לֹא מַעֲשֵׂה וְהִנֵּה מַעֲשֵׂה

דֵּה. אֲחִידָא וְהִנֵּה מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים כִּי מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים חֲסִידָא

מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים בִּלְשׁוֹנִי חֲסִידָא. אֲחִידָא [OB 231] וְהִנֵּה מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים. וְהִנֵּה מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

אֲחִידָא וְהִנֵּה מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים וְהִנֵּה

דֵּה מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

[B 184] לֹא מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים וְהִנֵּה דֵּה וְהִנֵּה דֵּה וְהִנֵּה דֵּה וְהִנֵּה דֵּה

מַעֲשֵׂה. מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים וְהִנֵּה מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

וְהִנֵּה מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים. הֵם מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

חֲסִידָא וְהִנֵּה: וְהִנֵּה אֲחִידָא מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים. מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

חֲסִידָא מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים. הֵם מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים וְהִנֵּה: מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים. מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים וְהִנֵּה: מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים וְהִנֵּה: מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים. מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

וְהִנֵּה מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

וְהִנֵּה מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים: מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים

Samosatlı Andreos'dan Urhoylu Rabbula'ya Süryanice Mektup

(CPG 6384)

[illegible][illegible][illegible]

[illegible]

مقدمه: اولاً، این کتاب، به درخواست و تأیید هیأت مدیره، به رشته تحریر درآمده است. هدف از تألیف این کتاب، آشنایی دانشجویان با مبانی و اصول حقوق کیفری است. این کتاب، به منظور کمک به دانشجویان در درک عمیق‌تر مفاهیم حقوق کیفری، به رشته تحریر درآمده است. این کتاب، به منظور کمک به دانشجویان در درک عمیق‌تر مفاهیم حقوق کیفری، به رشته تحریر درآمده است.

[illegible][illegible]

[illegible]

74

6494, Syriac Version)²

[illegible]

İskenderiyeli Kurilos'den Rabbula'ya Mektup

(CPG 5374)

[OB 226]

[illegible]

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MEKTUPLARIN İNCELENMESİ

Rabbula tarafından yazıldığı varsayılan mektupların çok azı günümüze kadar gelmiştir. Günümüze ulaşanlar ise öncelikle Rabbula'nın Efes Konsili'ndeki doktrinsel yaklaşımına tanıklıklar açısından değerlendirilmiş gibi görünmektedir; Çevirisini yaptığımız mektuplar Kristolojik tartışmayla ilgilidir. Kurilos yanlısı Rabbula'nın piskoposluk dönemine ait yazılı materyali muhafaza etmiş olması muhtemeldir. Samosatlı Andreos'un Rabbula'ya yazdığı mektubun, Andreos'un Rabbula'yı açıkça aforoz ettiği ve bir sapkın olarak tasvir etmesiyle sonuçlanan bu mektubun bir versiyonu günümüze ulaşmış olması tesadüf değildir. Teolojik ve dini öneme sahip bu tür mektuplar daha yaygın bir şekilde elden ele dolaşmış olmalıdır. Rabbula'nın biyografisini yazan kişi tarafından bilinen mektuplara ek olarak, Rabbula'nın Gemellina'ya yazdığı mektup gibi kilise yönetimiyle ilgili konuları ele alan ve Rabbula'ya atfedilen kapsamlı kanonik koleksiyonların temelini oluşturmuş olabilecek, artık günümüze ulaşmamış başka mektupların varlığı muhtemeldir.

Ayrıca, Rabbula'nın faaliyetleri ve karakteri hakkında muhaliflerinin bakış açısından bilgi veren bazı mektuplar bulunmaktadır. Bunlara Samosatlı Andreos'dan Hierapolisli Alexander'a yazılan bir mektup (CPG 6374) ve Antakyalı Yuhanna'nın Osrhoene Bölgesinin Piskoposlarına Rabbula ile ilgili gönderdiği mektubu da (CPG 6347) dâhil edilmiştir.³⁰⁰ Bu materyaller sadece Latince olarak Schwartz'ın ACO.'da basılan metinleridir.³⁰¹

³⁰⁰ Phenix, Horn, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, p. ccxl.

³⁰¹ Edvardvs Schwartz'den nakleden: Phenix, Horn, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, p.ccxl.

Urhoy Piskoposu Rabbula'nın Parin Piskoposu Gemellina'ya Mektubu (6493

Künyesi:

Overbeck, Rabbula'nın Gemellina'ya yazdığı mektubun iki bölümünü düzenlemiştir. Birincisi BL Add 14532'de (fols.67v-68v; sekizinci yüzyıl) korunan kısa bir alıntıdır ve “Volume of Demonstrations from the Holy Fathers against Various Heresies”³⁰² başlıklı yazarların alıntılardan oluşan bir kataloğa aittir. Mektup, bu kataloğun “Demonstrations against the Julianists” başlıklı ikinci bölümünde yer almaktadır.³⁰³ İkinci alıntı, Mitylene'li Pseudo-Zacharis'in Chronicle'ının onuncu kitabında (BL Add 17202, fols. 182-85; geç altıncı yüzyıl-erken yedinci yüzyıl)³⁰⁴ korunan daha uzun bir metindir. Ancak bu mektubun ortasında bir folyo bulunmaktadır. Neyse ki bu mektup, E. W. Brooks'un iki British Library elyazmasında eksik olan bölümleri sağladığı içeren Mihayel Rabo Kroniği'nde³⁰⁵ de korunmaktadır.

Mektubun İçeriği:

Hristiyanlıkta ekmek ve şarap, Kutsal Komünyon töreninde kullanılan sembollerdir. Ekmek, İsa'nın bedenini temsil ederken, şarap ise İsa'nın kanını temsil etmektedir. Tören sırasında, Katolik ve bazı Protestan Hristiyan mezheplerinde, ekmek ve şarap papaz tarafından kutsanır ve inananlara sunulur. Bu tören, İsa'nın çarmıha gerilişi sırasında son akşam yemeğinde öğrencilerine “Benim bedenim³⁰⁶, benim kanım” dediği sözlerine atıfta bulunur. Törene katılanlar, bu sembolleri alarak İsa'ya olan inançlarını ve O'nun adaletine olan bağlılıklarını ifade ederler. Ekmek ve şarap, Hristiyanlıkta bu nedenle kutsal bir anlam taşır ve İsa'ya olan bağlılığın bir ifadesidir. Mektupta, bu bağlılığa samimi ve inançla bağlanmadıklarını bu nedenle Kutsal kitaptan alıntılar yaparak bu kişilerin cezalandırması gerektiğini belirtmektedir. Rabbula'nın piskopos

³⁰² Overbeck, S. *Ephraemi Syri*, s.230-31; Wright, *Catalogue*, 2:955-67.

³⁰³ Phenix, Horn, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, p. ccxxxix.

³⁰⁴ Overbeck, S. *Ephraemi Syri*, s.231-38); The Chronicle of Pseudo-Zachariah (BL Add 17202):Wright, *Catalogue*, 3:1046-61.Wright. Pseudo-Zachariah'daki Letter to Gemellinus'un Süryanice metni için Brooks, s.178-88'e; **Almanca çevirisi için bkz.** Gustav Bickell, *Bibliothek der Kirchenväter*, Band 38, p. 250–258.

³⁰⁵ Jean Baptiste Chabot (Ed.), *Chorique de Michelle Syrien Patriarche Jacobite d'Antioche (1166-1199*, 4.Cilt, Brüksel: Culture et Civilisation, Ernest Leroux, Paris,1963, p.298-304 sol sütun.

³⁰⁶ Markos: 14:12, Yuhanna: 6:51, Matta: 26:26.

olmadan önceki hayatında çöllerde ve manastırlarda çilecilik bir hayat yaşadığını ve imanlı bir kişinin oruç konusunda nasıl davranacağını bildirmektedir. Mektubunu sert bir üslubla yazılmasının temel sebebi olarak, onun sıkı bir İsa takipçisi olduğunu belirtir. Mesihin çektiği ızdıraplara ve çölde kırk gün boyunca oruç tuttuğu döneme atıfta bulunur.³⁰⁷ Bu oruç dönemi, Hristiyanlar için manevi bir yeniden doğuş ve ruhani uyanış süreci olarak kabul edilir. Özellikle bu orucun tutulması ve ruhu kötülükten arındırmayı ve Tanrı'ya karşı günahsız bir birey olmayı ve şeytanın uğraşmadığı bir kul olma çabasında olmaları gerektirir. Ekmek şarap metaforu, İsa'nın bedeninin ve kanının nasıl bir felsefe ile açıklanabileceğini anlatmaktadır. Bu metafor, Hristiyan inancında Eucharistia (Kutsal İkram) ritüelinde yer alır ve İsa'nın bedeninin ekmek ve kanının şarap olarak temsil edildiği ve bunların tüketilmesiyle İsa'nın sadakatin ve kurtuluşun paylaşıldığına inanılır.

Urhoy Piskoposu Aziz Rabbula'nın Samosatlı Andreos'a Mektubu (CPG 6495)

Künyesi:

Rabbula ile Samosata Piskoposu Andreos arasındaki yazışmalardan günümüze sadece iki mektup ulaşmıştır. Rabbula'nın Andreos'a yazdığı mektup (CPG 6495) Süryanice tercümesiyle Overbeck tarafından düzenlenmiş iki elyazmasında,³⁰⁸ BL Add 12156 (fol. 68r; MS 562'de kopyalanmıştır)³⁰⁹ ve BL Add 14604 (fol. 110v-111r; yedinci yüzyıl) alıntılar şeklinde günümüze ulaşmıştır. Overbeck bu elyazmalarına içindekiler tablosunda bu metin için 'A' ve 'B' işaretlerini vermiştir.

İkinci yazışma Andreos'un Rabbula'ya yazdığı mektuptur.(CPG 6384) Bu mektubun tam metninin çevirisi MS Vat. Borg. Syr. 82 (fols. 317v-322r).³¹⁰ F. Pericoli Ridolfini tarafından İtalyanca çevirisi yapılmış ve yayımlanmıştır.³¹¹ Overbeck, Pericoli-

³⁰⁷ Markos 1:12-13, Matta 4:1-11, Luka 4:1-13.

³⁰⁸ Overbeck, S. *Ephraemi Syri*, s.222-23.

³⁰⁹ Gustav Bickell, *Ausgewählte Schriften*, 159 nakleden Phenix, Horn, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, p.ccxl.

³¹⁰ Par Pierre Cersoy, "Les manuscrits orientaux de Msgr. David au Musée Borgia", *Zeitschrift für Assyriologie* 9, 1984, p.361-384.

³¹¹ F.Pericoli-Ridolfini, "Lettera di Andrea di Samosata a Rabbula de Edessa", *Rivista degli studi orientali*, vol.28.Fasc.1/4, 1953, p.153-169.

Ridolfini'nin baskısı için bir araya getirdiği MS BL Add 12156'da (fols. 68v-69r) bulunan bu mektuptan alıntılar yayımlamıştır.³¹²

Samosatlı Andreos'un Urhoy Piskoposu Rabbula'ya Mektubu (6384)

Mektubun İçeriği

Urhoy Piskoposu Rabbula'ya gönderdiği mektupunda, Kurilos'un fikirlerine katılmayanlara küstahça davranıldığını, aforoz edilmek gibi hakaretlerde bunulduğunu ifade etmiştir. Aforozname'nin çürütülmesi ile ilgili reddiyenin yasaklandığını belirtmiştir. Mesih'in varlığı konusunda "İsa'nın hem Tanrı hem de İnsan olduğu" görüşünü benimsendiğini ve Mesih'in iki tabiat için olduğunu ifade etmiştir. Ve ona göre eğer sadece İsa'nın tanrısallığını kabul edersek, Mesih'in görünüşte ve yanılsamada insan olduğunu ama gerçekte olmadığını söyleyen Marcioncular ve Maniheistler ile aynı günahı işlemiş oluruz. Mektupunda Kutsal kitaptan alıntılar yaparak Mesih'in mucizelerine değinmiştir. Kutsal kitapta Mesih'in varlığına işaret eden ispatlara başvurduğunu yazmaktadır. Rabbula'yı, Arius, Apollinarius savuncusu olarak suçlamıştır.

Urhoy Piskoposu Aziz Rabbula'nın Samosatlı Andreos 'a Mektubu (CPG 6495)

Mektubun İçeriği

Rabbula, 432 baharında Samosatlı Andreos'a yazdığı bir mektupta, Andreos'un Kurilos'un On İki Afaroznamesini çürütmesine hemen yanıt vermek istediğini, ancak diğer şeylerin yanı sıra hastalığının bunu yapmasına engel olduğunu söyler, Devamında söz konusu risalenin Nestorius'a ait olduğunu düşündüğünü ve bunun Andreos tarafından yazılmış olmasına şaşkınlığını belirtir. Nestorius'un yakın dostu Anastasius'un Mesih'e dair görüşünü itiraf etmesiyle, Rabbula'nın buna katılmayacağını izah eder.

³¹² Overbeck, S. *Ephraemi Syri*, s.223-224 -6,223-224,10.

Urhoy Piskoposu Rabbula'dan Kurilos'a Mektup (73; CPG 5373

6494, Syriac Version)²

Künyesi

Bu mektup, çeşitli versiyonlar ve alıntılar halinde eksik olarak günümüze ulaşmıştır. Bu mektubun sadece Latince olarak korunmuş “daha uzun” bir versiyonu vardır. Bu tam Latince çeviri CPG 5373'tür.³¹³ “Daha kısa” metin, birbiriyle yakından ilişkili üç Latince alıntı ve bir Süryanice çeviri halinde günümüze ulaşmıştır ve bunların hepsi de uzun versiyonun ikinci bölümüne karşılık gelmektedir. Bu mektubun Süryanice alıntısı BL Add 12156'da (fol. 91r; MS 562 tarihli)³¹⁴ bulunmaktadır. Bu Süryanice metindir (CPG 6494).³¹⁵ Yukarıda bahsedilen üç kısa Latince alıntıya karşılık gelen de bu Süryanice versiyonudur. Bu kısa Latince metin ve onun Süryanice çevirisi olan CPG 6494, “73 alt. Mektup” olarak adlandırılmıştır.

Mektubun İçeriği

Rabbula, bu mektubunda; Theodore'nin bu öğretisinin Kilikya bölgesinden yayıldığını, Kutsal Bakirenin (Meryem) tanrıyı doğurmadığını ve Rab ondan var olmadığı fikrini söyleyen kişinin Nestorius olduğunu ifade etmiştir.

İskenderiyeli Kurilos'un Urhoylu Rabbula'ya Mektubu 74; CPG 5374

Künyesi

431'deki Efes Konsili'nden sonra Kurilos 'un Rabbula'ya gönderdiği mektubun tam metni sadece Süryanicedir ve BL Add 14557'de (fols. 95v-96v; yedinci yüzyıl)³¹⁶ bulunmaktadır. Bickell³¹⁷, bu mektubun Almanca bir çevirisini yapmıştır. Mektup 74 alt

³¹³ ACO 4.1:89,3–27 Acts of the Second Council of Constantinople'den nakleden; Phonex, Horn, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, p. ccxxx.

³¹⁴ Overbeck, S. *Ephraemi Syri*, s.225; Wright, *Catalogue*, 2:639–48, 647, s. 16.

³¹⁵ Phonex, Horn, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, p. ccxxxi.

³¹⁶ Overbeck, S. *Ephraemi Syri*, s.226–29; Wright, *Catalogue*, 2:719–21.

³¹⁷ Bickell, *Ausgewählte Schriften*, s.246–49 den nakleden Phonex, Horn, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, p.ccxxxi.

olarak bilinen bu mektubun daha kısa bir varyantı olarak Eduard Schwartz tarafından Acta concilio rumoe cumeni corum'da düzenlenen Collectio Casinensis'te Latince olarak günümüze ulaşmıştır.³¹⁸

Mektubun İçeriği

Kurilos bu mektubu Rabbula'ya, İskenderiye ve Antakya piskoposlarının Eylül 431'de Efes'te yaptıkları toplantıdan sonra yazmıştır. Mektupta Kurilos, Nestorius'a karşı bazı yazıları eklediğinden bahseder. Kurilos'un mektubunda Nestorius için ejderha benzetmesini yaparak büyük tahtı (İstanbul Patrikliği) ele geçirdiğini ifade etmiştir.

³¹⁸ ACO 4.1:87' nakleden; Phonex, Horn, *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, p. ccxxxi.

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Rabbula'nın Süryanice olan üç Teolojik içerikli mektuplarını Türkçe'ye çevirerek ulaştığımız bilgilerden yolla çıkarak, Rabbula'nın Gemellina'ya Mektubu; Kilise yapısı ve ruhban sınıfının kırk günlük oruçunu Mesih'e sadakatla bağlı olması konusunda uyarı niteliğini taşımaktadır. Andreos'un Rabbula'ya gönderdiği mektupta ise Nestorius fikirleri savunarak Mesih'in doğasına dair görüşleri temellendirmek için Yeni Ahit'ten referans verilmiştir. Kurilos'u kınanan kilise babalarının isimlerini vererek, Rabbula'yı Arius, Apollinarius görüşlerini savunmakla suçluyor. Kurilos'a gönderdiği mektup ise kısa bir metindir, Rabbula, bu mektubunda Kutsal Bakirenin (Meryem) tanrıyı doğurmadığını, ondan var olmadığının ilk fikrini söyleyen Nestorius olduğunu ifade etmiştir. Kurilos'un mektubunda Nestorius için ejderha benzetmesini yaparak büyük tahtı (İstanbul Patrikliği) ele geçirdiğini ifade etmiştir.

Rabbula'nın Mesih'e dair kristolojik görüşleri özellikle teolojik olarak doğrucu ve vurgulu bir şekilde İsa'nın Tanrı ve insan doğasının birliğini savunur. Onun öğretileri İskenderiyeli Kurilos'un "*Theotokos*" terimini savunan görüşlerine benzemektedir. Yani Rabbula, Meryem'i Tanrı'nın annesi olarak kabul eder ve bu şekilde İsa'nın Tanrı ve insan doğasının birliğini vurgular. Rabbula ayrıca, Nestoryanizm olarak bilinen ve İsa'nın iki ayrı doğaya sahip olduğunu öne süren bir öğretiye karşı çıkar. Onun görüşleri, İsa'nın sadece bir doğaya sahip olduğunu ve bu doğanın Tanrı-insan doğası olduğunu savunur. Bu, kristolojik doktrin açısından önemli bir tartışma konusuydu. 1. Efes Konsili (431) gibi önemli kilise toplantılarında ele alınmıştır. Rabbula'nın İsa'ya dair kristolojik görüşleri, özellikle Doğu Hristiyan geleneği içinde etkili olmuş ve İsa'nın doğasına dair doktrin gelişimine katkıda bulunmuştur. Ancak unutulmamalıdır ki, Rabbula'nın görüşleri sadece o döneme aittir ve kristolojik görüşler zamanla değişebilir veya farklı teologlar tarafından farklı şekillerde yorumlanabilir.

Rabbula'nın görüşleri Kurilos'la aynı paralellikte olduğunu mektuplardan anlaşılmaktadır. Kurilos, 1. Efes Konsili'nin (431) önemli bir şahsiyet ve Hristiyanlık tarihinde önemli bir rol oynamıştır. Konsilin ana odak noktalarından biri, Meryem'in Tanrı'nın annesi olarak kabul edilmesi konusundaki tartışmalardır. Kurilos, bu konuda

Nestoryanizm adı verilen bir öğretiyi savunan Nestorius ile ciddi bir çatışma içine girmişti. İskenderiyeli Kurilos, Meryem'i "*Theotokos*" olarak adlandırarak, İsa'nın Tanrı ve insan doğasını birleştiren bir kişi olduğunu vurguladı. Buna karşılık Nestorius, Meryem'in sadece İsa'nın insan doğasının annesi olduğunu savunuyordu.

Efes konsili öncesinde Rabbula'nın taraf değişikliği bir kristolojik mesele olarak görmemekteyiz, piskoposluk otoritesini ve bünyesinde olan ruhban sınıfının çıkarlarını korumayı amaçlamıştır. Çünkü Rabbula, kilise hiyerarşisini savunan bir teolog olarak bilinir. Kilise liderlerinin, piskoposların ve rahiplerin topluluğun ruhsal rehberleri ve yöneticileri olduğunu vurguladı. O dönemdeki kilise yapılanmasının ve otoritesinin güçlendirilmesine katkıda bulundu. Mor Efrem ve Afrahat'ın savunduğu Kilise hiyerarşisinde önemli bir yapısı olan *bnay qyomo* ve *bnat qyomo* ısrarla savunmuş ve bu konuda adımlar atmıştı. Kilise talimatlarının katı bir şekilde uygulanması sağlamıştır. Rabbula'nın münzevi hayatını yaşadığı için ruhbanlarını sade yaşamasını istenmiştir.

KAYNAKÇA

- Atiya, Aziz S.; *Doğu Hristiyanlığın Tarihi*, Çev. Nurettin Hiçyılmaz, Doz Yayınları, İstanbul, 2005.
- Ay, Rahim; “Hristiyanlığın Kurumsallaşma Sürecinde Antakya’nın Rolü”, *Danışname* 3, Eylül 2021, s. 117-141.
- Aydın, Fuat; “Antakya Hristiyanlığı ve Hristiyan Kredosunun Belirlemesine Yol Açan Tartışmadaki Rolü”, *İslami İlimler Dergisi*, Cilt.11, Sayı.2, 2016, s.83-108.
- Aydın, Mehmet; “İznik (M.S.325) ve Efes (M.S.431) Konsilleri doğrultusunda Hristiyanlık’ta Hz Meryem Kültü’nün Gelişimi”, *Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt. 10, Sayı 20, 2015, s.9-18.
- Baş, Bilal; “Monoteist Bir Hristiyanlık Yorumu: Aryüşçülük Mezhebi”, *Divan*. Cilt. IX, Sayı. II, 2000, s.167-200.
- Bergstrassser, Gotthelf; *Sami Dilleri Tarihi*, Çev. H.Kılıç, E.Tanrıverdi, Anka Yayınları, İstanbul, 2006.
- Birişik Şahin, Yasemin; “Kürşad Demirci, Nesturi Hristiyanlık ve Antakya Teolojisi. İstanbul: Ayışığı Kitapları, 83 sayfa”, *Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt-Sayı. 63, Aralık 2022, s.119-122.
- Blum, Georg Gunter; *Rabbula von Edessa: Der Christ, der Bischof, der Theologe*, CSCO 300, Louvain,1969.
- Brock, Sebastian P. - Taylor, David G.K; *Saklı İnci: Antik Arami Mirası Cilt-1*, Çev: Gabriyel Rabo, Onur Ofset, İstanbul, 2006.
- Burkitt, Francis Crowford; *Early Eastern Christianity: St. Margaret’s Lectures 1904 on the Syriac-Speaking Church*, John Murray, Albemarle Street, W. London,1904.
- Clarke, W.K.Lowther; *The Lausiac History Of Palladius*, Society for Promoting Christian Knowledge, London, The Macmillan, New York,1918.
- Crawford, Matthew.R.; *Cyril of Alexandria’s Trinitarian Theology of Scripture*, Doktoral Thesis, Durham University, Department of Theology and Religion, Durham. 2012.
- Czerwien, Jerzy; “The Second Ecumenical Council”, *Folia Historica A Cracoviensia*, Vol.13, 2007, s.33-44.
- Çelik, Mehmet; (Ed.), *Edessa’dan Urfa’ya I II*, Atılım Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007.
- Çelik, Mehmet; “Süryaniler”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 38, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2010, ss.175-178.

- Çelik, Mehmet; *Süryani Tarihi I*, Ayraç Yayınları, Ankara, 1996.
- Çelik, Mehmet; *Süryani Kilisesi Tarihi I*. Yaylacık Matbası, İstanbul, 1987.
- Davies, John Gordon; *The Early Christian Church*, Weidenfeld and Nicolson, London, 1965.
- Davis, Leo Donald; *The First Seven Ecumenical Councils (325-787): Their History and Theology*, A Michael Glazier Book, The Liturgical Press, 1987.
- Diehl, Charles; *Bizans İmparatorluğun Tarihi*, Çev. A.Gökçe Bozkurt, İlgi Kültür Sanat, İstanbul, 2017.
- Downey, Glanville; *A History of Antioch in Syria: from Seleucus to the Arab Conquest*, New Jersey Princeton University Press, Princeton, 1961.
- Duchesne, Louis; *The Early History of the Christian Church: From Its Foundation to the End of the Fifth Century*, Translated by Claude Jenkins. 3 vols. John Murray, London, 1951.
- Duncan, Michael; "The New Christian Rhetoric of Origen", *Philosophy & Rhetoric*, Penn State University Press, Vol. 46.No.1, 2013, p. 88-104.
- Durak, Nihat; *Süryani Kilisesi'nde İbadet*, Ragbet Yayınları, İstanbul, 2011.
- Durak, Nihat; *Süryaniler Açısından 451 Kadıköy Konsili*, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2015.
- Duval, Rubens; *Histoire d'Edessa: Politique, Religieuse et Litteraire*, Ulusal Baskı, Paris, 1892.
- Dvornik, Francis; *Konsiller Tarihi İznik'ten II. Vatikan'a*, Mehmet Aydın (Çev.), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1990.
- Graef, Hilda C.; *Mary: A History of Doctrine and Devotion*, Sheed and Ward, London, 1964.
- Gündüz, Şinasi; *Din ve İnanç Sözlüğü*, Vadi Yayınları, Ankara, 1998.
- Gündüz, Şinasi; *Pavlus Hristiyanlığın Mimarı*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2004.
- Gürsoy, Sultan; "Bizans-Müslüman Arap Mücadelesinde Bir Cemaat: Pavlikanlar", *Akademik Tarih ve Araştırmalar Dergisi*, Cilt.3.Sayı.2, 2020, s.107-132.
- Harman, Ömer Faruk; "Meryem", *İslam Ansiklopedisi*. Cilt 29, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2004, ss.236-242.
- Hayes, Ernest-Richard; *Urfa Akademisi*, Çev. Yaşar Günenç, Yaba Yayınları, İstanbul, 2002.
- İsa Yousif, Ephrem; *Süryani Vakaniüvisler*, Çev. Mustafa Aslan, Doz Yayınları, İstanbul, 2009.
- Kaçar, Turhan; "Pagan Byzantion'dan Hristiyan Konstantinopolis'e: Fetih Öncesi İstanbul'da Din ve Toplum." *Antik Çağ'dan XXI. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi*, Cilt.5, 2015, s.22-24.
- Leppin, Hartmut; "Creating a city of believers: Rabbula of Edessa" *Urban Religion In Late Antiquity*, 2021, p.185-203.

- Maclean, Arhur John; *Nestoryanism, Encyclopedia of Religion and Ethics*, C.IX, Ed.James Hastings and John A.Selbie and Luis H.Gray, Edinburgh, 1917.
- Mitchell, Stephen; *Geç Roma İmparatorluğun Tarihi M.S.284-641*, Çev. Turhan Kaçar, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2016.
- Morgan, Giles; *Bizans'ın Kısa Tarihi*, Çev. Eylem Çağdaş Babaoğlu (Çev.), Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2010.
- Nau, Par F.; *Biographie Ineditede de Bardesane l'Astrologue*, Hachette Livre, Paris, 1897.
- Neşşar, Mustafa; *Medresetu'l İskenderiyye el-Felsefiyye*, Darü'l Maarif, Kahire, 1995.
- Norwich, John Julius; *Bizans Erken Dönem (323-802)*, Çev. Hamide Koyukan, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2013.
- Onay, Hamdi; "İslam Felsefesinin Oluşum Sürecinde İskenderiye Akademisinin Rolü", *e-Journal of New World Sciences Academy*. Vol. 6, No.2, 2011, s. 223-233.
- Origen; *Contra Celsum II. Book*, Trans: Henry Chadwick, Cambridge University Press, Cambridge, 1980.
- Orton, Robin; *The Fathers Of The Church: St. Gregory of Nyssa Anti-Apollinarian Writings*, The Catholic University of America Press, 2015.
- Ostrogorsky, Georg; *Bizans Devleti Tarihi*. Çev. Fikret Işıltan Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2015.
- Patrik İğnatius Efrem I. Barsavm; *Saçılmış İnciler*, Zeki Demir (Çev.), Resim Ofset, İstanbul, 2005,
- Pericoli-Ridolfini, F.; "Lettera di Andrea di Samosata a Rabbula de Edessa", *Rivista degli studi orientali*, Vol.28, 1953, p.153–169.
- Phenix Jr,Robert R., Horn,Cornelia B.; *The Rabbula Corpus: Writings From the Greco-Roman World*, SPL Press, Atlanta 2017.
- Phenix, Robert R.; *The Sermons on Joseph of Balai of Qenneshrin: Rhetoric and Interpretation in Fifth-Century Syriac Literature*, Studies and Texts in Antiquity and Christianity 50; Tübingen: Mohr Siebeck, 2008.
- Russell, Normal; *Alexandria Of Cyril*, London and New York, 2000.
- Scoot, S.H.; "The Counsil of Ephesus", *Blackfriars*, Blackwell, Cilt 12, Sayı.141, 1931, s. 719-730.
- Segal, Judah Benzion; *Edessa 'The Blessed City'*, Oxford University, 1970.
- Swete, Henry Barclay; *On the Early History of the Doctrine of the Holy Spirit*, Cambridge University Press, Cambridge, 1873.
- Tarakçı, Muhammet; "Nestorius ve Kristolojisi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt.19.Sayı.1, 2010, s.215-241.

- Tarakçı, Muhammet; “Origen ve Alegori Kitab-ı Mukaddes Yorumu”, *T.C. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt.19, Sayı:1, 2010, s.183-213.
- Toprak, Mehmet Sait; “Barhebraeus’un ‘Kˆtobo da’Grammatıqi’ Adlı Manzum Gramer Kitabı Çerçevesinde Süryanca Gramer Çalışmaları”, *Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi*, 4/2, 2019, s. 98-118.
- Vasilev, Alexander A.; *Bizans İmparatorluğu Tarihi*, Çev. Tevabin Alkaç, Alfa Yayınları, İstanbul, 2016.
- Vööbus, Arthur; “The Institution of the Benai Qeima and Benat Qeima in the Ancient Syrian Church”, *Church History*, Vol. 30. No. 1, 1961, p.19-27.
- White, Caroline; *Gregory of Naziansuz Autobiographical Poems*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996.
- White, Hugh G. Evelyn; *The Monasteries of the Wadi’N Natrun Part 2: The History of the Monasteries of Nitria and of Scetis Cover Author(s)*, Arno Press, New York, 1973.
- Yitik, Ali İhsan; “Hz.Meryem, Efes-Meryemana Evi”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 5, 2000, s.55-70.

EL YAZMALAR KATALOĞU

- Bedjan, Paulus; *Acta Martyrum et Sanctorum*, 5. Paris, 1895.
- Brooks, E.W; *Historia Ecclesiastica Zachariae Rhetorı Vulgo Adscripta Louvain: Secrétariat du Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium*,1953.
- Cersoy, *Par Pierre* ”Les manuscrits orientaux de Msgr. David au Musée Borgia.” *Zeitschrift für Assyriologie* 9,1984, s.361-384.
- Chabot, Jean Baptiste (Ed.); *Chorique de Michelle Syrien Patriarche Jacobite d’Antioche 1166-1199*, 4.Cilt, Brüksel: Culture et Civilisation, 1963, Ernest Leroux, Paris, 1899-1924.
- Eusebios, *Chronicon* I.II
- Overbeck, Julian Joseph; *S.Ephraemi Syri Rabulae episcopi Edesseni Balaei aliorumque opera selecta e codicibus syriacis manuscriptis in Museo Britannico et Bibliotheca Bodleiana asservatis primus edidit*, Oxford, Clarendon, 1865.
- Sokrates, *History. Eccl.*
- Wright, W; *Catalogue of the Syriac Manuscripts in the British Museum Acquired since the Year 1838*, 3 vols, London, British Museum, 1870–1872.

EKLER

EK-1: Rabbula'nın Mektuplarında Eski Ahit ve Yeni Ahit Kulliyatında Yapılan İndekslerin Süryanicesi

**Urhoy Piskoposu Rabbula'nın Parin Piskoposu Gemellina'ya Mektubu: Eski Ahit
Külliyatı Alıntılarının Süryanicesi**

Daniel 5:1-6

[illegible]

I.Samuel 21:5-6

[illegible]

Yeşaya 6:6

ہفتاد و س مجھے متفق: ہزاروں صلوات علیٰ محمد وآلہٖ وسلم
مجھ پر جس حد تک:

I.Samuel 14:24-26

[illegible]

I.Samuel 14:1

أَجْنَعُ مَعِي، ذُو مَعَالَا حُلُجَا، وَعَصْبَا قُلَا

٥٥٥. لا بد من أمننا، فكلما جدنا، جدنا. ولا بد من لا بد.

I.Samuel 14:27

مەن بىلا ھېچكىم بىلەن مەسلىھەتلىشىپ، مەن ئۆزۈم ئۈچۈن بىر نەرسە قىلىشنى خالىمايمەن. مەن ئۆزۈم ئۈچۈن بىر نەرسە قىلىشنى خالىمايمەن. مەن ئۆزۈم ئۈچۈن بىر نەرسە قىلىشنى خالىمايمەن.

I.Samuel 14:28

הַבַּיִת הַזֶּה בָּרַח אֶלְכֶם: הָאִיִּם חֲסִידֵי. בְּהַמְעוֹת אֶמְצֵא אֹתָם כֻּלָּם. הָאִיִּם. כֻּלָּם יָדָעוּ וַיִּבְרָחוּ אֶלְכֶם
מֵעַמָּה. הָאֱלֹהִים עִמָּה.

I.Samuel 14:29

הָאִיִּם מֵעַמָּה. וְכִסֵּה אֶחָד לָאִוְלָה. מִיָּרָא וּמֵעוֹת חֲתִים וְהִנֵּחַ מִלְכָּם בָּרַח וְעָמָה יָדָעוּ.

I.Samuel 14:30

הָאִיִּם מִלְכָּם וְלֹא אֶבְלָה עִמָּה מֵעַמָּה. בָּרַח וְחִתְּיָהֶם וְהַעֲבִיד: מִלְכָּם יָדָעוּ לֹא מִלְכָּהּ מִסְבֵּלָה חֲקִלְהֵם:

**Urhoy Piskoposu Rabbula'nın Parin Piskoposu Gemellina'ya Mektubu: Yeni Ahit
Külliyatı Alıntıların Süryanicesi**

Korintlilere I.Mektup 11:27-29

[illegible]

Yuhanna 6:54-55

مع والى مع فـجـه مع وعد: ابل ده متا وحكم. انا امصه مع تصد ائنا. فـجـه مع.
عن ابل ابل مع ابل مع وعد. عن ابل مع ابل.

İbraniler 10:28-29

أَلَمْ يَكُنْ أَسْلَ وَجِبَ خَلَا بَعْدَهَا وَبَعْدَهَا. خَلَا هَمَّ نَافِعٍ هَادِلًا مَقْتُوبٍ وَلَا تَسْمَعُ حَالًا: تَعْلَا مَجْنَحَ الْإِلَهِ
نَافِلًا مَجْنَحُ تَعْلَا. تَعْلَا أَسْلَ وَبَعْدَهَا حَاجِزَةً وَكَانَ؟ سَعَجَ وَحَلَا وَبَعْدَهَا مَعْدَةً أَيْ وَحَلَا أَيْع. وَجَبَ
إِلَاصِعًا. هَادِلَ حَالًا وَلَمْ يَحْتَال.

Yuhanna 6:33

الحمد لله الذي هدانا لهذا الذي كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله.

Yuhanna 6:51

إنا إنا حسبنا ساء ما فعلنا بك. إنا إنا نجعلك من جنسنا ما نريد ونعلم ما كنا نفعل بك. إنا إنا حسبنا ساء ما فعلنا بك. إنا إنا نجعلك من جنسنا ما نريد ونعلم ما كنا نفعل بك.

Korintlilere I.Mektup 11:30

مهللہ ہما صلیام نجی محتما حقیمہا: صلیتالہ ووصف.

Korintlilere I.Mektup 11:32

جیم مائیکائوسس، روح مع من: مائیکائوسس مائیکائوسس، ولا حصر حلقا بسج ♦

Timoteos I.Mektup 4:8

[illegible]

Matta 26:26

ص و مع الحسم : عملاً معه « حسبنا » هـ ز هـ م ا ل لاحتمة هـ هـ ا هـ : ”هجم احكامه . ص قـ“.

Markos 14:22

هَجَّجْنَا لَهُمُ الْبَيْتَ بِحَقِّهِمْ: هَجَّجْنَا لَهُمُ الْبَيْتَ بِحَقِّهِمْ: هَجَّجْنَا لَهُمُ الْبَيْتَ بِحَقِّهِمْ.

Korintlilere I.Mektup 11:25

Samosatlı Andreos'un Urhoy Piskoposu Rabbula'ya Mektubu: Yeni Ahit Külliyatı
Alıntılar İndeksi

Matta 18:16

هَذَا مَقْصُودِي وَجَدْتُ حَظِّي فِي هَذِهِ الْوَسِيلَةِ وَأَمَّا مَا فَلاَ يُمْكِنُ

Koloseliler 1:15

٥٥١، ٥٥٢، ومحمد بن ابي ذر والى حماد بن عمار وجعفر بن محمد.

Efesliler 3:9

٥٠٧؛ جلدی اہل ۵۱ مہجربا، واورا ۵۲ وجہا ۵۳ مع خلعہ خادہا وجلا خا»

Filipililer 2:7

الا بجمعهم منهم يومئذ يا وحيي! بعد ٥٥٥ خيمه! وجسمها جاسمها اعجاز اس ذبحها.

Romalılar 1:3

حالا خبره و با این حجم مع و با و چه و س.

Galatyalılar 4:4

في محله يوم الثلاثاء ورجلا عبداً لله حجته ١٥٠٥ مع ابنه ١٥٠٥ ناسه بصفه.

Matta 14: 13-21

[illegible]

Markos 6:30-44

[illegible]

İskenderiye Piskoposu Kurilos'un Urhoy Piskoposu Rabbula'ya Mektubu: Yeni Ahit Külliyatı Alıntılar İndeksi

Romalılar 8:15

منه بفرستد مخ سده وحصصا اوجرا اہ محصصا اہ ووصفا اہ حصفا اہ خلیفہ اہ ص
وہم اہ صفا.

II. Timoteos 4:7-8

[illegible]

II. Timoteos 3:15

[illegible]

Matta 10:25

سوملا اہل حصلا محلا اہل لاملا اہل اہل حصلا.

Markos 3:22

سَمِعْنَا اِلهَنا وَنَحْمَدُ سَمْلَه اَمَنَه
وَسَمِعْنَا اِلهَنا وَنَحْمَدُ سَمْلَه اَمَنَه

EK-2: III.Yüzyıl ile VI. Yüzyıl Arasında Urhoy Piskoposların Adları

Qona	289-313
Sacad/Saad	313-324
Aytaloho	324-346
Abrohom	346- 361
Barşe/Barses	361-378
Ewloğiyus ya da Walgas	379-387
Qiyore	387-396
Silwanus	396-398
Pqida/Pkida	398-409
Diyogen	409-412
Rabbula	412-435
Hiba/İbas	435-457
Nonnus	457-471
Qiyore	471-498
Petrus	498-510
Pavlos	510-523

EK-3: III.Yüzyıl ile VI. Yüzyıl Arasında Bizans Hükümdarların Adları

Constantinus	324-337
Constantius	337-361
Lulianus	361-363
Lovianus	363-364
Valens	364-378
Theodosios	379-395
Arkadios	395-408
II. Theodosios	408-450
Marcianus	450-457
I. Leon	457-474
II. Leon	474
Zenon	474-491
Anastasios	491-518
Lustinus	518-527
Lustinianus	527-565
II. Lustinus	565-578

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Ad Soyad: Ramazan ALTAŞ

Uyruğu: T. C.

EĞİTİM BİLGİLERİ:

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Mardin Artuklu Üniversitesi Süryani Dili ve Edebiyatı	16.06.2020
Lise	Muradiye ÇPL	15.06.2000

İŞ DENEYİMİ:

2009'dan itibaren halen Mardin Artuklu Üniversitesi idari personel olarak görev yapmaktayım.